

Følger af seksuelle overgreb i voksenlivet

En kvalitativ undersøgelse af seksuelle traumers betydning for den voksnes seksualitet

Madonna, 1894 af Edvard Munch

Kandidatspeciale skrevet af: Freja Søbye Larsen

Vejleder: Katrine Egede Zeuthen

Afleveringsdato: 02-06-2025

Antal anslag: 167.413 svarende til 69,7 normalsider

Abstract

The purpose of this master thesis was to examine the consequences of sexual assault on the subsequent sexuality of the adult individual. In this qualitative study, empirical data was collected through semi structured interviews with three women who have experienced sexual assault in their adult life. They all received treatment at The Centre for Victims of Sexual Assault, Rigshospitalet. Interviews were subjected to reflective thematic analysis. Through the reflective thematic analysis five dominant themes were identified: *sexuality before and after assault*, *relationship to men*, *boundaries*, *sex and feelings*, *trauma in the body*. These themes provided insight into how sexuality differs before and after the assault, e.g., through changes in sexual desire and a loss of an immediate seamless approach to sexuality. Central conclusions from the reflective thematic analysis are that the women in the study experienced difficulties trusting men, especially in a sexual context, they had difficulties with boundaries being either too strict or too blurred, and they experienced multiple strong and conflicting affects in their sexual relationships, such as anger, aggression, insecurity, numbness, and anxiety. Furthermore, a psychoanalytic theoretical perspective was utilized to analyze and broaden the understanding of sexuality post assault. The conclusion of the theoretical analysis showed that the assault mirrors the message of *intromission*, which stagnates in *the unconscious enclave*, explaining why symptoms such as anxiety and trauma-responses can rise in sexual contexts. It also showed how different strong affects can co-exist in the sexual context and through *excess* be relieved. This highlights the importance of trust and safety in the sexual relationship. Finally, a *traumatophilic* perspective offered a way to look at trauma as something that holds a transformative and constructive potential as well as pain. Through the concept of *limit consent* it is suggested that sexual experiences are not without risk, because they entail encounters with the opacity of oneself and the other that demands a leap of control. In conclusion the sexual assault leaves the individual in a state of potential trauma, which has consequences for the individuals' feelings and experience of sexual encounters as well as their relationship with their sexual partner.

Indholdsfortegnelse

DEL 1. RAMMESÆTNING.....	6
Introduktion.....	6
Problemformulering.....	8
Underspørgsmål.....	8
Specialets opbygning	8
Begrebsafklaring og emneafgrænsning.....	9
Seksualitet.....	9
Seksuelle overgreb.....	9
Afgrænsning af målgruppe	9
Videnskabsteoretiske overvejelser	10
Metodernes videnskabsteori	10
Psykoanalysens videnskabsteori.....	12
DEL 2. LITTERATURREVIEW	13
Systematisk litteratursøgning.....	13
Inklusions- og eksklusionskriterier.....	13
Flowchart.....	13
Citationssøgning	14
Litteraturgennemgang	14
Behandling af seksualitet efter seksuelle traumer	15
Fysiologiske følger	15
PTSD og seksuelle vanskeligheder.....	15
BDSM-dyrkelse efter seksuelle overgreb.....	16
Tematiske analyser i forskningslitteraturen.....	16
Øget risikoadfærd	17
Samtykke og sex efter overgreb	17
Romantiske relationer.....	18
Litteraturreviews om seksuelle traumers indvirkning på seksualiteten.....	18
Opsamling.....	19
DEL 3. METODE OG DATABEHANDLING	19

Det semistrukturerede interview	19
Interviewguide	20
Rekruttering	20
Informanter	21
Interviewets kontekst	21
Databehandling.....	22
Om refleksiv tematisk analyse.....	22
Empirisk analyse	23
Fase 1 - Den empiriske data	23
Fase 2 - Indledende kodning.....	24
Fase 3 - Indledende kategorisering	24
Fase 4 - Fra kategorier til temaer.....	24
Fase 5 - Definition af temaer	25
Refleksiv tematisk analyse.....	26
Seksualitet før og efter overgrebet.....	26
Grænser.....	29
Sex og følelser	32
Relationer til mænd	37
Traumet i kroppen	41
Sammenfatning af den refleksive tematiske analyse.....	43
DEL 4. PROBLEMBEHANDLING	44
Valg af teoretisk litteratur	44
Redegørelse	44
Laplanche om seksualitet og traume	44
Stein om seksualitet	48
Saketopoulou om traume og samtykke.....	51
Afrunding.....	55
Analyse	55
Intromission og den ubevidste enklave	55
Seksualitetens andethed.....	58
Traumatophili og limit consent.....	61
DEL 5. AFRUNDING.....	64

Diskussion.....	64
Diskussion af resultater	64
Diskussion af det teoretiske perspektiv	66
Kritiske refleksioner over valg af metode	68
Konklusion	71
Perspektivering - to paradigmer	74
LITTERATURLISTE	76
Supplerende litteratur.....	84

Del 1. Rammesætning

Introduktion

”Jeg kunne ikke komme tilbage til det der med, at det kun var sjovt. Fordi selvfølgelig var det stadigvæk spændende, at man havde lysten til det. Men der var stadigvæk den der skyggefølelse af, er det rigtigt? Er det den rigtige oplevelse, jeg har lige nu?” (Bilag 7, s. 2)

”Altså jeg er der ikke med hjertet, men med kroppen. Og [...] så bliver noget der egentlig skulle være dejligt og frækt også lidt trist.” (Bilag 8, s. 5)

En afstand mellem følelser og krop, tvivlen på sin egen opfattelse, sine egne grænser, sin lyst og en skyggefølelse vidner om, at det, der før var let og sjovt, nu ikke er tilgængeligt på helt samme måde som før. Seksuelle overgreb kan have vidtrækkende psykologiske, sociale og fysiske konsekvenser. I dette speciale undersøger jeg, hvilken betydning overgrebet har for individets efterfølgende seksualitet; noget, jeg under min praktik på Center for Seksuelle Overgreb, Rigshospitalet (CSO), blev opmærksom på, var et underbelyst emne.

I 2023 fik CSO 664 henvendelser (Wingender, 2024). Det anslås, at der i Danmark er omkring 15.000 kvinder, der bliver udsat for seksuelle overgreb om året (Det kriminalpræventive råd, 2025). Antallet af politiregistrerede seksuelle overgreb i Danmark var i 2022 på 1.925 (Pedersen & Balvig, 2023). Seksuelle traumer pådraget fra seksuelle overgreb i voksenlivet kan have konsekvenser for både det fysiske og psykiske helbred, emotionel trivsel samt påvirke romantiske og seksuelle relationer (Mark et al., 2023). Mange, der har været udsat for seksuelle overgreb, oplever at være i en tilstand af øget alarmberedskab, at have undgåelsesadfærd og at blive ramt af genoplevelser fra overgrebet. Derudover er seksuelle traumer forbundet med negative udfald såsom PTSD, angst, depression, misbrug, aggression og selvskade (Mark et al., 2023) samt skyld og skamfølelser, øget frygt, søvnbesvær og mareridt samt forstyrrelse i nære relationer (Cohen & Roth, 1987).

Det ses ofte efter et seksuelt overgreb, at forholdet til sex ændrer sig. Nogle oplever nedsat lyst, andre bliver mere seksuelt opsøgende, og det ses også, at nogle oplever udfordringer med at mærke egne grænser og kan føle væmmelse ved enten sin egen eller andres kroppe (CSO, 2025). Kvinder, der har været udsat for seksuelle overgreb, har overordnet set et lavere niveau af seksuel sundhed end

andre kvinder (Öberg et al., 2002). Denne konklusion bakkes op af flere studier, der finder, at seksuelle overgreb fører til en ændring i seksuel funktion, mindsket seksuel tilfredsstillelse og lyst (DiMauro, 2018, Cohen & Roth, 1987, Blain et al., 2011), øget forekomst af seksuelle dysfunktioner (Mark et al., 2023), ændring i hyppighed af seksuel aktivitet (Burgess & Holmstrom, 1979) samt øget seksuel risikoadfærd (Campell et al., 2004, Deliramich & Gray, 2008). Seksuelle overgreb kan altså resultere i manglende interesse i sex og et fald i seksuel aktivitet. Nogle af dem, der er seksuelt aktive, beretter om, at sex er blevet mindre nydelsesfuldt, end før de var udsat for overgrebet. Ofte kan seksuel aktivitet være forbundet med flashbacks og dermed koblet til en følelse af frygt (Raath, 1995 i; Papaikonomou, 2009). Selvom meget forskningslitteratur fokuserer på undgåelse af seksuel aktivitet efter overgreb ses øget seksuel aktivitet som følge af det seksuelle traume også (Deliramich & Gray, 2008). Disse udfald er ikke gensidigt udelukkede, men afspejler subtyper af reaktioner på seksuelle overgreb.

Ca 90% af danskere finder det vigtigt at have et godt sexliv; sex spiller en væsentlig rolle for mange, men er på trods af dette et tabubelagt emne, især hvis man oplever problemer (Lins, 2018). At seksuelle overgreb kan forårsage de ovennævnte seksuelle problemer, og det faktum at seksuel sundhed er væsentligt for mentalt helbred og velvære (Lins, 2018), gør det relevant at få mere viden om, hvordan mennesker der har været udsat for seksuelle overgreb rammes på deres seksualitet. Jeg ønsker at undersøge de psykologiske aspekter af samspillet mellem overgreb og seksualitet, altså en dynamisk undersøgelse af, hvilken betydning det seksuelle traume har for individer, og hvordan det påvirker dem og deres relationer. For at undersøge dette har jeg indsamlet kvalitativ empiri i form af semistrukturerede interviews med kvinder, der har oplevet et seksuelt overgreb efter det 18. år. Interviewpersonerne har modtaget traumefokuseret behandling på CSO og er rekrutteret herigennem, ligesom som dette speciale udarbejdes i samarbejde med CSO (Bilag 4). Disse interviews bliver databehandlet gennem en refleksiv tematisk analyse som fremlagt hos Braun og Clarke (2006, 2019a, 2019b, 2020). Temaerne bliver derefter analyseret ud fra udvalgte psykoanalytiske begreber. Netop dette teoretiske perspektiv anvendes, fordi det lægger op til refleksion over traumer og seksualitet i forhold til mening, tid, kausalitet, kropslighed og relationer. Med specialet ønsker jeg at bidrage til, at seksualitet bliver et mindre tabubelagt emne og til at betone vigtigheden og relevansen af at kunne rumme dette emne i det terapeutiske rum.

Problemformulering

I dette speciale undersøges de indre psykologiske og relationelle tematikker ved seksualitet post overgreb gennem følgende problemformulering og underspørgsmål:

Hvilken betydning har det at have været udsat for et seksuelt overgreb i voksenlivet for individets seksualitet?

Underspørgsmål

- 1) Hvordan kan man gennem en reflektiv tematisk analyse af semistrukturerede interviews med kvinder udsat for overgreb forstå, hvilke tematikker der gør sig gældende for, hvordan det seksuelle overgreb påvirker kvindernes tanker, følelser, krop og relationer i forhold til det seksuelle?
- 2) Hvordan kan man med centrale begreber om seksualitet fra Laplanche, Stein og Saketopoulou forstå de fremanalyserede temaer?
- 3) Hvordan kan en teoretisk og metodisk diskussion nuancere validiteten af analyserne og argumentere for den anvendte teori?

Specialets opbygning

Del 1: Rammesætningen består af nærværende indledning, problemformulering og oversigt over specialets opbygning samt en redegørelse for tilgangen til centrale fænomener, der undersøges. Videnskabsteoretiske overvejelser behandles også her.

Del 2: Litteraturreview med gennemgang af relevant forskningslitteratur på området.

Del 3: Metode og databehandling. Rammen for det semistrukturerede interview samt interview-guiden, transskribering og kodning af data beskrives her. Der foretages en reflektiv tematisk analyse af empirien, som svarer på problemformuleringens første underspørgsmål.

Del 4: Problembehandling. Denne indeholder en redegørelse for den udvalgte psykoanalytiske teori. På den baggrund behandles andet underspørgsmål gennem en analyse af empiriens temaer.

Del 5: Afrunding. Her diskuteres konsekvenserne af den valgte teori og metode for at få en forståelse for, hvilke styrker og begrænsninger disse rummer til at belyse fænomenet. Hermed besvares tredje underspørgsmål. Specialets fund konkluderes. Derefter følger en perspektivering til implikationerne af et sexologisk og psykoanalytisk paradigme i psykologisk praksis.

Begrebsafklaring og emneafgrænsning

Seksualitet

Seksualitet er et vidtrækkende begreb, der strækker sig på tværs af en biologisk, sociologisk og psykologisk forståelsesramme (Lins, 2018). Jeg dykker ned i de dele af seksualiteten, der omhandler begær, lyst, nydelse, tanker, følelser og relationer. Til at stille skarpt på de psykologiske aspekter af seksualiteten udvælges en psykoanalytisk vinkel. Teoretikerne Laplanche (1990), Stein (2008) og Saketopoulou (2023) danner grundlaget for forståelse af seksualitet og traumer.

Seksuelle overgreb

Seksuelle overgreb defineres her som voldtægt, voldtægtsforsøg, herunder alle former for vaginal, oral eller anal indtrængen, hvori individet ikke har samtykket eller andre fysiske seksuelle krænkelse der foregår uden samtykke, som det pågældende individ har oplevet som grænseoverskridende eller traumatisk (Andersen, 2020). Denne definition, som er anvendt af CSO, læner sig op ad den juridiske, der jf. straffelovens §216 foreskriver, at voldtægt defineres ud fra manglende samtykke (Anklagemyndigheden, 2023). Jeg vælger i opgaven at benytte samlebetegnelsen 'seksuelle overgreb', fordi det kan bruges synonymt med voldtægt, og at dette ordvalg benyttes hos CSO.

Afgrænsning af målgruppe

Specialet er afgrænset til at omhandle voksne kvinder, der har oplevet et seksuelt overgreb, da forskningen i senfølger og særligt seksuelle senfølger for netop denne målgruppe er sparsom. Altså er et væsentligt eksklusionskriterie mennesker udsat for overgreb i barndommen. Herudover er forskningslitteratur, der omhandler kvinder, prioriteret, da størstedelen af de mennesker, der udsættes for seksuelle overgreb ligesom mine informanter, er kvinder. I 2023 var 95,5% af henvendelserne i CSO kvinder, 4,5% mænd og 0,3% med anden kønsidentitet (Wingender, 2024).

Videnskabsteoretiske overvejelser

Den videnskabsteoretiske ramme for projektet udgør den måde, hvorpå mit fænomen 'seksualitet efter overgreb' forstås, undersøges og analyseres.

Metodernes videnskabsteori

De metoder, jeg benytter i specialets første del, knytter an til en fænomenologisk-hermeneutisk tilgang, hvor individets oplevelsesverden undersøges, og en fortolkning af denne ligger til grund for analyse og vidensproduktion. Den metodiske tilgang er overvejende induktiv, hvilket betyder, at jeg går til fænomenet eksplorativt og først efter den reflektive tematiske analyse foretager en teoretisk læsning af problemstillingen.

Fænomenologi

Det semistrukturerede interview, som benyttes til dataindsamling, hviler på et fænomenologisk grundlag. Fænomenologi er både en filosofi og metode, der kan anvendes inden for mange fagligheder. Fænomenologien er optaget af erkendelsesteoretiske problemstillinger og søger viden om 'essensen' af transcendentale strukturer ved bevidstheden samt betoner subjektets førstepersonsperspektiv, herunder hvordan et givent fænomen opleves (Jacobsen et al., 2015).

Metoden er blevet systematiseret af Giorgi (1970, 2009), som fremhæver at forskerens bevidsthed skal være åben for ikke at blive påvirket af fordomme og forforståelser. Spinelli (2005) ekspliciterer den fænomenologiske fremgangsmåde i tre hovedområder. *Epoché* dækker over den fænomenologiske reduktion, at forskeren bestræber sig på at sætte parentes om sine forforståelser inden undersøgelsen af et fænomen. *Epoché* er oprindeligt et begreb fra Husserl, der påpegede, at vi skal transcendere den naturlige indstilling for at få en klar beskrivelse af fænomenet i sig selv (Zahavi, 2011). Spinellis andet trin er *beskrivelsesreglen*, der henviser til, at man skal få interviewpersonen til at beskrive i stedet for at forklare sig for at få så deskriptivt et materiale som muligt, der ikke er intellektualiseret af tanker. Sidste trin er *horisontaliseringsreglen*, der foreskriver at alle udsagn har lige stor betydning.

Hermeneutik

Den hermeneutiske filosofi fremhæver, hvordan menneskers liv og forståelse er kontekstuel (Kvale & Brinkmann, 2009). Hermeneutik kan ansues som en teori om forståelse og fortolkning, hvor det

tolkede altid skal ses i en kontekst (Christensen, 2009). Et grundprincip er, at enhver forståelse har udgangspunkt i en tidligere forståelse og ses som en overlevering af mening, der har sit udgangspunkt i den forforståelse, fortolkeren har. Fortolkerens kulturelle kontekst, baggrundsviden og erfaringer former vedkommendes *fortolkningshorisont*, der sammen med *den hermeneutiske cirkel*, den dialogiske vekselvirkning mellem fx del og helhed, både betinger og udvider fortolkningen. Christensen (2009) peger på, at når man inden for psykologien anvender hermeneutiske metoder, så sammenholder man data fra en persons erfaring fra dennes erindring. Psykoanalysen kan betragtes som en dybdehermeneutik, da den består af dybdetolkninger med en antagelse om det ubevidstes eksistens og fx anskuer traumers tilstedeværelse og virkning på tværs af fortid og nutid (Christensen, 2009). Specialets erkendelsesinteresse er hermeneutisk, da hovedinteressen er fortolkning, og genstandsfeltet formidles gennem sproget, idet empirien er en fortælling i form af tekst (interviews) (Habermas, 1969 i Christensen, 2009).

Den hermeneutiske fænomenologi

Mellem det fænomenologiske begreb om epoché, altså bestræbelsen på at slippe forudgående antagelser, og det hermeneutiske udgangspunkt i gennemsigtighed omkring forskerens forforståelse opstår der en modsatrettethed i indstillingen til dataindsamling. Det er derfor relevant at se på, hvordan de umiddelbare modsætninger også kan forstås.

Van Manen (1990 i Friesen et al., 2012) beskriver hermeneutisk fænomenologi som syntese mellem fænomenologiens deskriptive metodologi – altså fokuset på at lade tingen tale for sig selv og være sensitiv overfor, hvordan fænomener optræder – og den hermeneutiske metodologi, der betoner, at der ikke findes et ufortolket fænomen. Hermeneutisk fænomenologi er en konsekvent undersøgelse af *oplevelse* og dennes *mening* (Friesen et al., 2012). Det er en indstilling og attitude, der vægter sensitivitet og åbenhed overfor oplevede betydninger snarere end teoretiske. Dette har været min indstilling i den empiriske analyse. Formålet er ikke at finde essensen i fænomenet, men at forstå fænomenets meninger gennem tolkning og genfortolkning.

Jeg har anvendt den hermeneutiske fænomenologi i udarbejdelsen af mit forskningsdesign. Ved udformningen af interviewguiden har jeg været præget af min forforståelse, mit forskningsspørgsmål og min teoretiske og emnespecifikke viden på området. Men jeg har gennem mine interviews forsøgt at følge *epoché* og spørge åbent ind til fænomenet for at få en uddybet beskrivelse i stedet for at

antage en mening. I den indledende kodning af transskriberingen har jeg bestræbt mig på at følge horisontaliseringsreglen og tildelt alle udsagn lige meget betydning og vægt ved undersøgelsen af mit fænomen. Ved meningskondenseringen følger jeg dog ikke den stringente fænomenologiske tilgang, idet den refleksive tematiske analyse trækker på en hermeneutisk fortolkningsproces. Endelig tilføjes en psykoanalytisk tolkning af denne analyse.

Psykoanalysens videnskabsteori

Psykoanalysen er oprindeligt en undersøgelsesmetode, der går på tværs af videnskaber. Den finder derfor anvendelse som analyseredskab inden for flere fagdiscipliner (Gammelgaard, 2010). Grundlæggende er psykoanalysen en teori om strukturer og processer i det ubevidste. Altså ligger det i kernen af psykoanalysen at stille spørgsmålstegn ved det, der ellers anses for fundamentet for psyken, nemlig betydningen af bevidstheden. Af samme grund kan psykoanalysen synes suspekt ud fra andre videnskabelige synsvinkler såsom den positivistiske, fænomenologiske eller eksistentielle (Gammelgaard, 2010). Da psykoanalysen drejer sig om det ubevidste, der ikke kan objektiviseres, udsættes den for kritik af dens videnskabelighed. Psykoanalysen er dog ikke anti-videnskabelig, men snarere anti-scientistisk i den forstand, at den er skeptisk overfor særligt en positivistisk reduceret videnskabsforståelse (Hyldegård, 2001, i Gammelgaard, 2010). Psykoanalysen bestræber sig på en forståelse og analyse af subjektet og dets væremåde, men i kraft af det ubevidste og dermed ikke gennem en forståelse af subjektet som refleksivt, selvbevidst eller oplevende (Gammelgaard, 2010).

Bevidstheden, forstået ud fra en klassisk kartesiansk forståelse af mennesket som værende herrer i eget hus, der knyttes til jeg'et, må altså i psykoanalysen i en vis forstand ses som forudbestemt af det ubevidste, der viser sig gennem symptomer, drømme, fantasier mm. (Rasmussen, 2010). Ikke kun det ubevidste er fortrængt, men også dele af jeg'et og over-jeg'et. Hermed understreger Freuds topik, at jeg'et ikke er herre i eget hus. Subjektet er dermed ikke begrænset til de bevidste dele af jeg'et, men rummer også de dele, der er fortrængte og skal reintegreres i jeg'et (Rasmussen, 2010). På grund af dette decentrerede subjektsyn (Zeuthen og Køppe, 2014) bliver psykoanalysen anklaget for at være determinerende (Christensen, 2009). Det er imidlertid vigtigt at pointere, som det understreges af Køppe (1992), at det ubevidste ikke er determinerende, men *strukturerende*.

Del 2. Litteraturreview

Jeg har foretaget et systematisk litteraturreview som fremsat bl.a. hos Cronin et al. (2008) med tydelige inklusions- og eksklusionskriterier, søgning på tværs af databaser med boolske operatoren, en gennemsigtig udvælgelse af litteratur samt en syntetiseret fremstilling af fundene. Der er ikke foretaget quality-assesment af de inkluderede studier, hvilket er en svaghed ved reviewet.

Systematisk litteratursøgning

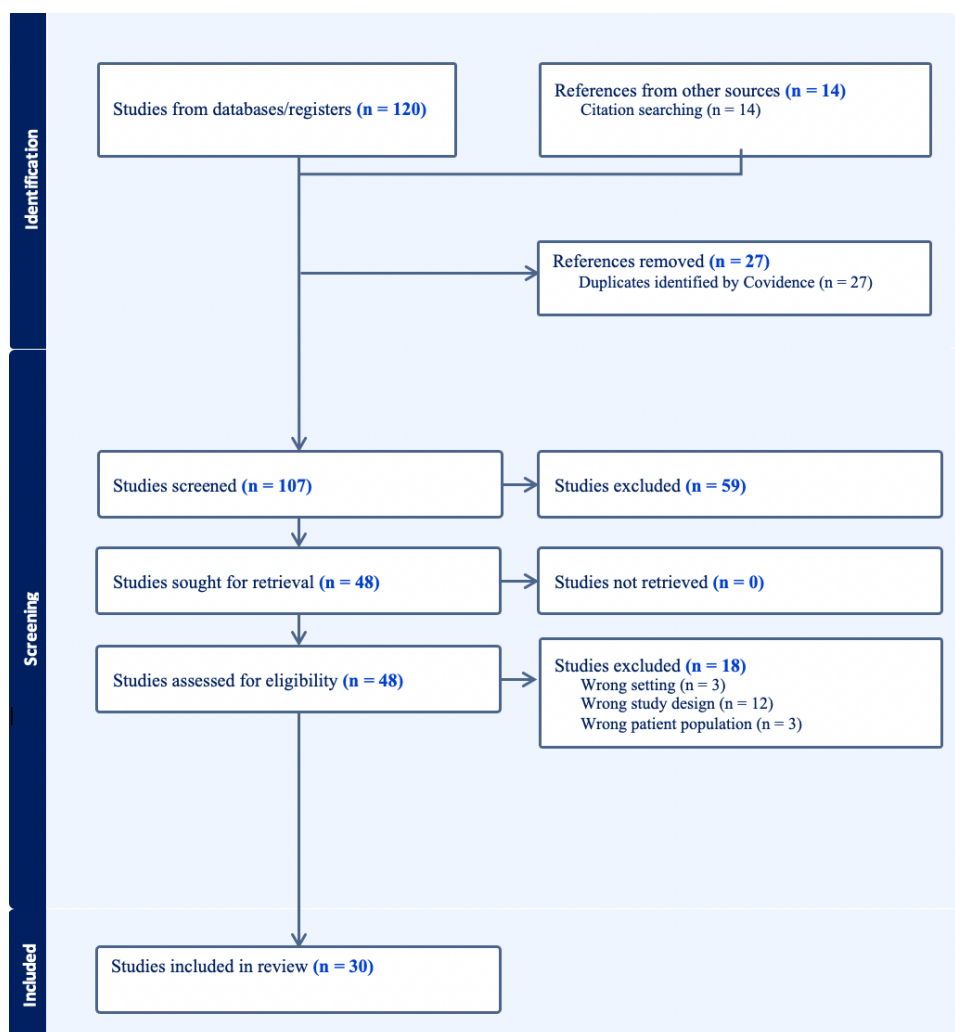
Mit fænomen operationaliseres i den systematiske litteratursøgning til tre kernefænomener: 1) Seksuelle overgreb 2) Seksualitet 3) Seksuelt traume. Disse tre kernefænomener er fundet gennem gentagne indledningsvis søgninger i databasen PsycINFO, hvor forskellige konstellationer af ord og ordsammensætninger blev testet og resulterede i den endelige søgestreng: *Sexual assaults OR Rape* AND *Sexuality OR Sexual Health* OR *Sexual trauma*. Denne søgestreng indsættes i tre forskellige databaser med henblik på systematisk søgning i disse. PsycINFO vælges, da det er en væsentlig database for psykologisk forskning, Scopus og Web of Science fordi de er tværfaglige databaser, og jeg ønsker at afdække en bred repræsentation af litteratur fra forskellige fagtraditioner og paradigmer.

Inklusions- og eksklusionskriterier

Jeg har filtreret litteratursøgningen, således at jeg udelukkende medtager engelsk- og dansksprogede artikler fra peer-reviewed udgivelser mellem år 2000-2025. Inklusionskriterier for artiklerne er, at de omhandler personer, der har oplevet overgreb i voksenlivet (alder 18 +), samt at følgerne for seksualiteten er omdrejningspunktet. Da specialets fokus er på kvinder, har jeg ekskluderet artikler, der udelukkende omhandlede mænd, men medtaget studier der inkluderer alle køn. Jeg har ekskluderet artikler, der ikke omhandler seksuelle følger efter overgreb, samt artikler omhandlende overgreb i barndommen.

Flowchart

En oversigt over litteratursøgningen i PsycINFO, Scopus og Web of Science samt citationssøgning illustreres i nedenstående flowchart.

Figur 1: Flowchart over litteratursøgning

Citationssøgning

Gennem den systematiske litteratursøgning finder jeg bl.a. studier fra Stockman et al. (2024) og O'Callaghan og Lorenz (2024). Disse studier udvælges som udgangspunktet for citationssøgningen, fordi de refererer til en bred vifte af forskning, der konkret omhandler seksuelle følger af overgreb. Derudover er begge studierne nye og kan tænkes, at referere til prominent eksisterende forskning på området såvel som nyere forskning. Jeg citationssøger ud fra disse artikler og finder i alt 14 relevante studier (jf. Flowchart).

Litteraturgennemgang

Jeg vil gennemgå de udvalgte artiklers konklusioner for at afdække forskningslitteraturen på området. De forskellige temaer medtages, fordi de samlet set tegner et billede af, hvor komplekst et forhold

der er mellem seksuelle overgreb og efterfølgende seksualitet. Litteraturreviewet vil fungere som et bagtæppe af viden og blive refereret løbende til gennem både de tematiske og teoretiske analyser samt perspektivering.

Behandling af seksualitet efter seksuelle traumer

Det er vigtigt, at sundhedspersonale er klædt godt på til at rumme patienters seksuelle traumer ved at være empatiske, professionelle og ikke fordømmende (Derenne & Roberts, 2010). Barbara et al (2022) argumenterer for en tværfaglig tilgang til behandling af seksuelle overgreb med en kombination af læger, gynækologer, psykologer og sexologer, der arbejder ud fra en integreret samarbejdsmodel. I tråd med dette foreslår Bagget et al. (2017) at kombinere traumeinformeret behandling og sexologiske samtaler i terapi, da de og O'Driscoll & Flanagan (2015) finder, at behandling af PTSD-symptomer ikke afhjælper de seksuelle vanskeligheder, der kan opstå som følge af seksuelle overgreb. De foreslår, at seksuelle problemstillinger adresseres konkret, og at der vises interesse for, hvordan overgrebet påvirker ofrets syn på seksuelle relationer, seksuelt selvværd, hvordan de foretrækker at have sex og hvordan sund intimitet ser ud.

Fysiologiske følger

Flere studier viser, at seksuelle overgreb kan påvirke kroppens funktioner i seksuel sammenhæng, både ift. smerter og på et hormonelt niveau, der kan påvirke lyst. Bird et al. (2017) fandt, at kvinder med seksuelle traumer oplevede mere angst og hæmning ved sex med en partner samt højere grad af manglende skedesekret i seksuelle kontekster end kvinder med traumer, der ikke var af seksuel karakter. Angst og depression kan også påvirke kvinders seksuelle lyst, og hvorvidt de har smerter under sex (Kelley & Gidycz, 2016). De hormoner, der understøtter kvinders seksuelle funktion, herunder regulerer seksuel motivation og nydelse/belønningscenter, bliver ligeledes påvirket af seksuelle traumer (Sartin-Tarm & Lorenz, 2022).

PTSD og seksuelle vanskeligheder

Studier fra Blais (2018, 2020) undersøger kvindelige soldater eller veteraners seksuelle traumer i militæret. Blais et al. (2018) finder, at både seksuelle overgreb og chikane signifikant forudsiger graden af seksuel funktion og tilfredsstillelse, samt at dette forhold medieres af symptomerne dysfori og anhedonia. Negative kognitioner og humør medierer forholdet mellem seksuelle overgreb og chikane og seksuel tilfredsstillelse (Blais, 2018). Blais et al. (2020) finder, at militære seksuelle

traumer er associeret med ringere seksuel funktion og lavere seksuel tilfredsstillelse sammenlignet med andre traumer, samt at denne association medieres af højere niveau af ikke-somatiske depressive symptomer og PTSD-symptomerne anhedonia og negative kognitioner. Overordnet set understøtter Blais et al.'s (2018, 2020) fund, at der er en sammenhæng mellem seksuelle overgreb og nedsat seksuel funktion og tilfredsstillelse. Et studie af DiMauro (2018) finder, at særligt seksuelle traumer blev associeret med signifikant lavere seksuel tilfredsstillelse, PTSD, depression og suicidalitet. Altså er seksuelle overgreb forbundet med efterfølgende lavere seksuel tilfredshed og dårligere mentalt helbred.

Et studie af Lipinski & Beck (2022) undersøger graden af PTSD-symptomer og seksuelle selvskema. De fandt at negative seksuelle selvskemaer kan være relevant for associationen mellem PTSD-symptomer og reduceret seksuel funktion samt tilfredshed. At seksuelle selv-skemaer påvirkes af seksuelle overgreb ses også hos Kilimnik et al. (2018), der finder, at identifikation med ens seksuelle oplevelser som værende uden samtykke er med til at internalisere denne forståelse til ens seksuelle selvskema som bliver påvirket deraf.

BDSM-dyrkelse efter seksuelle overgreb

Levand et al. (2018) undersøger, hvordan BDSM og shadowplay kan være healende for mennesker, der har været udsat for seksuelle overgreb. Shadowplay indebærer at genopføre traumatiske begivenheder for at genvinde kontrol over sig selv, sine minder og oplevelsen af traumet, en praksis de foreslår at terapeuter skal have øget viden om. Hammer (2013) finder, at BDSM-praksissen giver mulighed for en re-integrering af kroppen og af magt, som står i kontrast til afmagten ved det seksuelle traume. Derved kan BDSM-praksissen have en styrkende effekt i flere aspekter af livet, hvis den praktiseres hensigtsmæssigt.

Tematiske analyser i forskningslitteraturen

Stockman et al. (2024) undersøger, hvordan ofre for overgreb navigerer i og copes med seksuelle udfordringer. De finder, at copingen var centreret omkring større bevidsthed om egne seksuelle behov og at kunne kommunikere disse til sin partner. De understreger vigtigheden af at adressere ofres seksuelle oplevelse efter overgreb for bedst at støtte dem til at håndtere disse på en adaptiv måde. O'Callaghan and Lorenz (2024) undersøger, hvad ofre for seksuelle overgreb nyder ved sex. Nogle deltagere nævnte, at overgrebet havde påvirket deres evne til at føle nydelse under sex, men dette var ikke universelt i samplet. Generelt fandt de, at ofrene oplevede empowerment ved at udforske, hvad

de godt kunne lide seksuelt med deres partnere, som kunne tilbyde emotionel støtte. O'Callaghan et al. (2019) undersøgte pårørendes perspektiver på, hvordan seksualiteten har påvirket ofret for seksuelle overgreb. De fandt gennem en temaanalyse frem til følgende temaer: mistet interesse i sex, øget antal seksuelle partnere samt omskiftelse af disse, at påbegynde sexarbejde og øget seksuel adfærd. Nogle romantiske relationer blev brudt grundet seksuelle vanskeligheder opstået efter overgrebet, og promiskuitet blev anset som en risikofaktor. O'Callaghan et al. (2023) undersøgte overgrebs konsekvenser for seksualitet med fokus på queer-personer. Gennem en tematisk analyse fandt de tre overordnede temaer: seksualiteten opleves skadet, skam og spørgsmålstegn ved ens seksualitet, seksuel udforskning som resiliens. De finder blandt andet, at det var væsentligt for ofrenes helingsproces at eksperimentere med deres seksualitet.

Øget risikoadfærd

Jones & Lorenz (2022) finder, at kvinder udsat for overgreb er meget tilbøjelige til at være påvirket af fx alkohol i seksuelle situationer, hvilket giver dem en øget risiko for skade. Dette bakkes op af studiet fra Campell et al. (2004), der fandt frem til tre grader af seksuel risikoadfærd som følge af seksuelle overgreb, hhv. høj, moderat og lav risiko, hvor risiko forbindes med øget seksuel aktivitet kombineret med indtag af alkohol. Også Deliramich & Gray (2008) finder en sammenhæng mellem alkoholmisbrug og promiskuøs adfærd post overgreb. I dette studie rapporterede en signifikant procentdel af deltagerne øget seksuel aktivitet som følge af det seksuelle traume.

Samtykke og sex efter overgreb

Mark & Vowels (2020) finder, gennem en tematisk analyse af ofre for seksuelle overgrebs refleksioner omkring samtykke, frem til 9 temaer, der udfolder, hvordan kvinder navigerer i samtykke i deres parforhold, og hvordan de følte sig empowered til at kommunikere deres seksuelle behov overfor deres partner. De fandt, at for nogle kvinder var samtykket meget eksplicit, for nogle implicit og for andre noget, der var under udvikling, ligesom det at sætte ord på seksuelle behov, da dette kræver sårbarhed og sikkerhed i relationen samt støtte fra pårørende.

Sandoz et al. (2021) udfører en adfærdsanalyse af aktivt samtykke, fordi det er væsentligt at forstå, hvad der ligger bag konceptet, da det er forbundet med tilfredsstillende og meningsfulde relationer. De kigger på, hvordan samtykke er defineret, hvilken adfærd afspejler samtykke, og hvilken kontekst der bestemmer denne adfærd. De ønsker at nuancere begrebet til at gå udover at 'ja betyder ja', da de

med deres analyse viser, at det ikke nødvendigvis er ordene eller konkrete handlinger, man kan sætte lig med samtykke, men at dette defineres af et samspil mellem handlinger og kontekst.

Romantiske relationer

Stockman et al. (2024b) finder gennem en tematisk analyse af semistrukturerede interviews temaer, der beretter om, at nogle aktivt fravælger romantiske partnere i en periode efter overgreb, at der sker ændringer i, hvilke kvaliteter ofret leder efter i en partner, at overgrebet tager plads i forholdet og at det kan have helende effekt at være i et godt og støttende forhold. At det er en beskyttende faktor at have en god og forstående partner, finder Van Berlo & Ensink (2000) også belæg for, ligesom Staples et al. (2016) finder, at det at fortælle om overgreb kan være en beskyttende faktor for traumesymptomatologi og seksuel funktion. Person et al. (2024) undersøger, hvordan overgreb påvirker romantisk funktion. I den kvalitative undersøgelse svarede de fleste, at det seksuelle overgreb ikke havde påvirket deres romantiske forhold. Studiet konkluderer, at romantiske forhold kan være en arena, hvor ofre for seksuelle overgreb oplever resiliens.

Litteraturreviews om seksuelle traumas indvirkning på seksualiteten

Denis et al. (2020) finder, at der forekommer en blanding af psykologiske, somatiske og adfærdsmæssige eftervirkninger af seksuelle overgreb, og de taler derfor ind i, hvordan seksuelt helbred er et biopsykosocialt fænomen. De finder, at visse seksuelle dysfunktioner kan ses som en somatoform konsekvens af psykotraumatologisk respons på seksuelle overgreb. Van Berlo & Ensink (2000) udfører et review af studier, der undersøger problemer med seksualitet efter overgreb. De finder overordnet belæg for, at hyppighed af seksuel aktivitet falder i tiden umiddelbart efter seksuelle overgreb og at seksuel nydelse og tilfredshed dykker i det første år. De fleste studier peger på, at det at kende overgrebspersonen samt det at være udsat for overgreb i en ung alder er bidragende faktorer til senere seksuelle vanskeligheder. De understreger vigtigheden af at være opmærksom på følelsesmæssige reaktioner på overgrebet i forbindelse med sex, da disse er tæt forbundet til de seksuelle vanskeligheder. De gennemgår i den forbindelse bl.a. studiet af Orlando & Koss (1983), der ikke finder belæg for det, der kendes som den negative associationshypotese. Denne foreslår, at nedsat seksuel tilfredshed efter seksuelle overgreb skyldes en association af frygt mellem det, der skete under overgrebet, og seksuelle aspekter, der spejler hændelserne under overgrebet. Weaver (2009) fandt, at seksuelle overgreb resulterede i øget forekomst af skader på kønsorganer samt seksuelt overførte infektioner og smerte i underlivet. De fandt også, at kvinder udsat for overgreb er mere tilbøjelige til at indgå i risikofyldt seksuel adfærd post overgreb, og at PTSD-symptomer

medierede seksuelt helbred. De konkluderer derudover, at psykologiske effekter af overgrebs påvirkning af seksualiteten er underbelyst.

Opsamling

Ovenstående litteraturreview viser, at seksuelle overgreb påvirker seksualiteten på en række biopsykosociale parametre. Det biologiske plan påvirkes ift. smerter og hormonelle forandringer, der påvirker lyst. Mentale helbredsudfordringer såsom PTSD-symptomer, angst depression og andre traumereaktioner er ligeledes noget, der påvirker individets seksuelle lyst, tilfredsstillelse og aktivitet. De relationelle aspekter såsom romantiske relationer og forhold til den seksuelle partner er ligeledes væsentligt for, hvordan individet coper med seksuelle vanskeligheder, hvor særligt en tillidsfuld relation med plads til åben kommunikation synes vigtig for bedring. Adfærdsmæssigt ses der forskellige og modsatrettede mønstre. Det er afdækket, hvorledes både mindsket seksuel aktivitet og øget seksuel aktivitet ses som reaktion. Disse resultater vidner om feltets kompleksitet, og hvordan en række individuelle og kontekstuelle faktorer spiller ind på, præcis hvilke udfordringer den enkelte oplever ved sin seksualitet som følge af overgrebet.

Del 3. Metode og databehandling

Jeg vil i det følgende præsentere mine overvejelser i forbindelse med designet af interviewundersøgelsen samt den efterfølgende databehandling og analyse.

Det semistrukturerede interview

Til at indsamle viden om mit fænomen benytter jeg mig som nævnt af det semistrukturerede livsverdens interview. I det kvalitative interview har livsverden forrang, fordi den med sit oplevelsescentrerede perspektiv går forud for videnskabelige teorier. Dermed er målet at få en førsteordens forståelse af fænomenet gennem konkrete beskrivelser (Brinkmann, 2014). Denne metode vælges, fordi min undersøgelsesgenstand er et komplekst psykologisk fænomen.

Det er målet, at producere deskriptiv viden og at interviewet kommer til at fungere som baggrundsmateriale for videre teoretisk undersøgelse (Kvale & Brinkmann, 2015). Dermed læner forskningsdesignet sig op ad en induktiv metodisk tilgang (Brandt & Sprogøe, 2019). Ofte er kvalitativ forskning induktiv, da man vil lade empirien afgøre, hvilke elementer der er væsentlige at fokusere på. I denne opgave benyttes det man kan kalde 'analytisk induktion', hvor en systematisk

undersøgelse af ligheder, der går på tværs af tilfælde, vil ligge til grund for ideer til videre analyse (Kvale & Brinkmann, 2015).

Interviewguide

Som en del af forberedelsen til interviewet udarbejdede jeg en interviewguide, der havde til formål at strukturere interviewet løst. Den overordnede antagelse var, at der efter et seksuelt overgreb med stor sandsynlighed sker en ændring i individets seksualitet. Konkret blev interviewguiden (Bilag 5) udformet på baggrund af de overordnede emner, jeg ønskede viden om: 1) *Personens oplevelse af seksuelle relationer efter overgreb*. 2) *Personens indre psykologiske reaktioner i forbindelse med sex efter overgreb*. 3) *Personens kropslige reaktioner og fornemmelser i forbindelse med sex efter overgreb*. Interviewguiden inddeles i to kolonner. Den ene rummer de spørgsmål, der er funderet i tidligere viden om fænomenet samt den teoretiske forståelse af begreberne, der undersøges. Disse spørgsmål er derfor mere formelle og teoretiske og tjener det formål at skabe struktur i interviewguiden (Kvale & Brinkmann, 2015). Konkrete spørgsmål formuleres i kolonne to og er udarbejdet med henblik på at skulle være mere dynamiske og at fordre et positivt samspil og stimulere informanten til at fortælle om emnet. Det prioriteres, at der er plads til at stille åbne spørgsmål, da disse ofte giver meningsfulde og personlige svar i tråd med den semistrukturerede interviewmetode (Kvale & Brinkmann, 2015).

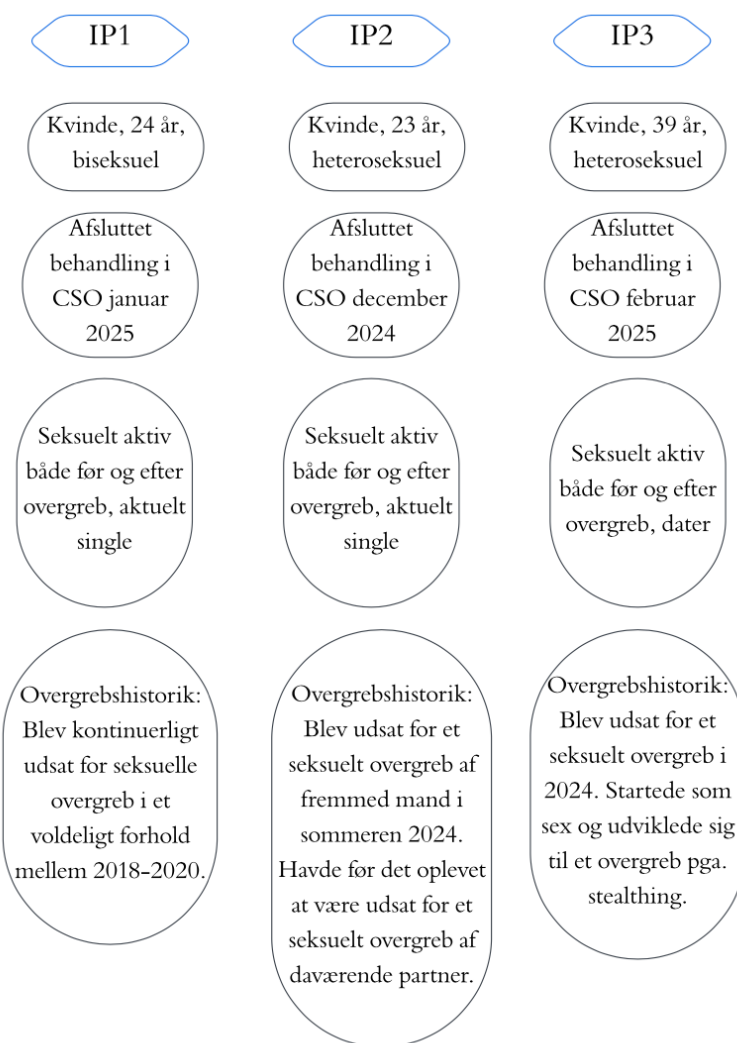
Rekruttering

Rekrutteringen af informanter blev igangsat november 2024 og sluttede februar 2025. I alt 5 viste interesse, hvoraf der blev foretaget 3 interviews. Rekrutteringen skete ved udsendelse af en projektbeskrivelse (Bilag 1) til psykologerne på CSO. De patienter, der af psykologerne blev vurderet relevante, fik udleveret en projektbeskrivelse og en samtykkeerklæring (Bilag 2), der tillod mig at kontakte dem med henblik på aftale om interview. Det er centralt som led i etisk praksis, at informanterne havde afsluttet deres behandlingsforløb og blev vurderet i stand til at deltage i projektet af de pågældende psykologer.

Det blev i forbindelse med rekrutteringen nævnt, at flere potentielle deltagere takkede nej, da de fik fortalt, at emnet var 'seksualitet', hvilket kan tænkes at være grundet emnets tabukarakter. Dette er en relevant betragtning ift. den mulige bias, der kan være i mit sample, der kan gøre, at mine informanter muligvis ikke er repræsentative for populationen.

Informanter

Informanterne er alle kvinder med forskellig overgrebshistorik og efterfølgende terapeutiske forløb. En kort beskrivelsesoversigt af informanterne, navngivet hhv. informant 1, 2 og 3, forkortet IP, er givet nedenfor.

Figur 2: Oversigt over informanter

Interviewets kontekst

Interviewet blev foretaget på CSO for at sikre kendte omgivelser. For at opbygge en tryk atmosfære foretages en briefing inden påbegyndelse af interviewet, hvor jeg fortæller om interviewets formål, hvordan det kommer til at forløbe, at det bliver optaget samt sikrer mig samtykke både mundtligt og skriftligt til at behandle deres data i specialet, som vil blive offentligt tilgængeligt (Bilag 3).

Interviewet vil altid være en vidensproduktion mellem to parter, den der foretager interviewet og den der lader sig spørge (Kvale & Brinkmann, 2015). Det er dog altid vigtigt at have for øje, at der i interviewsituationen er forskel på interviewerens og respondentens positioner og de implikationer, det kan have for den viden, der produceres. Med bevidstheden om min egen rolle og magtposition prøver jeg at holde mig neutral og nysgerrig i tråd med den fænomenologiske indstilling. Samtidig er jeg bevidst om, at det fænomen, der undersøges, aldrig vil kunne undslippe forskerens perspektiv og blik, og det er derfor uundgåeligt, at min forudindtagethed og indstilling alligevel præger interviewet. Dette er en integreret del af den før nævnte kvalitative forskningsforståelse og hermeneutiske fænomenologi. En sådan bevidsthed kalder på gennemsigtighed igennem både designet, udførelsen, analysen og formidlingen af interviewet (Brinkmann 2014).

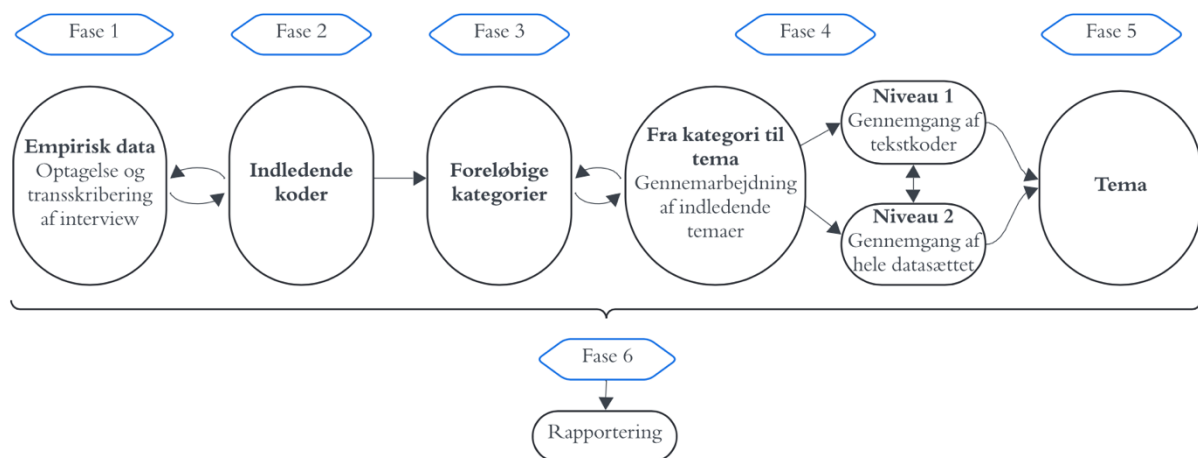
Databehandling

Til databehandling af den indsamlede empiri benyttes den reflektive tematiske analyse (RTA) som formuleret af Braun og Clarke (2006). Jeg vil indledningsvist gennemgå analysestrategiens baggrund, hvorefter jeg gennemgår, hvorledes jeg har arbejdet med de konkrete faser.

Om reflektiv tematisk analyse

RTA er teoretisk fleksibel, hvilket betyder, at en gennemsigtighed for teoretiske antagelser er en væsentlig del af metoden (Braun og Clarke, 2019a, 2019b, 2020). RTA er en analytisk metode mere end en metodologi (Braun og Clarke (2019b). Braun og Clarke (2019b) nævner det som et centralt princip i deres kvalitative filosofiske grundlag for analysemetoden, at forskerens subjektivitet ikke kun er en forudsætning for en valid kvalitativ analyse, men også en styrke og ressource. Ifølge Braun og Clarke (2019a) konstitueres mening i en kontekst, og der findes multiple realiteter. Braun og Clarke (2019a) uddyber selv, at metoden er udviklet på baggrund af kritisk konstruktionistiske og feministiske tilgange - heraf betoningen af meningskonstruktion i kontekst. Det, at Braun og Clarkes (2020) RTA er teoretisk fleksibel, åbner op for en empirianalyse, som er kreativ og kan kombinere flere forskellige aspekter af både induktive og deduktive tilgange igennem kodning, kategorisering og tema-analyse.

Den empiridrevne analysestrategi anvendes for, at jeg gennem undersøgelse af den empiriske data kan analysere og reflektere over mønstre i datasættet omhandlende mit fænomen. RTA har 6 faser som illustreres her:

Figur 3: Illustration af fremgangsmåden ved Braun og Clarkes (2006) reflektive tematiske analyse

Empirisk analyse

RTA er en metode, hvorved man kan identificere, analysere og rapportere mønstre i ens data (Braun og Clarke, 2006, 2019b, 2019a). Den forudsætter en konstant vekselvirkning mellem hele datasættet, kodet data der analyseres og den analyse af data der produceres. Faserne som illustreret ovenfor beskriver denne proces. Hverken tekstproduktionen eller analysen er en lineær, men nærmere en rekursiv proces.

Fase 1 - Den empiriske data

Den første fase dækker den proces, det er at gøre sig bekendt med sin data. Da jeg selv har foretaget interviewene, har jeg et forudgående kendskab til dataen og yderligere kendskab opnås gennem transskribering og gennemlæsning heraf. Indledningsvist benyttede jeg programmet GoodTape, der gav et udkast til transskriberingen. Derefter transskriberede jeg direkte fra optagelserne. Selve transskriberingen er en fortolkningsproces i sig selv, hvor forskellen mellem det talte og skrevne sprog giver anledning til at træffe en række beslutninger (Bird, 2005 i Braun og Clarke, 2006, Kvale & Brinkmann, 2015). I denne proces mister man meget af udtrykket i det samspil, der har udfoldet sig i interviewet såsom kropssprog, tonefald og andre former for nonverbalt sprog. Interviewet transskriberes ordret og længere pauser og markante følelsesudtryk er medtaget. Der anvendes ikke transskriptionskonventioner, da den videre analyse vil fokusere på meningskondensering og ikke sproglig analyse og dermed ikke behøver en specialiseret transskription (Kvale & Brinkmann, 2015).

Fase 2 - Indledende kodning

Kodningen er en systematisk gennemgang af datasættet, hvor der tildeles lige dele opmærksomhed til alle udsagn for at identificere interessante aspekter, der kan ligge til grund for mulige temaer på tværs af data (Braun og Clarke, 2006). Jeg koder manuelt og gennem farveoverstregninger i transskriberingen (Bilag 6, 7, 8). Den indledende kodning begyndte efter gennemlæsninger af transskriberingen og bestod i umiddelbare indtryk og interessepunkter. En kode identificerer et aspekt ved dataen, både semantisk og latent, som fremstår relevant for analysen. Ved den semantiske kodning kigges der på, hvilke konkrete ord der bliver brugt til at beskrive en tilstand, og ved den latente kodning læses der mellem linjerne og tolkes, hvilket emne der tales om (Braun og Clarke, 2006). Kodningen *grænser* er fx både semantisk og latent, hvor informanterne taler om grænser konkret, men også hvor det underliggende emne omtales, selvom ordet ikke nævnes. Kodningen er ifølge Braun og Clarke (2018, 2019) en åben og iterativ proces, som ikke er fikseret til starten af processen med databehandlingen. Koderne er blevet ændret undervejs, splittet op og omdøbt eller sammensmeltet med andre koder, da det er en dynamisk proces, der går forud for kategoriseringen og tematiseringen.

Fase 3 - Indledende kategorisering

I den indledende kategorisering bevæger jeg mig fra det deskriptive og semantiske over i det mere latente og fortolkende i udvælgelsen af foreløbige kategorier på baggrund af koderne. Jeg skifter fokus fra de enkelte transskriberinger til at reflektere over indholdet af hele datasættet og dermed analysere foreløbige temaer. Til denne proces udformer jeg et mindmap med koder og indledende kategorier. Oprindelige koder såsom *seksuel lyst*, *angst*, *grænser* og *konfliktfulde følelser* endte som deres egne kategorier, enkelte koder blev slettet og andre blev tilføjet/splittet såsom *kropslige reaktioner* og *traumereaktioner*, der før var inkorporeret under andre kategorier. Herefter overvejer jeg forholdet mellem de forskellige koder og kategorier. Ved denne fase finder jeg frem til 5 kategorier, *seksualitet før overgreb*, *seksualitet efter overgreb*, *relationer*, *konsekvenser ved overgreb*, *overgreb* og *traumereaktioner*, og 5 sub-kategorier, *seksuel lyst*, *konfliktfulde følelser ved sex*, *angst*, *grænser*, *seksualitet som identitet*.

Fase 4 - Fra kategorier til temaer

Her gennemarbejdes og forfines de indledende temaer. Dette gøres ud fra et princip om intern homogenitet, altså at dataen inden for temaet meningsmæssigt skal hænge sammen, og ekstern

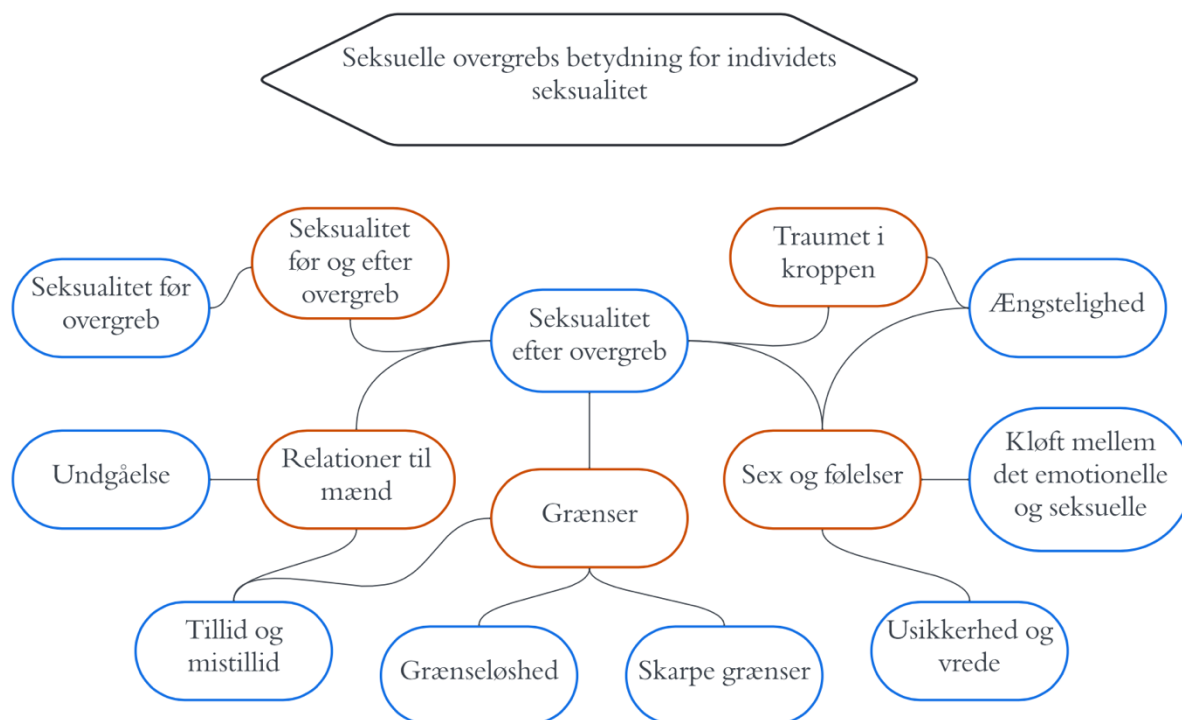
heterogenitet, hvor der skal være klare og identificerbare forskelle mellem temaerne (Braun og Clarke, 2006). Denne fase har to niveauer. På niveau 1 gennemgås alle tekst-koderne til det dertilhørende tema for at genoverveje, hvorvidt de former et sammenhængende mønster. Hvis koderne passer til temaet, rykkes der videre til niveau 2, hvis ikke, genovervejes temaet, eller koden rykkes til et andet tema eller former et nyt. Når det vurderes, at temaerne på passende vis omfatter koderne, udformes der et foreløbigt *tematisk kort*, der er en visuel repræsentation af temaerne.

Under denne proces splittedes subtemaerne *seksuel lyst* og *konfliktfyldte følelser ved sex* ud mellem de andre temaer (*seksualitet efter overgreb*, *traumereaktioner* og *grænser*). Temaet *seksuelle og romantiske relationer* blev tilføjet med subtemaerne *undgåelse* og *tillid/mistillid*. *Traumereaktioner* og *angst* blev samlet som subkategorier under *Traumet i kroppen*, og *seksualitet som identitet* samt *konsekvenser ved overgreb* blev slettet som temaer og relevante pointer fordelt ud mellem de andre temaer. Endelig fluktuerede mange af citaterne fra og til kategorierne *grænser* og *seksualitet efter overgreb*.

Niveau 2 spejler denne proces, men for hele datasættet i stedet for de respektive koder. Her overvejes de enkelte temaers validitet i henhold til datasættet, og det overvejes, hvorvidt temakortet repræsenterer de relevante betydninger i datasættet (Braun og Clarke, 2006). Ved dette andet niveau læses datasættet igennem for at kode data ved temaer, der ikke eksisterede ved tidligere kodning, og for at vurdere om temaerne fungerer i sammenhæng med datasættet. Ved denne fase splittedes temaet *seksualitet efter overgreb* samt subtemaet *følelser og lyst* efter genlæsning af transskriberingerne for at give den mest akkurate tematisering af datasættet som helhed.

Fase 5 - Definition af temaer

I fase 5 defineres og redefineres temaerne for endelig analyse (Braun og Clarke, 2006). Det besluttes, hvad essensen af de enkelte temaer og temaerne som helhed er, og hvilke aspekter af dataen netop dette tema illustrerer. Ved denne fase opstod der endnu engang en fordeling af subtemaer og temaer, og det endelige tematiske kort blev udformet. Det tematiske kort med oversigten over temaer, subtemaer og deres interne forbindelser ser sådan ud:

Figur 4: Tematisk kort - Oversigt over temaer (orange) og sub-temaer (blå)

Refleksiv tematisk analyse

Den sidste fase er formidlingen af analysen med vægt på at fremstille et samlet narrativ, som jeg gennem analyse af dataen har tolket. De fremanalyserede temaer vil blive præsenteret her.

Seksualitet før og efter overgrebet

Temaet *seksualitet før og efter overgreb* inddeles i to sub-temaer, der henholdsvis indeholder analyser af kvindernes forhold til deres seksualitet før og efter overgrebene fandt sted.

Seksualitet før overgreb

Kvinderne beskriver alle, at de som udgangspunkt havde et positivt forhold til deres seksualitet. De oplever, at sex er noget, der er aftabuiseret, og som de har et åbent og frit forhold til. Sex beskrives som noget sjovt og lyst, noget der er rart (Bilag 7, s. 1-2), noget naturligt, glædesfuldt og legende (Bilag 8, s. 3), den seksuelle relation til den anden er nemt tilgængelig, og der eksperimenteres frit med forskellige partnere (Bilag 6, s. 2). Samtidig italesættes det seksuelle også som noget vigtigt:

”fordi det er jo noget af det allermest dejlige ved livet altså. Og noget meget personligt.” (Bilag 8, s. 6). Det seksuelle er noget, der er trygt, et rum for fælles udforskning af kroppe, lyst og begær, et sted hvor mennesker mødes, og hvor man står i balancen mellem nysgerrighed og påpasselighed, da man både ”skal træde lidt varsomt” og ”gerne vil gå på opdagelse” (Bilag 7, s. 2). Især for to af kvinderne er det seksuelle noget legende, hvilket giver et indtryk af, at det er tilgængeligt for dem, at sex kan være uforpligtende og sjovt. ”At førhen var det mere, at man kunne godt have sex, hvor det var mere en leg” (Bilag 8, s. 10). At sex opleves som legende understreger det kreative og udforskende ved det seksuelle for kvinderne.

Kvinderne er åbne og positive i deres beskrivelse af, hvad seksualitet er for dem. Dette er interessant, fordi det fortæller, at det seksuelle dermed også er noget, der er vigtigt og betydningsfuldt. Væsentligt er det også, at denne tillidsfulde, lette og glædesfulde tilgang til det seksuelle er til stede inden overgrebene. Ligeledes betones det sårbare ved det seksuelle, hvilket viser, at vi befinder os i en intim og personlig sfære.

Seksualitet efter overgreb

Temaet *seksualitet efter overgreb* er, udover her at være et sub-tema, også det tema, de resterende tager deres udspring fra. Det skal forstås således, at dette subtema er springbrættet til at afdække de forskellige nuancer og beskrivelser af, hvordan kvindernes seksualitet har ændret sig efter overgrebene. Dette subtema vil derfor vedrøre en overordnet ændring, hvor temaerne om *grænser, relationer til mænd, sex og følelser* samt *traumet i kroppen* vil bidrage til en helhedsanalyse af fænomenet.

Det ses, at alle kvinderne (nogle mere end andre) oplever, at der er sket en ændring i deres seksualitet efter overgrebene. Det seksuelle forbindes stadigvæk med noget positivt, men *noget* har ændret sig. Informanterne beskriver på forskellig vis, hvordan det seksuelle umiddelbart har ændret sig for dem. IP2 beskriver, at det seksuelle nu er præget af en skyggeside, som er en kilde til usikkerhed og tvivl.

[...] jeg kan godt se, at der er en forskel imellem det [sex før og efter overgreb] [...] Fordi jeg kan stadig se skyggesiden, og til tider kommer den også tilbage. [...] selvfølgelig var det stadigvæk spændende, at man havde lysten til det. Men der var stadigvæk den der skyggefølelse af, at kan det her... er det rigtigt? Er det den rigtige oplevelse, jeg har lige nu? (Bilag 7, s.1, 2)

IP2 beskriver senere, hvordan hun gennem et målrettet arbejde med sin undgåelse og depressive symptomer af følelsesforladthed er nået til et punkt, hvor hun kan lukke folk ind og have meningsfulde seksuelle relationer.

IP3 beretter ligeledes, at hun efter overgrebet har en oplevelse af, at noget har ændret sig. ”Det er noget af det, jeg synes, der er så ærgerligt. At jeg godt kan mærke, at det [overgrebet] stadigvæk har en negativ indflydelse.” (Bilag 8, s. 3). Der er fortsat noget ved det seksuelle, der præger IP3, hvorfor hun går i forløb hos en sexolog ved CSO (Bilag 8, s. 5).

IP1 fortæller: ”den følelse har jeg ikke rigtig haft før, hvor jeg sådan har været i tvivl om, hvad jeg egentlig skulle eller havde lyst til eller ikke havde lyst...” (Bilag 6, s. 6). Denne tvivl om egne grænser og lyst har været et centralt emne i hendes forløb hos CSO (Bilag 6, s. 5).

Kvinderne beskriver her, at overgrebene overordnet set har haft en negativ indflydelse på deres seksualitet, at de står tilbage med en følelse af usikkerhed, og at der nu er en skyggefølelse, der følger med. Usikkerheden bringer tvivl med sig og åbner op for, at egne følelser og fornemmelser muligvis ikke er til at stole på, noget som temaet omkring *traumet i kroppen* vil uddybe. Det ser altså ud til, at overgrebet har kompliceret kvindernes forhold til seksualiteten og har krævet at de forholder sig til spørgsmål omkring grænser, lyst, følelser og relationer.

Fælles for kvinderne er det, at overgrebet på et tidspunkt har påvirket deres seksuelle lyst, noget flere forskningsartikler understreger hyppigt ses (DiMauro, 2018, Cohen & Roth, 1987, Blain et al., 2011). IP1 beskriver en periode med manglende lyst til sex i et trygt parforhold. ”Jeg føler altid, at jeg har været meget seksuelt anlagt. Men i det der halvandet år med ham, altså min gode kæreste, der har jeg slet ikke haft lyst på noget tidspunkt.” (Bilag 6, s. 9). Denne tendens for IP1 bunder i en reaktion på tidligere overgreb og har relationelle konsekvenser i form af, at hun bryder et ellers godt kæresteforhold, en dynamik der vil blive uddybet under temaet *relationer til mænd* og subtemaet *tillid og mistillid*. Også IP2 kender til følelsen af, at lysten pludselig forsvinder, her ligeledes på grund af manglende tillid, men også på grund af depressive symptomer (Bilag 7). Disse bidrog til, at hun efter andet overgreb, havde en periode uden lyst til sex.

Så havde jeg egentlig ikke lyst overhovedet i en lang periode. Fordi jeg ikke stolede på nogen til at skulle komme så tæt på mig. Det var ligesom om, at det slukkede. At det der før var lyst og spændende, det blev bare slukket helt. (Bilag 7, s. 2).

IP3 beskriver ikke perioder helt uden lyst, men fortæller, at selvom hun stadigvæk har et højt sexdrive, og at sex er vigtigt og meningsfuldt for hende, ”Så det fysiske og emotionelle er på en eller anden måde blevet lidt mindre lystfyldt.” (Bilag 8, s. 9).

Stockman et al. (2024) skriver, at der er forskellige hypoteser om, hvorfor der ses mindsket sexlyst efter overgreb, bl.a. en ide om at det seksuelle forbindes med aversion, da det kan vække minder om overgrebet. Dog virker det ikke til at være en direkte aversion overfor sex, der er på spil for kvinderne her, men nærmere en psykologisk reaktion på, at bl.a. det relationelle aspekt er blevet vanskeligt grundet overgrebet.

Grænser

Under alle interviewene var et fælles emne, der dukkede op undervejs i mange afskygninger, grænser. Temaet i denne analyse handler om grænser i forhold til sex, og hvordan kvinderne navigerer i grænsesætning og det at mærke egne grænser set i lyset af, at det netop er deres grænser, der er blevet krænket gennem overgrebene. Dette tema er inddelt i to sub-temaer, *grænseløshed* og *skarpe grænser*, der hver især illustrerer to ender af det spektrum, hvor kvinderne fordeler sig.

Grænseløshed

IP1 har i en periode, efter hun kommer ud af et voldeligt forhold med gentagne seksuelle overgreb, eksperimenteret meget seksuelt og haft mange forskellige partnere. Hun beskriver selv denne periode som vild og set i bakspejlet også grænseoverskridende: ”Seksuelt er jeg ude at prøve en masse ting af, sådan nok også for mig selv, når jeg kigger tilbage, har det været lidt grænseoverskridende.” (Bilag 6, s. 2). I denne periode har det været vanskeligt for IP1 både at mærke og sætte egne grænser.

[...] jeg har følt, at det skulle man lidt være, og man skulle have lyst til det. Så derfor har jeg nok også på den måde sagt ja til en hel masse ting, med alle mulige andre, som jeg måske ikke har været forberedt på. (Bilag 6, s. 4)

IP1 beskriver her, hvordan hun selv ender med at gå med på ting, der er over hendes egen grænse, og hvordan hun er præget af, hvad hun oplever, at 'man' 'bør' have lyst til eller gøre, og ikke hvad hun selv ønsker. IP1 beskriver derudover, hvordan hun først retrospektivt mærker sine grænser. Som eksempel fortæller hun om, hvordan hun havde en trekant med en veninde og en mand på 46 år.

[...] hvor at i situationen var det sjovt, og alt var grineren, og vi har nok også fået en del at drikke ... men jeg har været ret langt nede efter, fordi jeg har godt kunne mærke efterfølgende, at det har været noget, der er gået langt over min grænse. Måske har jeg også følt en del skuffelse af mig selv, at jeg ikke har sagt fra i situationen. (Bilag 6, s. 5)

IP1's skuffelse over ikke at sætte grænser indikerer, at hun mærker, at det er uhensigtsmæssigt at gå med til seksuelle aktiviteter, der er over hendes grænse, og at dette er skellet mellem, hvornår eksperimenterende sex er åbent, grænseudvidende og sjovt, og hvornår det begynder at blive for meget. Citatet illustrerer samtidig kompleksiteten i netop denne balancegang, for er det noget man kan vide på forhånd? Er det en beslutning, der er tilgængelig? Som vist er det vanskeligt, når man kommer fra flere års overgreb og systematisk udviskning af autonomi og grænser. Det kan tolkes, at IP1 holder fast på en dynamik fra det voldelige forhold, hun har været i og nu selv bidrager til, at hendes grænser bliver overskredet, hvilket bakkes op af den kendsgerning, at hun først mærker grænserne som efterrationalisering. IP1's fortælling understøtter studiet af Jones & Lorenz (2022), der viser, at kvinder udsat for seksuelle overgreb kan være meget tilbøjelige til at være påvirket af alkohol i seksuelle situationer, hvilket kan øge risikoen for skade.

IP1 er bevidst om, at adfærden ikke tjener hendes bedste og har:

[...] fokuseret meget på, hvad jeg har lært til mit forløb her [i CSO]. Om at jeg skal stole på min mavefornemmelse. Hvilket jeg så også har gjort her på det sidste, hvor jeg har taget afstand fra det hele [mange seksuelle partnere]. (Bilag 6, s. 5)

IP1's reaktion viser, hvordan seksuelle overgreb kan påvirke et individs evne til at mærke egne grænser til et punkt, hvor de bliver udviskede og dermed svære at overholde, en tilstand IP2 kender til: "Der var det ligesom om, at på tidspunkter kunne jeg føle, at de næsten var udvisket. At der var der ikke nogen [grænser]" (Bilag 7, s. 3). Denne udviskning af grænser placerer kvinderne i en sårbar

position i forhold til yderligere overskridelser, og det er derfor et vigtigt punkt i helingsarbejdet. IP1 fortæller, at hun efter behandlingen i CSO har lært noget vigtigt omkring grænser, der har hjulpet hende til i dag at kunne mærke egne grænser bedre og sætte dem. ”Men det har jeg så kunne [sætte grænser], efter jeg er blevet lidt ældre og har kunne behandle de ting, som jeg har gået igennem.” (Bilag 6, s. 4).

Skarpe grænser

For IP3 har overgrebet betydet, at hun nu sætter skarpere grænser end før. Hun beskriver, hvordan hun i ”meget højere grad [er] fokuseret på at sætte mine grænser” (Bilag 8, s. 9) i seksuelle sammenhænge og er ”nok blevet meget mere beskyttende over for mig selv” (Bilag 8, s. 10). Hun er samtidig bevidst om, at dette ikke skal føre til, at hun lukker sig selv inde i en ’osteklokke’ uden at kunne lukke mænd, som hun er romantisk interesseret i, ind (Bilag 8). Det kunne tænkes, at en mulig konsekvens ved seksuelle overgreb ville være at sætte rigide grænser i seksuelle situationer i et forsøg på at kontrollere sig selv og den anden for at sikre sig imod endnu et overgreb.

Fælles for alle kvinderne er, at de oplever et øget fokus på deres egne grænser, og dermed også en øget opmærksomhed på at mærke efter, hvordan de har det, og om de er ok, når de befinder sig i en seksuel situation. Fx overvejer IP1: ”gør jeg det rigtigt? Synes han det er okay? Synes jeg det er okay. Jeg kunne meget mærke den der tvivl om min grænse. Og fokuseret meget på min grænse.” (Bilag 6, s. 5). IP3 beskriver også at være mere opmærksom: ”[...] jeg er meget sådan, at jeg tjekker nok også mere ind med mig selv, nærmest har en indre dialog: Er du ok nu? Og hvis du ikke er, så er der også en vej ud.” (Bilag 8, s. 10). Det kan tolkes, at overgrebet har tilvejebragt en øget introspektion og fokus på, hvordan kvinderne har det i seksuelle situationer, om det er trygt og rart, eller om der er faresignaler, der indikerer, at det kunne udvikle sig til overgreb. Dermed bliver der tilføjet psykologisk stress i den seksuelle situation. Det er en svær balancegang mellem hengivelse og denne opmærksomhed, det at være i alarmberedskab, hvor kroppen og sindet er på overarbejde, noget der vil blive behandlet i temaet *traumereaktioner*.

Et andet element af grænsesætning, som kvinderne fortæller, er, at de efter overgrebene er blevet opmærksomme på, er hvordan de kommunikerer deres grænser. IP3 fortæller, at hun er ”[...] opmærksom på, at jeg også har et ansvar i at kommunikere grænser tydeligt. Tidligt. Både tydeligt og tidligt” (Bilag 8, s. 11). Ligeledes mener IP2: ”Hvis du ikke siger noget, så ved den anden ikke,

hvor din grænse går.” (Bilag 7, s. 3). Dette kan både ses som en måde at tage ansvar for sig selv på, men også en måde at opnå kontrol på gennem grænsesætning. Ligeledes kan det ses som en relationel strategi at sætte tydelige og klare grænser for så vidt muligt at sikre sig, at den anden respekterer dem, da det er denne respekt af grænser, man er afhængig af for at være tryk. Denne strategi stemmer overens med det, Stockman et al. (2024) finder, nemlig at et væsentligt aspekt af det at håndtere seksuelle udfordringer efter overgreb går gennem tydelig kommunikation af sine grænser.

Ovenstående analyse illustrerer, hvordan seksuelle overgreb har ændret kvindernes forhold til deres egne grænser i seksuelle sammenhænge. Kvinderne har alle en øget opmærksomhed på egne grænser og arbejder på at navigere efter dem som en måde at passe på sig selv i seksuelle situationer. Det ses både, hvordan grænser kan være svære at komme i kontakt med og mærke, samt hvordan de bliver et værktøj til kontrol og sikkerhed i de tilfælde, hvor grænserne trækkes hårdt op, og der kommer øget opmærksomhed på dem gennem introspektion og fokus på tydelig kommunikation. Samtidig ses det også, at denne grænsesætning opleves som nødvendig for ikke at ende med selv at overskride dem og bidrage til et uhensigtsmæssigt adfærdsmønster med konsekvenser for det mentale helbred.

Sex og følelser

For alle tre kvinder er det tydeligt, at der efter overgrebene er mange intense og stærke følelser på spil i forbindelse med det seksuelle. Fælles er det, at følelserne påvirker det seksuelle rum både ved deres tilstedeværelse og deres fravær.

Kløft mellem det emotionelle og seksuelle

Alle kvinderne beskriver at have oplevet en periode efter deres overgreb med en mere eller mindre grad af distance mellem det at involvere sig følelsesmæssigt med et andet menneske og det at indgå i seksuelle relationer.

IP1 fortæller, at hun aktivt kun indgår i seksuelle relationer med en, som hun ikke vil udvikle en følelsesmæssig forbindelse med, som det ser ud nu. ”Jeg har været meget opmærksom på, at jeg ikke vil få følelser for folk. [...] Ikke få den der relation på den måde, men holde det til noget seksuelt” (Bilag 6, s. 6). Hun fortæller, hvordan den seksuelle situation også bliver stressende og ubehagelig for hende, hvis den kobles sammen med følelser.

Hvis det kun er sex, så er det helt fint. Men så snart der begynder at komme noget andet oveni, så påvirker det ene det andet. Og [jeg] bliver stresset i hele situationen. Ikke kun før og efter, men også i selve den seksuelle del. (Bilag 6, s. 11)

For IP1 virker det altså som en forudsætning for, at hun kan indgå i en seksuel relation, at der ikke er romantiske følelser indblandet. At disse følelser vækker ubehag kan tyde på, at hun har koblet det romantiske og følelsesmæssige i samspil med det seksuelle til noget negativt, og derfor nu som en copingstrategi må holde dem adskilt, hvis hun skal kunne agere seksuelt. Det, at hun sidste gang hun var i et forhold efter 6 måneder mister lysten til at være sammen med hendes kæreste seksuelt, er noget der understreger denne dynamik. Det er efter bruddet med denne kæreste, at den eksperimenterende fase sætter ind.

IP3 indgår i seksuelle relationer med mænd, hun stoler på og udvikler følelser for, hvor det er vigtigt, at de har etableret tillid, men hun beskriver dog, at der er noget følelsesmæssigt, hun holder igen med at vise. IP3 beskriver, at sex for hende efter overgrebet er blevet mere mekanisk og følelsesmæssigt distanceret: ”Altså jeg er der ikke med hjertet, men med kroppen. Og det er også på en eller anden måde så bliver noget der egentlig skulle være dejligt og frækt også lidt trist.” (Bilag 8, s. 5). Det, at hun føler en tristhed, vidner om, at det seksuelle efter overgrebet nu også følges af nogle tungere følelser. Ligeledes beskriver IP3 en følelse af ensomhed i øjeblikke, hvor hun kan opleve at have lyst til sex og samtidig være grådlabil.

Så det er på en eller anden måde lidt mærkeligt, det der med at have lyst til et andet menneske, og gerne vil det intime. Samtidig med, at man jo faktisk tilbageholder noget af det allermest intime ved, at man ikke indvilliger i at det faktisk er meget sårbart at have sex. (Bilag 8, s. 8)

Hvor sex før var meget legende og sjovt, er der nu en del af det seksuelle, IP3 ikke kan dele med den anden. Det hun holder igen med at dele er, hvor sårbart det er for hende at indgå i den seksuelle relation, og det er netop denne tilbageholdelse, der bidrager til hendes følelse af distance og ensomhed. Ensomheden ved ikke at kunne dele det intime rum skaber en barriere, der både påvirker graden af seksuel tilfredsstillelse og sætter en grænse for forbundetheden i den seksuelle situation. Samtidig er det en barriere, hun ikke kan krydse, da det ville kræve en tillid til partneren, som hun

ikke har (Bilag 8). Det, at seksuel tilfredsstillelse påvirkes efter overgreb, er noget, flere forskningsstudier peger på (O'Callaghan & Lorenz, 2024, DiMauro, 2018, Kelley & Gidycz, 2016).

IP2 beskriver, at hun i en periode efter andet overgreb har ønsket ikke at føle noget som helst, og at hun før har kæmpet med depression: ”Jeg ville ikke føle noget. Nej. Og det var jo i alle situationer. Det var jo ikke kun i romantiske relationer. Det var jo bare sådan, i alt almindelighed. Jeg ville ikke føle.” (Bilag 7, s. 5). Der sker for IP2 en afkobling fra det følelsesmæssige, noget der fører til, at hun undertrykker alle sine følelser, og at disse så på et tidspunkt kommer tilbage væltende ind over hende (Bilag 7). Denne følelsesforladthed vedrører ikke kun hendes romantiske og seksuelle relationer, hvor hendes fornemmelse for grænser og lyst bliver udvisket. Den reaktion, IP2 oplever, stemmer overens med det, et studie af DiMauro (2018) finder, nemlig at seksuelle traumer associeres med depression og lavere seksuel tilfredshed. Ligeledes finder Blais (2018, 2020) finder at graden af, hvordan seksuelle overgreb påvirker seksuel tilfredshed og funktion, blandt andet medieres af depressionssymptomer.

Ovenstående analyse, der kortlægger tendensen hos kvinderne til at forsøge at afkoble sex fra det følelsesmæssige, kan tolkes som, at overgrebet har bidraget til, at det bliver vanskeligt og potentielt smertefuldt at indgå i en seksuel relation, hvor de også følelsesmæssigt er til stede med alt hvad de er, da det netop er denne tillid og nærværet i det seksuelle, der er blevet krænket. Derfor kan denne mekanisme ses som en form for forsvar imod svigt og krænkelse, som bidrager til distance i relationen i det seksuelle rum.

Usikkerhed og vrede

Kvinderne fortæller, at de i højere grad oplever følelsesmæssige udsving omkring det seksuelle og relationer til mænd nu, end før overgrebene fandt sted.

IP3 beskriver, at hun er træt af, at barren for, hvad mænd kan tillade sig, er for lav, og at det stiller ret store krav til graden af den grænsesætning, kvinder skal praktisere, hvilket irriterer hende (Bilag 8). En væsentlig forskel efter overgrebet er dog, at hun nu, i stedet for bare at blive vred først hvis hun oplever at blive dårligt behandlet af mænd, bliver mere ked af det og usikker på sig selv.

Og det der så har ændret sig for mig nu, er at jeg var sådan... førhen kunne jeg være sådan lidt... hold da kæft en idiot. Men nu gennemgår jeg ret hurtigt også usikkerhed, ked-af-det-hed, frustration. Det er noget nyt. (Bilag 8, s. 13)

Dette viser, hvordan overgrebet har været med til at rykke ved selvsikkerhedsfølelse og måde at være i verden på, der nu er mere usikker og vaklende. Dette går igen hos IP1, der beskriver at føle sig usikker i seksuelle situationer.

Det har jeg ikke rigtig haft et problem med efter, før nu [efter overgrebet]. Så den der følelse af, at man ikke rigtig ved, hvad man gør, og hvad man skal gøre, og hvad man skal tænke, og alt har været lidt kaos inden. (Bilag 6, s. 7).

For IP1 rækker denne usikkerhed også ind i hendes grænsesætning, hvor den for IP3 er mere møntet på følelsesmæssige reaktioner. Hos IP2 dukker der en vrede op over overgrebets uretfærdighed, der fylder både generelt, men også i seksuelle situationer. Når dette sker, tager hun bevidst afstand fra at have sex.

Hvis det er, at jeg får den følelse i sådan op til det seksuelle, så plejer jeg at sige, at så skal der ikke ske noget, fordi jeg har ikke lyst til, at min vrede skal gå ud over en person, som det ikke er rettet mod. (Bilag 7, s. 4)

Denne følelse af vrede kan ses som et udtryk for, at selvom IP2 har været igennem en helingsproces og nu forbinder det seksuelle med noget dejligt og rart, så findes der stadig spor efter overgrebets effekt.

Ængstelighed

Alle kvinderne oplever at føle ængstelighed i forbindelse med det seksuelle, efter de har været udsat for overgreb.

IP1 beskriver, at hun oplever at føle sig ængstelig inden og efter seksuelle situationer.

Lige op til at jeg skulle være sammen med en fyr, der har hele min krop strittet utrolig meget imod. Og jeg har været meget nervøs og haft det varmt, haft det koldt. [...] Så det har været ret ubehageligt faktisk, inden i min krop har haft en del kvalme lige op til. Men da man så enten han eller jeg så tager sig sammen og taget det skridt, så er jeg faldet ret meget ned. [...] før og efter er det som om at det ikke er så rart både mentalt men også sådan fysisk i min krop, stritter imod og får ondt i ryggen, eller ja, der er et eller andet, der ligesom sådan generer. (Bilag 6, s.7)

Dette mønster følger IP1's tendens til at mærke sine grænser retrospektivt. Selve den seksuelle aktivitet dæmper angsten, og det kan tolkes, at sex for IP1 indirekte bliver en måde at cope med ængsteligheden på. Som en måde at forholde sig til angsten og passe på sig selv beskriver IP1, at hun har brug for at trække sig og være alene før og efter seksuelle situationer.

Og det har jeg overhovedet ikke haft problemer med før mine overgreb. Det er helt klart efter det, den der følelse af, at jeg er nødt til at trække mig, komme væk i sikkerhed, gå på toilettet. Bare det at komme ud på toilettet, kunne låse døren, lige kunne være mig selv. (Bilag 6, s. 7)

Behovet for at trække sig og ængsteligheden inden sex kan tolkes som en reaktion på et seksuelt traume, hvor kroppen husker og sætter overgrebene i forbindelse med det seksuelle. At ængsteligheden også opstår efter, kan skyldes en udviskning af grænser og dermed en usikkerhed på, om det, man har gjort, har været lystfuldt motiveret eller i højere grad har tjent den andens formål. Dette vidner om en usikkerhed på at kunne stole på signaler fra sin egen krop, om autonomiens og viljens begrænsninger til at kunne gennemskue, hvad der er 'rigtigt'.

For IP3 er sex blevet mere konfliktfyldt, fordi hun har lyst, men samtidig frygter at blive udsat for overgreb igen, og dermed er sex også forbundet med noget ængsteligt.

Ja, og så er det jo også, altså det er både en ængstelighed inden, og når jeg så har sex, er det også anderledes, fordi jeg ikke på samme måde føler mig intimt forbundet. Det er mere mekanisk. [...] Så det sidder stadig i mig, at jeg, selvom det starter med at være et godt samleje, og med alt hvad der ligesom leder op til det, at så er jeg stadig bevidst om, at det kan udvikle sig meget hurtigt til en voldtægt, fordi det er det, jeg har prøvet. (Bilag 8, s. 5, 6)

Ængsteligheden bidrager til distancen og ensomheden i det seksuelle, og for IP3 er der en konstant bevidsthed om potentiel fare i en situation, hun ønsker skal være intim og sårbar. IP2 oplevede også, at ængstelighed kunne opstå i forbindelse med det seksuelle:

I starten, der blev jeg anspændt. Det var simpelthen min krops reaktion. Det kunne godt være, at jeg sagde, at jeg har det fint. Men min krop reagerede. At den kunne huske traumet [...] Jeg kan stadig godt, hvis jeg har fået en ny seksuel partner, kan jeg stadig godt opleve det. (Bilag 7 s. 5)

IP2 beskriver, at hendes krop husker traumet, men også hvordan hun gennem god kommunikation med sin partner ved at fortælle om sin situation åbner op for muligheden for, at de sammen kan tage det stille og roligt, hvilket er angstdæmpende (Bilag 7). Samtidig bliver hun nogle gange med nye partnere i tvivl om, hvorvidt faresignalerne fra hendes krop er nogle, hun skal reagere på, eller hvorvidt hun kan tage det roligt og løse op. IP2 formår altså at vise sårbarhed og tillid til den, hun er sammen med, og når dette bliver rummet og respekteret løsner det for de vanskeligheder, der ellers måtte være, og ængsteligheden glider i baggrunden.

Ovenstående analyse viser, hvordan kroppens alarmberedskab bliver aktiveret i seksuelle situationer, hvilket kan gøre det svært at navigere i det seksuelle rum, når noget der ellers skulle være afslappet og nydelsesbetonet sameksisterer med angsten og frygten for, at overgrebet gentages.

Relationer til mænd

Efter overgrebene har kvindernes relationer til mænd ændret sig, for nogle midlertidigt, men det er fælles, at der har sneget sig en underliggende følelse af mistillid ind i relationen til mænd, som tilføjer en ekstra udfordring i den seksuelle relation.

Tillid og mistillid

Kvinderne udtrykker alle i varierende grad vanskelighed ved at stole på deres seksuelle partner efter overgrebene. Et centralt element i, hvorfor kvinderne oplever en adskillelse mellem følelser/intimitet og krop, når det kommer til sex, kan tænkes at være tillid eller mangel på samme til den person, de er sammen med.

For IP1 var det, da hun havde fundet den rette tryghed i et forhold, at hun begyndte at tvivle på, om den tillid hun viste sin partner, kunne blive misbrugt, som hun før havde oplevet det.

Så det er ligesom, nu er vi kommet til samme sted, og nu begynder jeg at tvivle på, om du vil mig det bedste. Eller om du også har tænkt dig at misbruge mig. Så det er nok lidt den samme følelse, som jeg havde fra det første forhold. (Bilag 6, s. 8)

Denne følelse af mistro nager IP1 og er kilde til frustration:

[...] jeg følte mig ligesom lidt fortabt i det, fordi jeg ikke rigtig vidste, hvordan jeg skulle komme ud af det. Ud af den følelse af at jeg har lyst til ham, lige indtil vi skal til det. Også været ret frustrerende at vide, at han jo ligesom, han vil mig jo det bedste, men jeg stoler simpelthen ikke på, at der på et eller andet tidspunkt ikke... at det vender (Bilag 6, s. 9).

Her bliver det tydeligt, hvordan IP1's mistro ikke er konkret møntet på partneren, da hun er tryk ved ham og ved, at han vil hende det bedste, men nærmere er hendes egen frygt for, at den tillid skulle blive brudt. Frygten for at ens tillid kunne blive misbrugt, går igen for IP3. Det, der er sket ved overgrebet, har sat sig og har gjort, at der nu er en barriere:

[...] jeg kan ikke på samme måde bare tænke, at det er let og sjovt. [...] Så det er gået fra, at det kunne være lidt uforpligtende og legende, til at man gør mere for at passe på sig selv. (Bilag 8, s. 10)

[...] altså det der med at gå fra sex, der jo som udgangspunkt er meget dejligt, men at det så bliver noget negativt, [...] det er jo ærgerligt at man skal være på vagt, altså føler at man skal være på vagt ik? (Bilag 8, s. 6).

Det virker altså nu efter overgrebet nødvendigt at tage sine forholdsregler. Der er nu dukket en følelse op af at skulle passe på sig selv, at skulle være på vagt, en konstant stillingtagen til, at det kunne gå galt. Denne tanke dukker også op hos IP2: "Men jeg havde også den der hele tiden noget, kan der ske noget? Så en eftertanke omkring det, og man ikke bare kunne... Jeg kunne ikke komme tilbage til det

der med, at det kun var sjovt.” (IP2 Bilag 7, s. 2) Det virker til, at der hele tiden er en stemme i baghovedet, der stiller spørgsmålstejn ved, om det, de oplever, er okay og trygt. Det illustrerer det seksuelle traumes påvirkning af relationer i det mest intime rum, og hvordan det forstyrrer dannelsen af ellers meningsfulde og dejlige relationer og øjeblikke. Dette er en stressfaktor, der påvirker nærværet og intimiteten i den seksuelle situation, hvilket kan være en årsag til, at sex kan være mindre nydelsesfuldt. Det er relevant at bemærke, at kvinderne bruger mental energi og tankevirksomhed på egen sikkerhed i seksuelle situationer, fordi det vidner om, at der i en sårbar situation som den seksuelle er et element af frygt til stede. Det seksuelle er altså både spændende og lystfuldt, men der har indfundet sig et *men*, en følelsesmæssig diskrepans der bunder i manglende tillid.

Et andet aspekt, der understreger den ovenstående pointe er, at det ifølge IP2 og IP3 efter overgrebene er vigtigere for dem at få etableret tillid til deres sexpartner, og derfor forklarer de, at det nu tager dem længere tid at indgå i seksuelle relationer fra de møder en potentiel partner (Bilag 7 og 8).

[...] jeg tror, at en konsekvens [ved overgrebet] er, at intimiteten, hvor det er på et følelsesmæssigt niveau tager meget længere tid nu at skabe med en partner. Fordi man skal stole på vedkommende først og som udgangspunkt ikke gør det. (Bilag 8, s. 5)

Her italesætter IP3 tillid som afgørende for at skabe en intim relation og forklarer dermed også, hvorfor det netop er intimiteten, der er vanskelig og tager længere tid at finde ind til, efter man har oplevet overgreb.

At tillid er fundamentalt for at indgå i en seksuel og intim relation understreges af IP2, der fortæller, at det at hendes partner var respektfuld omkring hendes grænser, og at hun kunne betro sig til ham omkring sine overgreb, gjorde, at hun kunne løsne op og indgå i en seksuel relation med ham. Samtidig gør hun det klart, at det er svært for hende at stole på andre, især mænd, da det ene af de overgreb, hun har været udsat for, skete i en parrelation. Nu hvor hun har fundet en måde at lukke folk tæt ind på, så går de seksuelle relationer godt.

Jeg vil jo sige, at det er fint på nuværende tidspunkt, fordi at jeg ligesom har fundet min måde at kunne lukke folk ind på. Med at det er ikke hvem som helst, der lukkes ind. Og at jeg tænker mig godt om, inden det er. [...] Fordi at når du indgår i en seksuel relation, er du utrolig

skrøbelig. Så det med at man siger, at jeg stoler på dig nok til at lukke dig ind her. Det er en rigtig stor ting. [...] Men når jeg så endelig kommer i relationen med dem, så har jeg ikke et problem med det seksuelle som sådan synes jeg selv. (Bilag 7, s. 7)

Hun tilføjer, at sammenlignet med før overgrebet er hun en smule mere lukket overfor nye relationer, men at hun grundlæggende har det godt med at indgå i seksuelle relationer efter sin helingsproces.

Ovenstående analyse viser, at det at have tillid til sin partner er afgørende for, hvordan det føles at indgå i den seksuelle relation. Samtidig understreger kvindernes fortællinger også, hvordan tillid efter overgrebet er blevet en kompliceret størrelse, da det netop er tilliden, der er blevet krænket. Derfor er det ikke altid nok at stole på den person, man er sammen med, da tillidsbruddet fra overgrebspersonen kan have sat dybe spor.

Undgåelse

Alle kvinderne oplever en eller anden grad af undgåelse af mænd efter deres overgreb. Eftersom de alle er seksuelt tiltrukket af mænd, er det for kvinderne væsentligt, at denne indledende undgåelse medfører en barriere for de seksuelle relationer.

IP2 beskriver, at hun i starten efter sit overgreb undgik alle mænd, også hendes venner:

[...] det var også lige i starten efter hvor det var at jeg egentlig slet ikke ville have kontakt med mænd. [...] Det gik så også ud over venner, mandlige venner, at de blev skubbet væk. (Bilag 7, s. 2)

IP1 beskriver, hvordan hun efter overgrebene generelt følte sig seksuelt tiltrukket af mænd på nær dem, der lignede overgrebsmanden: ”Jeg har haft rigtig svært ved folk med mørkt hår. Fordi han havde mørkt hår, og det var ligesom kendetegnet ved ham. Det er ligesom det, der har sat sig fast i mit hoved.” (Bilag 6, s.4)

IP3 forklarer, hvordan hun har fået et narrativ om, at mænd ikke er lige så empatiske som kvinder, og at hun har taget afstand fra mænd, som hun ikke kender direkte.

Ja, de skal virkelig gøre sig godt fortjent, fordi jeg har som udgangspunkt, at de ikke vil mig det godt. Det er jo lidt synd, fordi det er jo ikke alle. Men det er jo en forsvarsmekanisme. [...] så havde jeg også efterhånden en opfattelse af, at alle mænd var nogle uempatiske idioter, som man skulle passe på. (Bilag 8, s. 3)

Fælles for kvinderne er, at de udfordrer deres undgåelse systematisk, og på den måde kommer det nærmere at omgås mænd igen. Det er igennem målrettet indsats, og fx gennem opmærksomhed på hver gang mænd gør gode ting, der langsomt bidrager til en mindsket undgåelse (Bilag 7, 8).

Traumet i kroppen

Særligt to af kvinderne fortæller om, hvordan de oplever, at det seksuelle traume lagres i kroppen og sætter sig. Det bliver genaktiveret i seksuelle situationer, hvor traumereaktioner såsom frys, flygt og kæmp (Herman, 2015) kommer i spil. Dette kunne tyde på, at den seksuelle situation vækker traumet fra overgrebet og derfor fungerer som en slags 'eksponering' for traumet. Kvinderne beskriver også alle episoder, hvor sex har været forbundet med angst for dem, og hvor deres krop har reageret på det at skulle indgå i en seksuel relation. Der sker altså en forandring i den måde kroppen er til stede i det seksuelle efter et overgreb.

IP1 beskriver, hvordan hun i en periode oplevede en association mellem sex og overgreb, hvilket kommer til udtryk ved, at hun inden sex bliver ængstelig:

Men jeg tror måske også, at det er indledende, inden vi går i gang med sex, så har jeg det så ubehageligt som på grænsen fra den følelse, som jeg havde lige inden, at han skulle til at voldtage mig. Men det er så også, når den person, jeg så er sammen med, begynder, så falder jeg også ned, fordi jeg ligesom bliver mindet om, at det ikke er ham. (Bilag 6, s. 7)

Dette vidner om kroppens og nervesystemets hukommelse, og hvordan det reagerer på, hvad den tror er lignende hændelser. Denne oplevelse giver anledning til, at IP1 oplever en trang til at forlade kroppen, inden hun skal have sex. Hendes krop er i alarmberedskab, og hun ville ønske, at hun kunne forlade kroppen og komme væk fra situationen, fordi den opleves farlig: "en følelse af, at man gerne vil ud af sin egen krop. På et eller andet punkt. Man gerne vil væk fra situationen" (Bilag 6, s. 8). Dette kan minde om en flugt-traumerespons, hvor man i en truet situation forsøger at flygte og komme

væk. Ligeledes spejler dette hendes reaktion, der er at trække sig for at få ro. For at cope med det voldsomme ubehag trækker hun sig og mærker sig selv og sine grænser, inden hun indgår i en seksuel situation. Når de går i gang, forsvinder angsten, og hun bliver mindet om, at situationen ikke er farlig, og at det ikke er overgrebsmanden hun står overfor: "[...] det første kys vender, og så bliver jeg meget mere rolig. Fordi så bliver jeg ligesom mindet om at det ikke er ham" (Bilag 6, s. 8). Denne reaktion viser, hvordan nervesystemet tror, at et seksuelt overgreb skal finde sted, selvom hun logisk godt ved, at det ikke er tilfældet. Her smelter fortid og nutid sammen og traumet viser sig i mødet med nu'et. Det spiller ind i en hypotese om, at sex efter overgreb kan vække negative minder og reaktioner, hvilket for nogle kan være en årsag til at afstå fra sex, ligesom det kan være IP1's grund til at opsøge seksuelle relationer uden at søge følelsesmæssige forbindelser.

IP1 beskriver derudover at opleve traumereaktionen fryse med sin kæreste, som hun egentlig var tryk ved og havde tillid til. Hendes krop huskede svigtet fra tidligere forhold, og dette påvirkede konkret hendes sexlyst, der forsvandt efter denne oplevelse, og i samme forbindelse opstod den emotionelle afkobling mellem det seksuelle og romantiske.

Jeg kan huske en gang i det gode forhold, hvor han ligesom lægger op til noget, og jeg fryser fuldstændigt. [...] Mest fordi altså jeg havde lysten op til, men så snart vi gik i gang, så blokerede jeg fuldstændigt. Så frøs min krop. (Bilag 6, s. 8-9)

Dette illustrerer, hvordan konsekvensen for IP1's seksualitet også har endt med at få store relationelle konsekvenser. Hun beskriver en feedbackmekanisme, hvor hun grundet overgrebene ikke kan indgå i parforhold uden at miste lysten og som single indgår i grænseoverskridende og mange seksuelle relationer (Bilag 6).

IP3 oplever et reaktionsmønster, der spejler traumereaktionen kæmp. Hun fortæller, at hun oplever en reaktion i intime og seksuelle situationer, hvor hun får lyst til at kæmpe eller er klar til at gøre fysisk skade på den, hun er sammen med, hvis ikke han respekterer hendes grænser. Der kører konstant et spor i baghovedet, hvor hun er på vagt og i alarmberedskab, mens hun har sex.

Og der kan jeg simpelthen huske, at det var ligesom om, at mentalt og min krop, altså mine tanker og min krop var adskilte. Så jeg med logik godt kunne tænke, at det kun var en positiv

ting, at der er en, der omfavner en. Men min krop, og samtidig også mentalt, tænkte jeg på alle de måder, hvorpå jeg hurtigst og mest effektivt kunne pacificere ham. (Bilag 8, s. 4)

Altså sådan at være fysisk og have lyst til at gøre fysisk skade på en, som jeg egentlig har sex med. Det er heldigvis en ret ny ting. Og det gør også altså, at det bliver ret konfliktfyldt og have, altså i akten. At man både tænker, er jeg i sikkerhed nu, samtidig med, at jeg helt lavpraktisk tænker på, hvordan kan jeg stoppe det her hurtigst muligt, hvis han begynder at ikke respektere, hvis jeg siger nej. (Bilag 8, s. 5-6)

Dette vidner om, at konfliktfulde og kontrasterende følelser nu er til stede i den seksuelle situation, som er en væsentlig forskel fra før overgrebene. Denne konfliktfuldhed bidrager til den distance, IP3 føler i den seksuelle relation og dermed også den ensomhed, hun oplever ved, at det ikke er tilgængeligt for hende at være sårbar og helt åben overfor sin partner.

Ovenstående analyse viser en direkte konsekvens af overgrebet på de tre kvinders seksualitet. Det seksuelle sætter nu i nogle tilfælde gang i en traumereaktion, som er ubehagelig og sætter kvinderne i en endnu mere sårbar position, fordi det netop er i det seksuelle rum, at de bliver affektivt aktiveret. Dette er med til at illustrere akkurat, hvor sårbart det er at indgå i en seksuel relation efter overgreb, og dermed understreges det, at tillid til partneren er nødvendig, men svær at finde frem til.

Sammenfatning af den refleksive tematiske analyse

Den tematiske analyse viser, at kvinder, der har været udsat for seksuelle overgreb bliver ramt på deres seksualitet efterfølgende indenfor en række områder særligt i forhold til at sætte og mærke egne grænser, relationen til mænd og manglende tillid, ængstelighed og komplicerede følelsesmæssige og kropslige reaktioner i forbindelse med sex. Derudover har overgrebet påvirket kvindernes seksuelle lyst og graden af intimitet, der er tilgængelig. Traumereaktioner herunder et øget alarmberedskab vidner om, at det seksuelle nu også giver anledning til betydelig psykologisk stress, som ikke var til stede inden overgrebene.

Del 4. Problembehandling

Valg af teoretisk litteratur

Den teoretiske litteratur er udvalgt, efter den tematiske analyse blev foretaget, altså en datadrevet teoriudvælgelse. Laplanches (1990) forførelsesteori kan belyse, hvordan det seksuelle traume påvirker individets psyke og seksualitet. Steins (1998, 2008) teori om seksualitetens komponenter kan bruges til at kaste lys over seksualitetens særegne karakteristika og dermed uddybe de relationelle, kropslige og psykologiske dynamikker, der er på spil i det seksuelle møde. Saketopoulou (2023) inddrages, fordi hun med sine begreber åbner op for interessante og vigtige overvejelser om samtykke og traumer. Både Stein og Saketopoulou har udgangspunkt i Laplanches metapsykologi, hvorfor Laplanche fungerer som det teoretiske bindeled. Centralt for disse tænkere er deres kredsen om det ubevidste, traumer, seksualitet, krop og tidslighed, hvilket gør dem relevante for at undersøge fænomenet seksualitet efter overgreb.

Redegørelse

Problembehandlingen indeholder redegørelser for Laplanches forførelsesteori, Steins teori om seksualitetens *andethed* og Saketopoulous begreber om *traumatophili* og *limit consent*.

Laplanche om seksualitet og traume

Jean Laplanche (1924-2012) var en fransk psykoanalytiker, der blandt andet er kendt for sit arbejde om psykoseksualitet. Laplanche (1990) præsenterer med sin forførelsesteori tilblivelsen af subjektet og seksualiteten som en uomgængelig relationel og dynamisk proces. Teorien inddrages her for at have rum til at reflektere over, hvordan seksualitet ikke opstår i et vakuum, men altid relateres til den anden. Det ubevidstes manglende tidslighed og det fortrængtes genkomst eller mangel på samme er processer, der har indflydelse på den voksnes seksualitet og kan være med til at kaste lys over, hvordan et seksuelt traume kan påvirke individets seksualitet.

Laplanches forførelsesteori

Laplanche (1990) videreudvikler Freuds forførelsesteori og teori om infantil seksualitet. Freud (1905) lægger i sin teori om infantil seksualitet vægt på, at barnet besidder en autoerotisk prægenital erotik, der er knyttet til selvopretholdende funktioner. Barnets seksualitet er ifølge Laplanche (2011a) fra starten relateret til et objekt også gennem selvopretholdelsesdriften. På den måde viser Laplanche,

hvordan barnet fra starten af sin seksuelle udvikling er afhængig af det menneske, der tager sig af det, snarere end at være autoerotisk. Laplanche har altså det kommunikative, relationelle og meningsgivende i højsæde i sin forførelsesteori og mindre det biologiske og fylogenetiske.

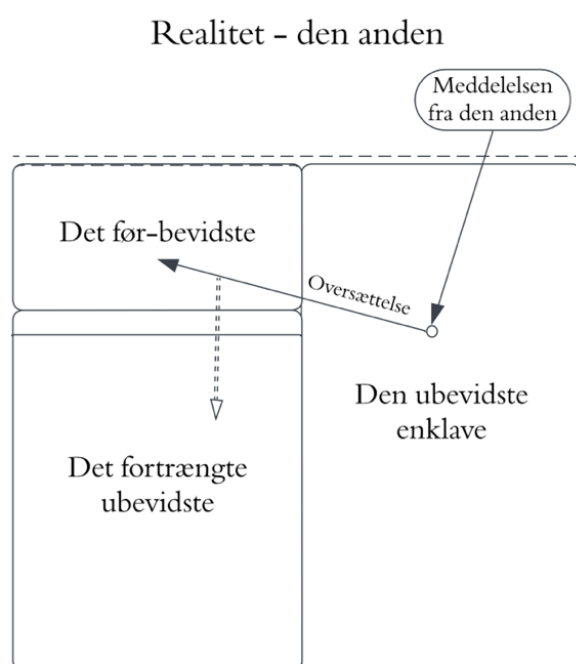
Freud hævder i sin forførelsesteori, som han senere forkaster, at barnet for tidligt kan blive et seksualobjekt ved, at den anden går ind og "tilfører barnet et seksualobjekt, som den infantile seksualdrift til at begynde med ikke har vist noget behov for." (Freud 1905, s. 93). Denne invaderende handling har en dobbelthed, hvor barnet både får tilføjet et seksualobjekt og selv bliver gjort til et. Laplanche (2011a) nuancerer dette og skelner mellem en generel forførelse og en pervers. Den generelle forførelse dækker over barnets normale seksuelle udvikling, hvor den perverse forførelse refererer til overgreb, vold og krænkelse. Laplanche gør dermed op med Freuds dualistiske opdeling mellem selvopretholdelsesdrifterne og seksualdrifterne og skaber en teori, der rummer en forførelse alle oplever i relation til deres primære omsorgspersoner. For Freud (1905) er forførelsen ikke nødvendig for, at barnet udvikler en seksualitet, da han ikke centrerer teorien om infantile drifter på objektrelationen, hvor relationen og deraf forførelsen for Laplanche (2011a) er en forudsætning for både subjektets og seksualitetens udvikling. Der er således også den væsentlige forskel, at hos Freud initierer barnet forførelsen, hvor det hos Laplanche (1990) er den voksne, én der befinder sig i en asymmetrisk relation til barnet. Barnet er for Laplanche objektrettet og seksualiteten dannes i relationen til den primære omsorgsperson, samtidig med at barnet higer efter at forstå objektet og de meddelelser der kommunikerer.

Den gådefulde meddelelse og den ubevidste enklave

Den grundlæggende asymmetri, der eksisterer mellem den voksne og barnet, er en forudsætning for forførelsen, også på et ubevidst plan. Denne asymmetri og konsekvenserne herfra formulerer Laplanche (2011c) som *den fundamentale antropologiske situation*. Grundet asymmetrien fluktuerer forskellige former for kommunikation mellem omsorgspersonen og barnet, hvor den voksnes egen infantile seksualitet bliver vækket i konteksten af at skulle drage omsorg for barnet. Laplanche (1990) foreslår, at en væsentlig del af subjektiviteten dannes, når det lille spædbarn identificerer *gådefulde meddelelser* fra den primære omsorgspersons ubevidste. Den gådefulde meddelelse er en uigennemskuelig implicit kommunikation, der er overbelastet med betydning både for barnet og den voksne. Meddelelserne præsenterer sig gennem trivielle hverdagsaktiviteter og omsorg for barnet, som fx når spædbarnet får bryst. De gådefulde meddelelser er betydningsfulde og også spændende

og forførende fordi de ikke kan forstås i deres helhed. Disse lagres hos barnet som noget fremmed og noget, der sætter sig som ubesvarede spørgsmål i barnets psyke (Stein, 2007). Den gådefulde meddelelse opstår, når den voksnes egen infantile seksualitet infiltrerer og kompromitterer kommunikationen til barnet (Laplanche, 2011b, 1990).

Denne subjektiveringsproces, hvor egoet forsøger at rumme meddelelserne, kan udlægges med en redegørelse for Laplanche's topografi for det ubevidste og en gennemgang af de to processer, *intromission* og *implantation*. Laplanches (2011b) topografi illustrerer forholdet mellem det *før-bevidste*, *det fortrængte ubevidste* og *den ubevidste enklave*.

Figur 5: Oversættelse og fortrængning af gådefulde meddelelser med topografi over det ubevidste (Laplanche, 2011b s. 300).

Dynamikken mellem disse bestanddele illustrerer Laplanche (2011b) ved at gennemgå processen, hvor de kompromitterede og seksualiserede gådefulde meddelelser modtages. Der er to udfald: 1) meddelelsen forbliver i den ubevidste enklave, altså et aflukket domæne hvor meddelelsen er usymboliseret, uoversat og ubehandlet, eller 2) meddelelsen bliver oversat og inkluderes i subjektets historie. I oversættelsesprocessen vil der altid være en rest, noget som fortrænges og dermed bliver en del af det fortrængte ubevidste. Det, der i udgangspunktet er uoversætteligt i den ubevidste enklave, er knap nok en meddelelse, men er noget voldeligt og lader sig ikke integrere, hvor det

oversatte kan ses som en form for genkomst af det fortrængte (Laplanche, 2011b). De fortrængte dele af de gådefulde meddelelser konstituerer altså subjektets ubevidste. Således bliver egoet forført til at skabe sig selv. Laplanche har ved at centrere den anden som udspringet for udviklingen af den psykiske struktur en teori, der omvender mange vante teorier om udvikling og relationer (Stein, 2007).

Intromission og implantation

Det afgørende, for hvordan meddelelserne modtages, er henvendelsen. De centrale processer i forførelsen er således hos Laplanche (1999) de forskellige henvendelsesmåder, implantation og intromission. Den almene forførelse refererer til implantation, der er hverdags meddelelser, som modtages passivt og er dem, der forsøges oversat og bevirker, at individet aktivt både oversætter og fortrænger. Oversættelsesresten, altså det der ikke kan oversættes, det gådefulde, fortrænges. Intromission derimod er en voldelig variant af meddelelsen, overgrebet, der blokerer processen, altså oversættelsen og fortrængningen. Intromissionen er det, der ikke har rum for at blive oversat (Zeuthen, 2003). I udviklingen af subjektet og seksualiteten er processerne oversættelse og fortrængning altså centrale. En væsentlig funktion, barnet benytter sig af i processen med at oversætte de gådefulde meddelelser, er fantasi (Laplanche 1990). Der eksisterer grundet den gådefulde meddelelse et *hulrum* mellem voksen og barn. Hulrummet mellem barnet og den voksne udfyldes med fantasi af barnet, da det er gådefuldt for både barn og voksen. Dette er dynamikken ved oversættelsen i den generelle forførelse, altså implantation. Ved intromissionen og overgrebet, hvor subjektet mødes af for meget realitet, kortsluttes denne proces.

Laplanches formulering af den ubevidste enklave og hans begreb om intromission åbner op for en traumeforståelse, der indebærer, at det traumatiske ikke refererer til selve hændelsen, men nærmere den omrokering der sker i psyken, når en intromissorisk meddelelse fra den ubevidste enklave sættes i bevægelse. Når den voldelige meddelelse forbliver i den ubevidste enklave, kan dette give sig til udtryk gennem forskellige symptomer eller handlinger, der har til formål at beskytte individet fra traumer. Traumatet erfares således med tilbagevirkende kraft, hvilket er muligt, fordi forholdet mellem oversættelse og meddelelser illustrerer, hvordan der ikke findes et begreb om lineær tid i det ubevidste. Denne forståelse, af at traumatet ikke er lineær i tid har konsekvenser for, hvordan et seksuelt overgreb kan tænkes at påvirke individet herunder også dennes seksualitet, da det blandt andet åbner op for en nuancering af, hvornår det traumatiske indtræffer.

Stein om seksualitet

Ruth Stein (1947-2010) var en østrigsk-israelsk psykoanalytiker med en baggrund inden for litteratur og filosofi. Steins begreber, der har inspiration fra Laplanche, er centrale inden for moderne psykoanalytisk tænkning af seksualitet. De inddrages her for en beskrivelse af den voksnes seksualitet, der kan kaste lys over, hvad der er på spil både kropsligt, affektivt og relationelt i det seksuelle møde.

De tre komponenter, den *gådefulde anden* (oversat fra *the enigmatic other*), *gribende* (oversat fra *poignant*) kropslige sensationer og *excess*, er det der til sammen konstituerer det, Stein (2008) kalder for seksualitetens *andethed* (oversat fra *otherness*). Denne andethed karakteriseres bl.a. ved at være overskridende, noget der bryder med subjektets fastlåste grænser. Ifølge Stein (1998) søges det seksuelle for en følelse af tæthed og intimitet, nydelse og spænding samt bevidste og ubevidste fantasier om tilfredsstillelse. Det seksuelle rum er et, hvor jeg'et søger at forlade selvet og fordybe sig i den anden og i den intensitet, der opstår ved forbindelsen. På den måde er det seksuelle et rum, hvor individet oplever en form for destabilisering af egne grænser og af egoet (Stein, 2008).

Den gådefulde anden

I Steins (1998, 2008) teori om seksualitet er den gådefulde anden et centralt begreb. Ifølge Stein (2008) udspiller de evigt gådefulde aspekter af den infantile seksualitet sig i den voksnes seksualitet. Den seksuelle relation udspringer af en konfrontation med den anden, som aldrig vil kunne forstås fuldt ud, ej heller fuldt ud tilegnes eller symboliseres, hvorfor der altid vil være et overskud, deraf *excess*.

Seksualiteten har for Stein (1998) en dobbelt andethed: 1) andetheden i den konkrete anden, den seksuelle partner, den fremmedhed der er en præmis for begæret, der eksisterer på grund af manglen som fantasien udfylder, 2) andetheden i subjektet selv som det erotiske begær vækker, og som man ikke selv forudser. Seksualiteten rummer for Stein et møde med noget, der er fremmed for os, som vi hverken kan forstå eller kontrollere. En del af det seksuelle og erotiske er ifølge Stein (1998) defineret ved en lyst til at opnå dyb sammenhørighed. Der eksisterer et ønske om at afsløre og besidde den anden og om en sammensmeltning, der til tider kan være så tæt, at man mister både sig selv og den anden af syne. Det seksuelle leger samtidig med en ikke-afsløring af den anden, og denne indre konflikt er en del af tiltrækningen til den andens gådefuldhed. Stein (1998) peger på, at den

udecifrede gådefulde anden som seksuel partner får os til at opleve kropslige sensationer i gåder og foreslår, at vi i disse øjeblikke vender tilbage til de gådefulde meddelelser fra spædbarnstiden. Stein pointerer, at det gådefulde har en uløselig relationel karakter, samtidig med at det er affektivt og kropsligt, som en længsel der ikke kan forløses. Det uforløselige er en idealistisk fantasi om symbiose og sammensmeltning, der aldrig vil kunne ske og dermed skabes længslen.

Gribende kropslige sensationer

Seksualitet er for Stein ikke udelukkende et mentalt fænomen, men kan karakteriseres ved en kropslig sensation der griber subjektet. Begrebet om gribende kropslige sensationer har bl.a. til formål at beskrive følelsen af, at det seksuelle kan være nærmest besættende. Det gribende er noget, der overgår os. Det seksuelle er altså noget, der overskrider viljen og fornuften, noget der overvælder subjektet, og som man ikke kan kontrollere. De seksuelle sensationer er forbundet til det kropslige, siden seksuel ophidselse og begær altid har en intentionel og kropslig dimension. Begær og ophidselse opstår i en krop beboet af en psyke og en subjektivitet som relaterer sig til en anden person, enten i virkeligheden eller i fantasien, som man ønsker at opstemme på samme måde, man selv er opstemt (Stein, 2008). Seksualitet er ifølge Stein (2008) *gribende* på grund af den overvindende følelse af nydelse, der kan være næsten ufrivillig, som resonerer med den andens overvældende begær. Dette begær og denne ophidselse forstærkes af ubevidste fantasier om en selv og den anden, og en selv i den andens sind. Med Steins betoning af kropslighed og sensation fremtoner en del af seksualiteten, der ikke er tilgængelig som repræsentation, men som skal føles og opleves.

Excess

Den tredje komponent af seksualiteten og en central del af den seksuelle oplevelse kalder Stein (2008) excess, altså en form for overflod eller overskridelse. Excess er den tillokkende og kraftfulde virkning seksualiteten har og rummer både nydelse og destruktivitet. Den kan bl.a. overkomme skam og andre intense følelser, der kan være knyttet til det seksuelle. Det er et fænomen, der rummer fornemmelsen af overfyldende, næsten urimelig ophidselse, noget der skubber subjektet over grænsen. Dette 'mere end' ved den voksnes seksuelle ubevidste er beskrivende for den menneskelige seksualitet ifølge Stein (2008). For Freud (1905 i; Stein 2008 s. 50) var excess noget, der kunne give anledning til traumer eller angst, hvis fysisk spænding ikke blev omvendt til affekt. Ud fra dette syn er seksualitet det at håndtere den excess, individet skal skille sig af med (Stein, 2008, s. 50). Stein mener imidlertid, at excess er en central del af den seksuelle oplevelse, som ikke kan reduceres eller skilles væk. Excess

er noget der overgår jeg'ets bevidste intentioner, noget der overskrider selvet og sågar leder til egoets opbrud og forsøgte reparation, hvilket tillader et transformativt potentiale.

Ifølge Stein (2008) er seksualiteten en proces, hvorved man omvender oplevelsen af excess og intersubjektive misforhold til nydelsesfulde oplevelser. En funktion er fx at transformere intense følelser til seksuel ophidselse. Stein foreslår, at vores sind kan transformere stærke affekter gennem seksualiteten og argumenterer for, hvordan affekter såsom skam og hæmning kan blive omvendt gennem den seksuelle oplevelse. Fx kan det at overkomme had eller sågar frygt føre til ekstatiske tilstande. Denne tankegang kræver en accept af, at modsatrettede affektive tilstande kan sameksistere. Både tiltrækning og frastødning, det begærede og det frygtede, kan være til stede på samme tid og give anledning til indre konflikt. På den måde bliver ambivalens en inkorporeret del af det seksuelle.

What lies behind this particular sense of excess is the fact that sexuality can surge and feel like an appetite, a simple lust that is easily explicable, natural, and ostensibly in need of periodic release. Yet excess is also a most complex phenomenon that is characterized by emotional knots, reversals, and contradictions. Pleasure in pain, pain in pleasure, disgust and fascination, danger and safety, awe and terror intertwine, transform into each other, or swallow each other—all show the working of sexual feelings to deal with excess. (Stein, 2008, s. 62-62)

Stein illustrerer her, hvordan komplekse seksuelle følelser opstår som et led i at håndtere excess, hvilket kan forklare, hvordan stærke modsatrettede følelser er i spil. Når individet er omsluttet af et seksuelt mindset, transformeres excess af forskellige følelser til seksuel ophidselse (Stein, 2008, s. 63). Derved kan man sige, at de modsatrettede affekter ophæves i det seksuelle rum. Excess omfatter i det seksuelle altså en higen efter at overgå egne grænser og nærme sig den anden trods risikoen for selvafløring i processen. Dette er med til at nuancere, hvor sårbart det seksuelle møde er, fordi man også psykisk blottes sig i mødet med den anden.

Dårlig excess

Stein (2008) betoner at skam og seksualitet er tæt forbundet. I første omgang handler en bevidst skam om følelse af utilstrækkelighed, at være hæmmet, at føle sig uattraktiv eller en oplevelse af, at ens krop er forkert. På et andet niveau er skam ikke at føle sig elsket af indre objektrelationer. *Shame of excess* er skammen over det ekshibitionistiske, flossede stadie af lyst og nydelsesaafhængighed, der

kan opstå i det seksuelle møde. For at en sådan skam kan tones ned, skal den mødes af den begærede anden, der kan validere opstemtheden og kan overtræde skammen. Denne shame of excess kalder Stein (2008) en *frygt for ophidselse* (oversat fra *fear of excitement*), heri ligger der en tilbageholdelse af opstemtheden. At excess kan forbindes til noget negativt uddyber Stein (2008) ved at skelne mellem 'god' og 'dårlig' excess.

“Bad” excess is generated by traumatic overstimulation, by the effect of various forms of abuse, overwhelming exploitation, by attempts at annihilation and soul murder, and by relationships so toxic or isolating as to have created perverse, traumatized sexualities. Such excess will have to be patiently attended to, understood, and to a certain extent at least, experienced together (and possibly enacted symbolically) by patient and analyst. (Stein, 2008 s. 68)

Den såkaldte 'dårlige' excess er den traumatiserede seksualitet, den der kan opstå på baggrund af overgrebet. En sådan excess kan tænkes at have individuelt udtryk og være denne 'noget', der sætter sig igennem og er til stede post overgreb og dermed bidrager til, at der er et før og et efter. Man kan argumentere for, at dette 'noget' kalder på en terapeutisk kontekst, der både er åben og nysgerrig, og hvor der samtidig sidder et menneske, der tør at bevæge sig ind i det sårbare og uvisse med klienten.

Saketopoulou om traume og samtykke

Avgi Saketopoulou er en nulevende amerikansk-græsk psykoanalytiker. Hun er i sin tænkning ligesom Stein inspireret af Laplanche, og hans forførelsesteori fungerer som springbræt for hendes forståelse af seksualitet, samtykke, grænser og traumer.

Saketopoulou (2023) problematiserer den herskende tendens til at se traumer som noget, der *skal* heles. Hun mener, at det ikke er muligt at gå tilbage til samme tilstand som før traumet, og at det derfor er mere humant at forholde sig til, hvad den traumatiserede gør *med* sit traume. Hun mener, at det er umuligt ikke at genbesøge traumet, og at det derfor skal være i cirkularitet. Det er gennem denne cirkularitet, at forandring bliver mulig og nødvendig. Dermed handler bedring for Saketopoulou om, hvordan man lever med og under de betingelser, traumet har tilvejebragt. Dette perspektiv på traumet kalder Saketopoulou for traumatophili.

Ifølge Saketopoulou (2023) vil egoet altid forsøge at assimilere nye oplevelser ind i den allerede eksisterende struktur, hvilket gør, at møder med det fremmede og nye til en vis grad altid vil blive forsøgt hindret eller modsat sig. Med dette hævder Saketopoulou, at egoet aldrig samtykkende accepterer noget nyt, men i stedet forsøger at fordreje det fremmede til noget kendt. Dette sætter scenen for, hvordan nye ting sker – mod egoets vilje, en dynamik der er nødvendig for forståelsen af hendes begreb limit consent.

Traumatophili

En af Saketopoulous (2023) hovedpointer ved det traumatophile perspektiv er, at traumelignende oplevelser (kaldet traumatismer), som ikke er traumatiske, men som er karakteriseret ved *overvæld* (oversat fra *overwhelm*) har konstruktivt potentiale til psykisk udvikling. En gentagelse af ellers umiddelbar destruktiv adfærd er dermed ikke nødvendigvis destruktivt, men sammenfiltret med et potentiale for nydelse, transformative oplevelser og psykisk frihed.

En del af den traumatophile tilgang omhandler, hvordan traumet gen-optræder for den enkelte. Det smertefulde og negative ved at have været udsat for noget traumatisk underkendes ikke, ligesom det anerkendes at dette har konsekvenser. Traumet er både noget, der forstyrrer og former os. Med fokuset på at leve med konsekvenserne af traumet sætter traumatophili et pres på den menneskelige impuls til at fjerne smerte. Ifølge Saketopoulou (2023) bliver vi forført af ideen om, at terapi kan genoprette mentalt helbred og gennem reparation fjerne smerte. Men traumet er det, der konstituerer vores ontologi ifølge Laplanches (1990) forførelsesteori og dermed ikke noget, der kan fjernes, men er en del af os. En gennemgående tanke som Saketopoulou drager fra Laplanche er, at traumet efterlader mærker, der kan genåbnes og som vi drages af: “The task of psychoanalysis is “to keep the injury of the other open” (Laplanche, 1999, p. 241), to “reopen [...] the wound of the unexpected” (p. 280).” (Saketopoulou, 2023, s. 133)

Dermed er der en vej til at genbesøge traumet, hvilket rummer en risiko, men også et potentiale til psykisk forandring. Ved at berøre det smertefulde kan man opnå en psykisk densitet, en traumatisme, der, hvis den eskalerer til overvæld kan opleve ny oversættende aktivitet. Oversættende aktivitet skal her forstås i Laplanches termer om gådefulde meddelelser der forsøges oversat. Gennem en sådan aktivitet kan et før immobilt traume komme i cirkulation. Traumatophili kan altså ligne gen-traumatisering, men er i virkeligheden en handling, der genåbner det gådefulde og dermed rykker på

dybtliggende psykiske strukturer og åbner op for nye muligheder for væren. Spørgsmålet bliver således, *hvordan* traumet leves igennem på anderledes betingelser end den oprindelige skade. Her er det interessante, hvordan det seksuelle traume genbesøges i seksuelle kontekster, men uden at spejle overgrebet. Dermed kan traumatophili bidrage til perspektiver på, hvordan det seksuelle rum kan blive tilgængeligt og frisættende for mennesker, der lever med seksuelle traumer.

Saketopoulou anerkender, at selve den traumatophile tankegang kan være smertefuld og endda i sig selv en traumatisme.

Part of the difficulty of thinking traumatophilically, then, is that traumatophilic thinking can be itself painful, even itself a traumatism: it can wound our ideas about trauma, and it can wound those of us whose identities are organized around having survived violence. (Saketopoulou, 2023, s. 168).

Der kan være forskellige sociale, interpersonelle og intrapsyriske omstændigheder, der gør det vanskeligt at omstrukturere sig til at tænke traumatophilt. Blandt andet den konceptuelle barriere, der fordrer, at vi forstår traumer som noget, der udelukkende indebærer smerte og skade. Ifølge Saketopoulou (2023) kræver det stort mentalt mod at anerkende, at den traumatiske hændelse ikke kan elimineres, da det er en meget menneskelig impuls at holde fast i tanken om, at traumer kan forløses. Saketopoulou mener, at det er problematisk at vedligeholde denne illusion, da den giver urealistiske forhåbninger og samtidig blokerer for, hvilket forandringspotentiale der findes i at leve med traumet på en konstruktiv måde.

Genoversættelse

Ifølge Saketopoulou er grunden til, at der findes et forandringspotentiale og nærmere en *genoversættelse*, der kan hjælpe individet til at finde mere ro omkring det, der ellers før var smertefuldt og fastlåst, at intromission og implantation er sammenflettet. Dette gør, at selv det mest frygtelige traume rummer et gådefuldt overskud, der kan blive genoversat.

[...] traumatophilic revisitations of the implantative dimension of full-fledged trauma are equivalent to the action of pulling on the thread of the ego. What stands to come undone is

nothing less than the subject's translations (not the fact of the traumatic event but how it's been narrativized). (Saketopoulou, 2023, s. 162)

Det, der opløses i denne proces, er ikke traumatet, men egoets relation til det traumatiske og måden dette er blevet omdannet fra begivenhed til fortælling på. En måde hvorpå en sådan proces kan igangsættes er gennem traumatismer. For at traumatismen kan have sin transformerende karakter og ikke være fx destruktiv eller reelt traumatiserende, kræves det, at domænet for implantation bliver genoplivet. "[...] a traumatophilic lens can enable us to see their repetitions as a way of their stepping into the fray together, of bringing the past into presence by reopening its implantative dimension." (Saketopoulou, 2023, s. 166). Det er således kun i det implantatoriske domæne at overvæld's forandrende potentiale finder sted og åbner op for, at narrativer omkring traumatet omstruktureres på et ubevidst psykisk plan relateret til vores tidligste udviklingsmæssige dynamik med andre mennesker.

Perspektiver på samtykke

Saketopoulou (2023) introducerer et nyt paradigme inden for samtykke og argumenterer for, at aktivt samtykke ikke er et begreb, der favner den indre psykologiske kompleksitet og nuancerne af, hvad et samtykke indebærer. Hun anerkender, at et samtykke kan blive krænket og overtrådt, men ikke at det kan gives med fuldt overlæg i den forstand, at vi aldrig med sikkerhed ved, hvad vi går ind til, når vi afgiver samtykke. Et samtykke indebærer ifølge Saketopoulou altid en risiko for, at vi møder noget ved os selv og den anden, som er uventet og uforudset. Hun foreslår, at udvide samtykkebegrebet med det, hun kalder limit consent. Dette er et begreb, der dækker den intarpsykiske del af samtykke og altså ikke den del, der omhandler kommunikation om grænser, og hvorvidt disse respekteres i relationen til den anden. Saketopoulou argumenterer for, at der i vores indre sker noget i mødet med den anden i den seksuelle situation, der bringer os i kontakt med vores egen og den andens uigennemsigtighed, og at vi derfor aldrig helt kan kende de endelige konsekvenser ved mødet. Limit consent er derfor noget der kræver overgivelse og mere end at handle om, hvad vi gør, eller hvad der bliver gjort mod os, handler det om at give sig hen til den anden og sin egen uigennemsigtighed. Vores ego vil modsætte sig at træde ind i uigennemsigtigheden, det vil kæmpe for at bevare kontrollen. Limit consent er derfor en måde, hvorpå individet afgiver kontrol og overlader sig til oplevelsen, til det uvisse og tager den risiko, der følger med. Samtykket omfatter ifølge Saketopoulou

altså ikke kun bevidste processer mellem mennesker, men også vores indre, hvilket indebærer at vi åbner op for at møde fremmedheden i os selv.

Limit consent er et begreb og en type af samtykke, der er funderet i en negativ dialektik. Det bygger på den tidligere nævnte antagelse om, at vi aldrig helt kan kende os selv. Derfor vil forhandlinger om samtykke altid være mere, end det vi tænker, vi snakker om, fordi det involverer en konfrontation med det, der er fremmed for os ved os selv og deraf risikofyldt. En forudsætning for fx at indgå i et seksuelt forhold med limit consent er, at det er funderet på tillid og at det er trygt (Saketopoulou, 2023). Det handler ikke om at lade sig selv blive misbrugt, men om at undersøge og være nysgerrig på de psykologiske mekanismer, der sættes i gang, når man tør træde ind i det uvisse og når grænsen for sit eget ego. Aktivt samtykke søger at eliminere risiko, hvor limit consent betoner både risiko og et delt ansvar.

Afrunding

Ovenstående psykoanalytiske redegørelser har givet begreber til at forstå seksualitetens udvikling, hvordan seksualitet opleves hos den enkelte og i relation til den anden, samt tilbudt nye perspektiver på, hvordan et traume skal forstås.

Analyse

Her følger der en teoretisk analyse på baggrund af temaerne fra den refleksive tematiske analyse, der har til formål at besvare problemformuleringen. At begreberne er styrende for analysen vælges for at få et andet blik på empirien, der går på tværs af temaerne. Tanken er, at dette kan bidrage med yderligere nuancer og perspektiver på de fremanalyserede temaer.

Intromission og den ubevidste enklave

Laplanches forførelsesteori anvender jeg til at udfolde et perspektiv på de dynamikker, der er på spil i individets seksualitet samt de psykiske strukturer omkring traumet. Herunder kan begrebet om intromission belyse, hvad der bliver kommunikeret ved det seksuelle overgreb og hvilke konsekvenser dette kan have, samt den potentielle traumatisering der åbnes op for. For at forstå traumets virkning i psyken vil Laplanches topografi over det ubevidste være central, herunder den ubevidste enklave da denne mekanisme i det ubevidste kan benyttes til at forså, hvordan traumet defineres ved sit fravær af betydning og tid.

Intromission og det seksuelle traume

En måde at forstå, hvordan det seksuelle overgreb kan påvirke ofret psykisk, er gennem Laplanches begreb om intromission. Intromission er den voldelige meddelelse, der sætter sig i den ubevidste enklave, hvor hverken fortrængning eller oversættelse er mulig endnu. Den asymmetri og vold, der eksisterer ved den perverse forførelse og intromissionen, kan tolkes at spejle den asymmetri, der er til stede ved det seksuelle overgreb. Dette ses tydeligt i alle informanternes overgrebshistorier, uanset om der har været fysisk vold eller en latent trussel om vold kombineret med det seksuelle overgreb (Bilag 6, 7, 8). Dertil er der en asymmetri mellem mænd og kvinder i ren fysiologisk forstand. Selve det seksuelle overgreb skaber altså et rum, hvor ofret er prisgivet den anden, der i stedet for omsorg og empati kommunikerer aggression, ligegyldighed og egoisme gennem sin handling. At overgrebet kan forstås som en intromissorisk meddelelse fra overgrebspersonen til ofret gør således, at man kan forstå overgrebets traumatiske karakter ved at antage, at meddelelsen sætter sig i den ubevidste enklave, hvor den forbliver usymboliseret og stagneret og derfra kan give anledning til diverse symptomer og *acting out* (ren handling uden psykisk repræsentation). En sådan analyse indebærer også, at traumet dermed ikke har nogen tidslighed, da den ubevidste enklave er kendetegnet ved netop ikke at kunne blive fortid uden en bearbejdning, der kunne gøre bevægelse mulig. Dette kan antages at komme til udtryk på forskellig vis for den enkelte, noget den tematiske analyse i sin helhed afspejler ved, at de tre informanter alle har forskellige reaktioner på det at have været udsat for seksuelle overgreb.

Kropslige reaktioner og den ubevidste enklave - traumet i kroppen

Analysen af det seksuelle overgreb som noget der spejler en intromissorisk meddelelse bakkes op af temaet omkring *traumet i kroppen*. Her ses det, at det seksuelle traume har givet anledning til diverse kropslige reaktioner i form af alarmberedskab, ængstelighed samt frys-, flygt- og kæmpreaktioner i seksuelle sammenhænge. En mulig tolkning, af at disse reaktioner dukker op i seksuelle kontekster, kunne være, at kroppen under overgrebet har været i en situation, hvor den ikke har kunne sige til eller fra, men er blevet tvunget uden at vide eller 'forstå', hvad der er hændt. Det kan tænkes, at den intromissoriske meddelelse overgrebet konstituerer, kan være potentielt traumatisk, da den er i den ubevidste enklave, og dermed er en meddelelse, der som nævnt hverken umiddelbart kan oversættes eller fortrænges. Overgrebet har overskredet en grænse, der endnu ikke var etableret, og fordi der ikke eksisterer en tidslighed i den ubevidste enklave, er det potentielle traume fastlåst. Et muligt 'symptom' kan derfor være de kropslige og psykiske reaktioner, der dukker op i form af angst,

aggression eller helt kropslige frys-, flygt- og kæmpreaktioner, der hæmmer det umiddelbare og problemfrie ved det seksuelle rum. Et eksempel på ovenstående forhold kan ses i temaerne *traumet i kroppen* og *sex og følelser* ved IP1's beskrivelse af, at hun får lyst til at forlade kroppen og oplever, at hendes nervesystem fryser inden sex, samt IP3's beskrivelse af, at hun oplever en lyst til fysisk aggression mod hendes partner. Dette stemmer overens med, at det generelt i temaet *seksualitet efter overgreb* blev tydeligt, at der var sket en ændring til, at det seksuelle efter overgrebene ikke var lige så ukompliceret og entydigt positivt som tidligere.

Traumets genkomst - grænseløshed

Ovenstående kommer også til udtryk er gennem temaet *grænseløshed*, hvor en øget seksuel risikoadfærd og gentagne grænseoverskridelser kan tolkes som en konsekvens af det at have været udsat for adskillelige seksuelle overgreb. IP1 beskrev fx, hvordan hun var meget seksuelt opsøgende i et forsøg på at overbevise sig selv om, at alt var ok (Bilag 6 s. 3). Det kan ses som et eksempel på, hvordan det seksuelle blev brugt som en form for forsvar og distrahering. Ligeledes var det samtidig for IP1 nærværende, at hun oplevede at miste lysten til at være sammen med sin partner seksuelt efter 6 måneder, akkurat det tidspunkt hendes voldelige ex-kæreste begyndte at udsætte hende for overgreb. Det kan ud fra Laplanches forførelsesteori tolkes, at IP1 på et ubevidst plan har vænnet sig til at sammenkoble kærlighed og omsorg med vold og overgreb og derfor både ubevidst og kropsligt 'forventer', at overgreb begynder i et parforhold efter 6 måneder, hvilket får hende til at miste lysten. Denne sammenhæng mellem traume og symptom understreger traumets tidløshed og dets genkomst.

Traumets tidslighed

Den ubevidste enklaves manglende tidslighed og det deraf følgende potentielle traume kan belyse det forhold, at der kan opstå en diskrepans mellem forskellige oplevede tidsligheder. For individet er selve overgrebet fortid, noget der er hændt, men så længe traumet er fastlåst i den ubevidste enklave, kan det i det psykiske domæne af det ubevidste ikke blive til fortid. Dette ville kræve en bearbejdning, således at traumet ikke stagnerer, men har mulighed for at gå igennem oversættelses- og fortrængningsprocessen. Det er en reel klinisk overvejelse, om det altid er målet at 'igangsætte' denne proces, da modstanden herimod tjener et klart formål - den ubevidste enklave søger at beskytte egoet. Overvejsen er således, om de symptomer, klienten oplever, er til at leve med, eller hvorvidt de skal bearbejdes og derved åbne op for risikoen for en traumatisering.

Afslutningsvist kan det ud fra Laplanches begreber tolkes, at hvis overgrebet kan ses som en form for gådefuld meddelelse, bliver der på et ubevidst plan indført noget yderligere gådefuldt ved det seksuelle, der ikke var til stede før overgrebet. Den voksne, der udsættes for overgreb, kender til hændelsens betydning på et konkret og intellektuelt plan, men det kan måske tænkes samtidig at tilvejebringe nogle konsekvenser for individet, der er fremmede for dem selv bl.a. på et kropsligt og affektivt plan illustreret gennem temaerne om *sex og følelser* samt *traumet i kroppen*.

Seksualitetens andethed

Steins (1998, 2008) teori om seksualitet har et oplevelsescentreret, affektivt og relationelt fokus. Med sine begreber om gribende kropslige sensationer, den gådefulde anden og excess beskriver Stein, hvordan den seksuelle situation altid er dybt relationel, og samtidig hvordan fantasi og krop spiller en afgørende rolle for begær og længsel.

Excess og relationer til mænd

I temaet *relationer til mænd* bliver det tydeligt, at informanterne kæmper med undgåelse af mænd, nogle på et helt generelt plan, andre mere specifikt. Ligeledes oplever informanterne det vanskeligt at have tillid til mænd særligt i seksuelle kontekster, samtidig med at de udtrykker et større behov for tryghed i deres seksuelle relationer nu end før overgrebene. For IP3 er det blevet vanskeligt at have et tæt og intimt forhold til mænd efter det tillidsbrud, overgrebet udgør, hvilket har resulteret i, at sex er mindre intimt og nydelsesfuldt. Et studie af Stockman et al. (2024b) viser i forlængelse af denne analytiske pointe, at ofre for seksuel vold vil opleve et skift i, hvilke kvaliteter de leder efter i en partner. Noget der stemmer godt overens med, at IP3 oplever at have højere standarder for, hvilke mænd hun dater end før (Bilag 8).

Med Steins udfoldelse af excess kan det tolkes, at noget af det, der er med til at gøre det seksuelle rum intimt, er kombinationen af udveksling af begær med den anden og overskridelsen af indre grænser. Steins beskrivelse af det seksuelles overvældende og grænseudvidende karakter kan være med til at skabe en forståelse for, hvorfor det efter et seksuelt overgreb kan være vanskeligt at tillade en sårbarhed, der kan åbne op for en tillidsfuld relation. Det vil kræve en kapacitet til at rumme det kontroltab, det er at overgive sig til den anden i en seksuel kontekst, da det er i denne kontekst og denne relation, at krænkelsen har fundet sted.

Andethed - før og efter overgrebet

Den empiriske temaanalyse kunne tyde på, at efter seksuelle overgreb vil individet mærke en forstærket oplevelse af andethed, både ift. den seksuelle partner, der er længere 'væk', eller som en mindre intim relation (Bilag 8, s. 5) og en tvivl på sig selv og sin egen opfattelse af den seksuelle situation og dømmekraft (Bilag 7, s. 2). Også andetheden i individet selv kan altså tænkes at blive forstærket, hvor reaktioner og tvivl kan overraske og føles fremmed i forhold til før, overgrebene fandt sted. Det kan derfor tænkes, at det seksuelle traume har tilvejebragt noget i subjektets seksualitet, som er vanskeligt at sætte fingeren på, noget som er blevet vævet ind i erotikken, som ikke var der før. Temaet *seksualitet efter overgreb* vidner om en sådan ændring og understreger, at der eksisterer et før og et efter. Det er vanskeligt at pege på en generel/overordnet ændring, noget der også forstærkes af forskningslitteraturens mangeartede resultater, men der er snarere tale om en idiosynkratisk forandring, der kan variere fra individ til individ. Denne ændring kan analyseres gennem Steins begreber om excess og affekt. Det kan tolkes, at excess, der er en central del af den seksuelle oplevelse i tråd med andetheden, bliver forstærket efter det seksuelle overgreb.

Kontrol - grænser, sex og følelser

Temaet *seksualitet efter overgreb* illustrerer også, at informanterne tvivler på egne oplevelser i det seksuelle rum, altså oplever en usikkerhed omkring egne følelser og tanker og tvivl om, hvorvidt deres oplevelse er 'rigtig'. Denne bekymring kom også til udtryk i temaet om *skarpe grænser*, hvor det sås, at nogle informanter oplever at være mere beskyttende overfor sig selv i seksuelle situationer efter overgrebet, samt i temaet om *usikkerhed og vrede*, hvor en generel usikkerhed på sig selv har vundet indpas. Disse elementer kan som sagt tolkes at give et øget behov for kontrol i de seksuelle situationer, individet indgår i post overgreb. En mulig grund til dette kunne være det grænsesøgende element ved excess og dermed ved det seksuelle, hvilket kan tænkes at være vanskeligt at give sig hen til. På den anden side kan excess som fænomen også ses som det, der i det hele taget gør det muligt at gå ind i det seksuelle rum med traumer inde på livet. For Stein er det nemlig en pointe, at det seksuelle eksisterer med modsatrettede affekter som bagtæppe. Disse modsatrettede affekter er også til stede i det seksuelle uden traumet, men det seksuelle traume kan tænkes at forstærke affekterne således, at de bliver tydeligere og kraftigere. Dette kan ses i temaet *sex og følelser*, hvor det blev tydeligt, at kraftfulde affekter såsom vrede, aggression, usikkerhed og manglende følelser/følelsestomhed alle er til stede i seksuelle situationer som en konsekvens af det seksuelle traume. Derved er temaet om *sex og følelser* et eksempel på, hvordan modsatrettede affekter kan

sameksistere i det seksuelle rum, og hvordan angst og lyst, usikkerhed og tillid, aggression og sårbarhed er tilstande, der nu i højere grad skal sameksistere i det seksuelle efter traumet.

Modstridende kraftfulde affekter - traumet i kroppen

Stein foreslår, at individet ved excess transformerer og opløser kraftfulde affekter gennem det seksuelle. Et eksempel, på hvordan det seksuelle traumes eftervirkning i form af angst i seksuelle kontekster kan transformeres gennem det seksuelle, ses i temaet *traumet i kroppen*. Her beskriver IP1, hvordan hun inden sex oplevede intens angst, men så snart det seksuelle og kropslige tog over blev hun rolig i kroppen, som om kontakten med den anden bragte hende tilbage i nu'et (Bilag 6, s. 8). At det seksuelle kan have denne effekt kan netop tænkes at være på grund af den følelsesmæssige excess, der ophæver de indre affektive spændinger af det ængstelige og usikkerhedsprægede. Det kan altså tænkes, at det at indgå i seksuelle relationer efter et overgreb kan kræve en høj intensitet af excess i form af fx omvendelse af angst og frygt, en excess, der er kraftfuld nok til at opnå den overtrædelse af selvet, som seksualiteten ifølge Stein kræver. Det seksuelle rum kan netop i tilfælde af en sådan excess, tænkes at tilbyde en opløsning af disse indre modsatrettede affekter og dermed at bidrage til, at det seksuelle rum bliver frigørende og et sted, hvor man sammen med den anden oplever samhørighed.

Dårlig excess og skam - grænser og relationer til mænd

Steins begreb om shame of excess kan bidrage til en yderligere forståelse for, hvilke aspekter af det alment seksuelle der bliver forstærket eller sat på spidsen ved det seksuelle traume, og hvordan det kan være vanskeligt at give slip og give sig hen til det seksuelle som følge af overgreb. Skam kan være en stor hæmmende faktor, og det ses i forskningslitteraturen, at skam ofte følger efter seksuelle overgreb (Cohen & Roth, 1987, O'Callaghan et al., 2023). Selvom skam ikke eksplicit er et emne, der benævnes i temaanalysen, kan det alligevel tænkes at være relevant i forhold til at rumme frygt for ophidselse. I temaerne om *grænser og relationer til mænd*, hvor IP3 beskriver sine vanskeligheder med at have tillid til mænd og give sig hen til intimiteten, kan det tolkes, at dette er en vanskelighed på grund af frygten for at stå 'alene' med sin opstemthed, fordi det kan tænkes, at den manglende tillid til den anden gør, at hun netop ikke kan indgå i relationen på en måde, der ville kunne overtræde shame of excess. Et andet eksempel på shame of excess kan ses ved temaet *sex og følelser*, hvor IP1 fortæller om, hvordan hun efter overgrebet har oplevet en større usikkerhed i seksuelle situationer

end før, en der går på, om hvorvidt den anden vil hende, om hvordan hun skal gøre og en følelse af at famle sig frem, som da hun var seksuelt uerfaren (Bilag 6).

Stein forklarer, at excess også kan være 'dårligt' og at det seksuelle traume kan forstås som en traumatisk overstimulering. 'Dårlig' excess kan tænkes at give anledning til risikofyldt eller selvdestruktiv seksuel adfærd, en hvor den indre grænseoverskridelse går for langt. I temaet om *grænseløshed* ses der eksempler på, hvordan IP1 efter at være kommet ud af et voldeligt forhold har en periode, som hun selv beskriver som grænseoverskridende og vild, noget hun senere arbejdede på at få etableret grænser for. 'Dårlig' excess kan med fordel behandles gennem et terapeutisk forløb, for at forså hvordan det kommer til udtryk for det enkelte individ. Dette understreger vanskeligheden af overordnede generaliseringer, når det kommer til det seksuelle traumes påvirkning af seksualiteten.

Således kan en analyse af temaerne gennem Steins begreber bidrage til at forstå, hvordan seksualitetens ambivalens forstærkes af det seksuelle traume og kan give anledning til stærke affekter vævet ind i det seksuelle rum. Dette perspektiv understreger vigtigheden af i en klinisk kontekst at være sensitiv overfor seksualiteten som en psykologisk arena for følelser og tanker, der ikke kan skelnes fra noget rent kropsligt.

Traumatophili og limit consent

Saketopoulous (2023) begreb om limit consent sætter forståelsen af seksualitet i et nyt lys og kan være med til at udfolde, hvordan det seksuelle traumes eftervirkninger kan se ud i det seksuelle rum, hvor traumatophili kan anvendes til at nuancere perspektivet på bedring.

Perspektiver på samtykke - grænser, tillid og mistillid

Saketopoulou viser med sit begreb limit consent, at "[...]eroticism do not ask for our consent: we either give ourselves over to them or we do not [...]" (Saketopoulou, 2023 s. 18). Saketopoulou illustrerer, at det seksuelle kræver en opgivelse af kontrol og en hengivelse til det uvisse. Dette spring ud i det uvisse i både sin egen og den andens opacitet kan være udfordrende generelt, men særligt med seksuelle traumer i bagagen. Saketopoulou mener, at det er et vilkår, at der eksisterer en indre psykologisk konflikt mellem det aktive samtykkes logik og det erotiske. Det aktive samtykke er holdesnor for grænser og kontrol, hvor det erotiske og sensuelles psykologiske aspekter er det grænseoverskridende og uvisse, det potentielt farlige, men også dragende.

Det ses i teamet *grænser*, hvordan det er vigtigt for især IP2 og IP3 at kommunikere deres grænser tydeligt overfor deres partner, hvor det aktive samtykke bliver et redskab til sikkerhed og kontrol i den seksuelle situation. For IP3 er denne kontrol en forudsætning for at indgå i seksuelle situationer, hvilket hun også formulerer har en pris i form af mindre intimitet. IP3 har et stærkt ønske om at kunne give sig hen, men den mistillid, traumet har tilvejebragt kombineret med hendes forsvarsmekanismer, der bringer højt alarmberedskab og kampklarhed, står i vejen. IP3 forsøger, forståeligt nok, at eliminere risiko, fordi risiko er forbundet med overgreb og krænkelse. Denne eliminering af risiko går igen i det aktive samtykkes logik, hvor grænserne er defineret på forhånd og ikke må overtrædes. Dermed bliver en mulig konsekvens af det seksuelle overgreb, at seksualitet ud fra limit consent ikke bliver tilgængelig eller i hvert fald bliver vanskeliggjort. Konsekvenserne af dette kan være forskellige, men fremstår her i form af at sex bliver mindre nydelsesfuldt og mindre intimt.

Centralt for en forandringsbærende proces gennem limit consent er, at den kræver stor tillid til sin partner(e), ligesom en forudsætning for limit consent er, at parterne nærer tilstrækkelig tillid til hinanden til at indgå i den seksuelle relation og deler ansvaret for den risiko, det indebærer. Som temaet om *tillid og mistillid* illustrerede, er det vanskeligt for kvinderne at stole på mænd, især i seksuelle kontekster. Dette illustreres bl.a. af informanternes konstante årvågenhed og opmærksomhed på fare i den seksuelle situation, samt grundlæggende vanskelighed ved at slippe tvivlen på om det, der foregår, er okay, altså en frygt for at blive krænket igen både af den anden og sig selv. Så længe tilliden ikke er der, bliver det ikke muligt at træde ind i opacitet, da det som IP3 udtrykker det indebærer, at: "[...] man skal stole på vedkommende først og som udgangspunkt ikke gør det." (Bilag 8, s. 5). Denne manglende tillid ses også, når det kommer til informanterne selv, altså en usikkerhed på om deres grænser og oplevelser er til at stole på. Dette illustreres bl.a. når IP2 siger: "Men der var stadigvæk den der skyggefølelse af, er det rigtigt? Er det den rigtige oplevelse, jeg har lige nu?" (Bilag 7, s. 2). Dermed kan det tolkes, at noget af det, der gør adgangen til limit consent vanskelig, er en manglende tillid til sig selv. Dette bekræftes gennem IP2's udvikling fra mistillid til tillid, et eksempel der udfolder sig i temaanalysen omkring *tillid og mistillid* samt *skarpe grænser*. Her fortæller IP2, hvordan hun har arbejdet på at opbygge tillid til en seksuel partner og sig selv i seksuelle kontekster, hvilket tillader hende at træde ind i uigennemsigtheden. Det er også IP2, der adspurgt fortæller, at hun ikke længere oplever, at det seksuelle for hende er forbundet med noget problematisk eller svært. Det kan tolkes, at IP2 formår at navigere i limit consent på grund af hendes evne til og mulighed for at have tillid til den anden og sig selv, på trods af at hun aldrig kan være

100% sikker. Det er således hendes evne til at rumme denne usikkerhed og stadigvæk have tillid, der gør, at hun kan indgå mere frit i intime seksuelle relationer.

Temaet om *grænseløshed* kan tolkes at illustrere den anden side af mønten ved limit consent, altså når risikoen imødekommes uden grænser. IP1's fornemmelse for risiko stopper hende ikke, da hun ikke er i kontakt med sine grænser, hvilket resulterede i at hun indgik i grænseoverskridende seksuelle situationer. Med Saketopoulous termer kan man sige, at hendes egos naturlige modstand mod opacitet var sat ude af funktion. Opbygningen af og fornemmelsen for grænser er noget, IP1 fortæller, at hun igennem sit terapeutiske forløb i CSO har arbejdet med, og som er blevet styrket (Bilag 6).

Med hensyn til limit consent udfolder empirien altså, at det er en tilstand, der på den ene side kræver en god kontakt til og fornemmelse for egne grænser samtidig med at åbenhed og villighed til at indgå i en situation, hvor man er bevidst om, at de *kan* blive overtrådt, er nødvendigt, hvis man ifølge Saketopoulou ønsker at mærke det seksuelles fulde intensitet.

Traumets cirkularitet ved det seksuelle - traumet i kroppen

En væsentlig pointe ved Saketopoulous (2023) begreb om traumatophili er, at traumet genbesøges og skal holdes i cirkularitet for ikke at stagnere. Man kan argumentere for, at det seksuelle i sig selv kan ses som et genbesøg af traumet. IP1 beskriver, hvordan hun føler angst inden sex i så høj grad, at det føles som om, hun skal udsættes for overgreb, indtil det seksuelle går i gang, og hun får ro på. IP2 udfordrer sin undgåelse af mænd og sex og opbygger tillid til sin partner, og IP3 sætter skarpe grænser og kæmper med intimiteten i det seksuelle grundet overgrebet. I temaet *traumet i kroppen* udfoldes det ligeledes, hvordan informanterne oplevede forskellige kropslige reaktioner på det seksuelle herunder traume-reaktioner såsom frys, flygt og kæmp. Saketopoulous pointe er blandt andet, at traumelignende oplevelser (traumatismen) som ikke er traumatiske, men er karakteriseret ved overvæld, har konstruktivt potentiale til psykisk udvikling. Dermed kan det tænkes, at det at indgå i seksuelle relationer i sig selv er en form for eksponering. Så længe det seksuelle er præget af overvæld, og risikoen dermed udspiller sig i en tryk relation har den et potentielt oversættende potentiale og dermed muligheden for produktiv forandring og gen-narrativisering af det traumatiske, som det ses i temaet *tillid og mistillid*, hvor det fremgår, at IP2 har formået at opbygge tillidsfulde romantiske og seksuelle relationer efter sit overgreb.

Gentagelse - grænseløshed

I temaet omkring *grænseløshed* fremgår det, at en konsekvens ved de seksuelle overgreb kan være promiskuitet og grænsesøgende seksuel adfærd, noget der bakkes op af flere studier, der viser, at det ikke er et sjældent adfærdsmønster (Jones & Lorenz, 2022, Campell et al., 2004, Deliramich & Gray, 2008). Saketoploulou (2023) tilbyder os en ny forståelse for det, der ellers ville blive dømt usundt og patologiseret udelukkende på baggrund af handlingerne og betoner vigtigheden af, at forstå hvad der er på spil hos den enkelte. Her bliver det især processen af gen-oversættelse fra implantatoriske meddelelser, der har et konstruktivt forandringspotentiale. Dermed skal grænsesøgende adfærd og gentagelse af grænseoverskridelser ikke nødvendigvis dømmes forkert eller skadelig. Det er dog vigtigt at skelne mellem destruktiv risikoadfærd og en adfærd præget af overvæld som en, der giver mulighed for at træde ud i opacitet. Her skelner Saketopoulou (2023) mellem traumedrevet destruktiv adfærd og den seksuelle drifts higen efter intensitet, noget det nok ville kræve et terapeutisk forløb at kunne skelne mellem.

Del 5. Afrunding

Diskussion

Jeg vil indledningsvist diskutere specialets resultater, efterfulgt af kritiske refleksioner over valg af teori, for at slutte af med en diskussion af metodevalg. Her besvares problemformuleringens tredje underspørgsmål.

Diskussion af resultater

Det psykoanalytiske grundlag giver en unik mulighed for at fremanalysere både indre psykologiske, fysiske og relationelle dynamikker i forhold til individet med særligt blik for udvikling og en forståelse af symptomer med beskyttende funktion. Antagelsen om det ubevidste åbner op for at undersøge, hvilke dynamikker der er på spil i seksuelle kontekster efter overgreb, som ikke umiddelbart kan observeres. De psykoanalytiske begreber anvendt i den teoretiske analyse af temaerne er samlet set med til at kaste lys over de psykiske processer, der er på spil ved det seksuelle traume, og hvordan dette kan give vanskeligheder ved seksualitet post overgreb.

Laplanches forståelse af overgrebet som en intromissorisk meddelelse, der sætter sig i den ubevidste enklave, forklarer det seksuelle overgrebs potentielt traumatiserende karakter. Dette er en nuancering af en ellers gængs forståelse af traumet defineret i kraft af en voldsom hændelse. Samtidig er det et

teoretisk perspektiv, der tilbyder en dyb forståelse for, at vi alle er i konstant udvikling, og at seksualiteten ligeledes er i en udvikling, der er påvirket af de mennesker vi møder og indgår i seksuelle relationer med. Dette bekræftes af empirien gennem temaerne *seksualitet før og efter overgreb, traumet i kroppen samt tillid og mistillid*.

Steins begreber om excess og den gådefulde anden er med til at nuancere den seksuelle situation efter overgreb, fordi denne kræver en overskridelse af indre grænser og en fordybelse med en partner, der forudsætter tillid, hvilket kan være vanskeligt efter et seksuelt overgreb. Det er samtidig begreber, der sætter os i en gunstig position til at forstå, hvordan stærke og kontrastfulde følelser såsom angst og lyst kan sameksistere, og i sammenspil med empirien kan de gøre os klogere på, hvorfor det kan være svært at overgive sig til det seksuelles grænseudvidende karakter, excess. En konsekvens af dette ses gennem temaet om *sex og følelser*, hvor det bl.a. fremgår, at det seksuelle opleves mindre intimt. Steins begreb om excess ligger i forlængelse af en antagelse om et overskud, der genereres i en psyke, hvor dynamikker som fortrængning og sublimering finder sted, og Steins begreber bidrager således både med en forståelse for indre psykologiske og ubevidste mekanismer samtidig med det praktiske og oplevede.

Saketopoulous traumatophilie perspektiv er en vinkel, der er dybt forbundet med Laplanches traumeforståelse ift. den psykiske struktur. Konkret kan man pege på princippet om oversættelse eller genoversættelse som konstitutiv praksis, der i kraft af det ubevidste tilbyder en dynamisk mulighed uden at være fuldstændig fri, principper der kun kan forstås i kraft af den psykoanalytiske opfattelse af psyken. Traumatophili og limit consent tilbyder en ny forståelse af bedring, og hvordan samtykke er et komplekst psykologisk fænomen, der gennem overgivelse åbner op for relationelle og intime møder med det uvisse i både den anden og sig selv. Samtidig tilbyder refleksionerne omkring limit consent et radikalt anderledes blik på samtykke og risiko, hvilket har en etisk konsekvens, der lægger op til diskussion og kan være et følsomt og politisk emne. At forstå limit consent som en forudsætning for at mærke det seksuelles fulde intensitet kan udfordres ved at fremhæve, at det kan være et valg at indgå i det seksuelle på det aktive samtykkes præmisser i en anerkendelse af, at det er på de præmisser man ønsker at udfolde sin seksualitet og at den intensitet der følger, kan være tilfredsstillende nok i sig selv.

Diskussion af det teoretiske perspektiv

Det kunne have været nærliggende at supplere psykoanalysen med en anden teoretisk vinkel, fx Merleau Pontys (1994) krops-fænomenologi, hvormed der kunne have været udfoldet relevante analytiske pointer omkring kropsfornemmelse og oplevelse særligt ift. temaet om *traumet i kroppen*. En kombination af psykoanalytisk og fænomenologisk teori kunne have suppleret hinanden konstruktivt, da fænomenologien som nævnt har sit fokus på viden om, hvordan vi perciperer, oplever og opfatter, hvor det psykoanalytiske kan karakteriseres som en dybdepsykologi med sin hypotese om det ubevidste som centralt for menneskets psyke. Når jeg valgte en ren psykoanalytisk vinkel, skyldes det et ønske om at kunne komme i dybden med ét perspektiv. Dertil er det en fordel, at der er en opbyggelighed mellem de valgte teorier, da det giver en analyse med pointer fra de forskellige teoretikere, der videreudvikler hinandens koncepter og er inspireret af hinandens begreber og tanker, samtidig med at de tilføjer egne perspektiver og nuancer. Dette muliggør en sammenhæng i analysen.

Et andet aspekt er, at empirien er åben for en mere gængs læsning af traumer forstået som hændelsen, der forårsager en stærk psykisk reaktion, samt af seksualitet operationaliseret som et konstrukt, der kan måles som en funktion, der er mere eller mindre funktionel. Et sådant perspektiv er forsøgt inkorporeret gennem referencer til forskningslitteraturen på området om seksualitet efter overgreb. Man kunne dertil forestille sig at have valgt andre teoretiske perspektiver til at belyse traumer, fx Judith Herman (2015), og seksualitet, fx sexologiske teorier som præsenteret hos Lins (2018), hvilket ligeledes er de perspektiver, der går igen i meget af den fundne forskningslitteratur. Ved inddragelse af disse kunne det tænkes, at man ville få analyser, der kunne belyse adfærd og motivationen for denne, altså svare på 'hvordan' seksualiteten er påvirket af overgrebet, men ved at inddrage det psykoanalytiske perspektiv har jeg nærmet mig et bud på, 'hvorfor' dette er tilfældet. Styrken ved det psykoanalytiske perspektiv er netop, at man både kan udfolde dybt psykologiske perspektiver og indre dynamikker samt relationelle aspekter.

Størstedelen af de begreber, jeg analyserer ud fra, opererer med præmissen om et ubevidste. Grundet det ubevidstes karakter som et begreb, der er negativt defineret, kræver det en tolkning, der kan kompliceres af, at begreberne, som bygger på det ubevidste, ikke nødvendigvis er intuitive, men abstrakte. Når hertil lægges psykoanalysens decentrerede subjektsyn, kan det let fremstå, som om fortolkeren er bedrevidende eller 'ekspert' på den *egentlige* betydning af det sagte og dermed tingsliggør informanterne i teoretiske modeller og begreber. En sådan rolle har jeg forsøgt at undgå

bl.a. gennem en insisteren på at analysere *temaerne*, ikke *personerne*. Dette underbygges ved, at jeg foretager en meningsfortolkning med sigte på at indfange latente betydninger. Således bliver subjektiviteten i fortolkningen en styrke, fordi den giver anledning til frugtbarhed og ikke påstår at være udtryk for en bedrevidende eller definitiv sandhed. Dette kræver en begrebsmæssig beherskelse af teorierne, der anvendes i analysen (Kvale & Brinkmann, 2015). Det indebærer både kreativitet at fremsætte nye tolkninger og en stringens i test af dem. Fortolkningerne valideres ikke gennem en specifik metodisk procedure (modsat den tematiske analyse). Bevisbyrden står og falder med, hvorvidt præmisserne for tolkningen er tydelige, og hvorvidt forskeren kan argumentere overbevisende for troværdigheden af disse. Jeg har dertil igennem tolkningen bestræbt mig på en perspektivistisk subjektivitet, der foreskriver, at man fremsætter forskellige tolkninger og mening til samme tekst (Kvale & Brinkmann, 2015), hvilket er gjort gennem de psykoanalytiske perspektiver på tværs af temaerne. Her er det igen på den ene side en begrænsning kun at anvende én teoretisk ramme, men på den anden side en styrke at få nuanceret denne ene teoretiske ramme grundigt.

Et andet argument der støtter op om valget af den psykoanalytiske teoretiske ramme er det ubevidstes *strukturerende* karakter. Præmissen om det ubevidste har som nævnt i de videnskabsteoretiske overvejelser givet anledning til en kritik af psykoanalysen som værende determinerende. Koppé (1992) peger dog på, at da det ubevidste er en del af psyken kan det ikke være determinerende for samme. Så i den grad man kan tale om determination er den altså systemintern, hvilket er et paradoks. Den psykoanalytiske terapi beror på jeg'ets evne til at undergå en reflektionsproces og netop denne selvbevidsthed, altså evnen til at have sig selv som indhold i en refleksion, er afgørende for at analyse i det hele taget er mulig. Pointen er her, at man gennem selvreflektion kan rykke eller justere 'determinationen', der dermed ikke er en reel determination. Således skal det ubevidste ikke ses som noget, der har magt til at prædefinere vores liv, det ubevidste er en integreret del af psyken og strukturerende for individets livshistorie (Koppé, 1992). Det er relevant i denne sammenhæng for at understrege, at den psykoanalytiske teori der inddrages til teoretisk analyse her ikke må ses som determinerende men som tentativ og undersøgende. Det ligger i det psykoanalytiske hermeneutiske udgangspunkt, at fokuset er på fortolkning og ikke på en endegyldig konklusion om mennesker og deres adfærd (Gammelgaard, 2014).

Kritiske refleksioner over valg af metode

Fordelene ved det fænomenologiske semistrukturerede livsverdensinterview er, at man får en kvalitativ beskrivelse af individets oplevelse af det aktuelle fænomen. Dette betyder, at generaliseringen er lokal og ud fra enkelttilfælde, hvilket afspejler en ideografisk videnskab og er udtrykt ved, at *"der er altid et aspekt af det universelle i det partikulære."* (Gadamer, 1989/1960 i; Roald & Køppe, 2009 s. 93). Dette videnssyn bekræfter det værdifulde og videnskabelige ved små kvalitative undersøgelser. Dog kan det være en ulempe, at jeg ikke har haft mulighed for at udføre flere interviews og dermed opnå en meningsmætning (Roald & Køppe, 2009). Flere interviewpersoner kunne måske give større indblik i, hvordan reaktionerne fordeler sig mellem mennesker. Selvom de tre informanter i mit sample har forskellig historik og reaktioner ville det kræve et større antal at afdække variationen indenfor fænomenet, hvilket forskningslitteraturens fund vidner om. Dog er det også vigtigt ikke at tænke, at et højere antal informanter nødvendigvis vil give en bedre undersøgelse. Som Kvale & Brinkmann (2015) understreger, er der flere parametre, der er vigtige for en undersøgelses integritet fx reliabilitets og validitets kriterier.

Alternativt kunne et mixed-method undersøgelsesdesign have været en måde både at få oplevelsesnære beretninger og en bredere viden om flere menneskers adfærd, tanker og følelser, fx gennem et spørgeskema. En fordel ved spørgeskemaformatet er, at informanterne ikke skal sidde overfor et andet menneske og fortælle om personlige emner. Dette kan tænkes at have været en faktor for vanskeligheden med at rekruttere til dette projekt og kan have givet en mulig sample-bias. Til at udfolde specialets kliniske dimension yderligere kunne det også være relevant at interviewe behandlerne på CSO for at få indblik i kliniske erfaringer med emnet. En begrænsning ved interviewmetoden er, at den baserer sig på informanternes selvrapportering, hvilket kan medføre visse blinde vinkler, mens det på samme tid giver unikt adgang til viden fra personens førstehåndsperspektiv.

Valget af databehandlingsmetode

Udover den overordnede metodiske tilgang kan valget af databehandlingsmetode også diskuteres. Eftersom der foretages et fænomenologisk semistruktureret interview, kunne det have været nærliggende også at foretage en stringent fænomenologisk databehandling. Braun & Clarke (2020) gennemgår, hvornår det er relevant at anvende RTA i forhold til andre måder at behandle interviewdata på, som fx fænomenologisk analyse, domæneanalyse eller diskursanalyse. Ved den

fænomenologiske databehandling bibeholdes det meget oplevelsescentrerede perspektiv, hvor det man fremanalyserer, er så righoldige og korrekte beskrivelser af det undersøgte fænomen som muligt. Denne tilgang fravalgte jeg, da jeg givet fænomenets kompleksitet ikke udelukkende ønsker en beskrivelse af oplevelsen, men også viden om indre mekanismer og dynamikker hos individet og relationen til partneren. RTA blev valgt, fordi jeg ønskede at fremanalysere temaer på tværs af datamaterialet for at kunne finde det, der gik på tværs af informanternes personlige fortælling. Dog har denne tilgang den ulempe, at man mister noget af dybden og nuancen i de individuelle fortællinger, som kunne have stået tydeligere frem, hvis man havde anvendt informanternes fortællinger som et casestudie. Case-metoden fravælges her af etiske og principielle årsager for ikke at fjern-psykoanalysere på individer ud fra et relativt kort møde, og igen fordi en mere tværgående analyse er relevant. RTA er en metode, der tillader at identificere mønstre i data, beskrive og tolke disse mønstre og derefter fremstille en teoretisk informeret analyse af disse. Analysen er dermed et produkt af tanker og refleksivitet, noget der er aktivt og generativt. For at sikre en integritet i undersøgelsen har jeg bestræbt mig på gennemsigtighed i hele processen, hvilket har til formål at sikre validitet og reliabilitet.

Validitet og reliabilitet

Reliabilitet sikres gennem en systematisk anvendt metode, bl.a. til kodning og kategorisering, derfor anvender jeg den samme metode til transskribering, kodning og tematisering på tværs af dataen. Her kan det nævnes som en svaghed ved designet, at jeg ikke har mulighed for at sikre intersubjektiv overensstemmelse, da jeg kun er én person til at behandle dataen. Validitet refererer her ikke til den psykometriske forståelse, men snarere en begrebsvaliditet, der er et retorisk og diskursivt begreb, der i dette speciale angår interviewet og databehandlingen som håndværk (Kvale & Brinkmann, 2015). Validitet er således ikke udelukkende et metodisk, men også et moralsk og refleksivt anliggende, der henviser til personlig integritet og refleksivitet. De positivistiske kvalitetskriterier rekonceptualiseres her i form af kritisk refleksion (Berg, 2000). Det er således interviewerens troværdighed og faglighed, lige så vel som kritiske refleksioner over egen vidensproduktion, der bliver afgørende for validiteten (Berg, 2000). Her er det en ulempe ikke at have mere gennemgående erfaring med interviewsituationen, men en fordel at være den eneste person på projektet, da det således er mig, der gennemgår alt materialet og dermed sikrer føling med alle projektets dele. Den kritiske refleksion er ligeledes central i den dynamiske databehandling gennem RTA.

Reliabilitet og validitetsspørgsmålet er også relevant ift. den indledende databehandling, her transskriberingen. For at styrke transskriberingens reliabilitet har jeg lyttet optagelserne til interviewene igennem to gange med henblik på ordret transskribering for at sikre god overensstemmelse mellem det skrevne og det sagte. I forhold til interviewets interpersonelle reliabilitet (Kvale & Brinkmann, 2015) er det en styrke, at det er samme person, der transskriberer interviewet som har foretaget det. I forhold til validitet er ingen transskriptioner udarbejdet objektivt fra lydfilen, og det er derfor væsentligt at erkende, at jeg præger tilblivelsen af det materiale, der bliver udgangspunktet for videre analyse. Endelig kan den valgte metode og dertilhørende generalisering underbygges ved at forstå hvilken form for objektivitet denne refererer til.

Objektivitet

Objektivitet er et flertydigt begreb, der rummer forskellige definitioner alt efter, hvilket videnskabeligt paradigme den respektive metode befinder sig inden for (Kvale & Brinkmann, 2015). Hvor den kvantitative forskning ofte baserer sig på et positivistisk vidensideal og paradigme, er der inden for kvalitativ forskning forskellige anvendelser af objektivitet. I mine to forskellige analysetilgange til empirien, den tematiske og teoretiske, er der særligt to former for objektivitet på spil, en intersubjektiv og en refleksiv (Kvale & Brinkmann, 2015).

Inden for den intersubjektive objektivitet kan man tale om en bestræbelse på objektivitet i form af intersubjektiv viden, der både rummer en aritmetisk og dialogisk opfattelse af objektivitet. Den aritmetiske intersubjektivitet henviser til graden af enighed på tværs af koder i et helt datasæt, og kommer til udtryk i nærværende speciale gennem de fremanalyserede temaer. Her ses der en intersubjektiv reliabilitet, gennem en transparens i kodning og tematisering samt det, at kodningen og temaerne går på tværs af interviewene. En dialogisk intersubjektivitet refererer til en enighed og validering, der opstår gennem kommunikation. Med objektivitet som dialogisk intersubjektivitet er interviewet som metode stærkt stillet, da det, asymmetrien mellem interviewer og informant taget i betragtning, er en meningsudveksling og forhandling. Interviewets semistrukturerede design gjorde det muligt at afstemme enigheden om spørgsmålenes betydning og bevæge sig i meningsfulde retninger, der opstod spontant. I en sådan situation sker der en forhandling af mening, hvor vi nærmer os en fælles forståelse. Den intersubjektive objektivitet kommer altså til udtryk gennem interviewkonteksten og den meningsforhandling, der sker i øjeblikket mellem interviewer og informant, samt den efterfølgende kodning på tværs af beskrivelser.

Endelig har jeg i specialet gennem den teoretiske analyse tilstræbt en reflektiv objektivitet (Kvale & Brinkmann, 2015). Med den reflektive objektivitet erkender jeg mit subjektive bidrag til produktion af viden. Dette refererer til, at man træffer informerede beslutninger på baggrund af forhåndsviden og er gennemsigtig omkring disse. Objektiviteten på dette område kommer altså i nærværende speciale til udtryk ved gennemsigtighed over refleksioner og tanker, der informerer og former projektet samt gennem metodiske, teoretiske og videnskabsteoretiske refleksioner. Det er også refleksiviteten, som Berg (2000) fremhæver, at man inden for kvalitative metoder forsøger på at klarlægge, herunder hvordan ens interaktion og databehandling har påvirket resultaterne, man finder frem til. Jeg har derfor bestræbt mig på at være gennemsigtig omkring valg og fravalg samt konsekvenserne heraf bl.a. interviewsituationens relationelle karakter, der kan lede til bias, samt gennem fremstillingen af den reflektive tematiske analyse.

Konklusion

Jeg har i nærværende speciale sat mig for at undersøge, hvilken betydning et seksuelt overgreb og dermed et potentielt seksuelt traume har for individets seksualitet. Det har jeg søgt at afdække gennem specialets fem dele og besvarelse af mine tre underspørgsmål. Indledningsvist har jeg lavet et litteraturreview om seksualitet post overgreb. Det gjorde jeg gennem en systematisk litteratursøgning i tre databaser, PsycINFO, Web of Science og Scopus samt citationssøgning ud fra relevante artikler. Litteraturreviewet viste, at det at have været udsat for et seksuelt overgreb i voksenlivet kan påvirke individets seksualitet på flere biopsykosociale parametre. Et seksuelt overgreb kan give anledning til flere smerter i forbindelse med sex og ændre hormonbalancen således at der opleves mindre sexlyst. Den seksuelle lyst, aktivitet og tilfredsstillelse ses også påvirket negativt af mentale helbredsproblematikker såsom PTSD-symptomer, depression, angst eller andre traumereaktioner såsom øget alarmberedskab. Ligeledes fandt jeg i litteraturreviewet belæg for, at det sociale aspekt af det seksuelle spiller en stor rolle for, hvordan individet coper med seksuelle vanskeligheder efter et overgreb. Her er det en positiv faktor, hvis man har en god romantisk relation som er støttende og omsorgsfuld, ligesom det at kommunikere egne grænser og behov blev anset som en måde, hvorpå individer oplever større grad af empowerment og autonomi i seksuelle situationer. Forskningslitteraturen viste også, at en række forskellige seksuelle adfærdsmønstre efter overgreb er forventelige. Der ses fx både tendens til enten øget eller mindsket seksuel aktivitet i tiden umiddelbart efter det seksuelle overgreb.

For at besvare det første underspørgsmål om hvilke temaer, der gør sig gældende for seksuelle overgrebs påvirkning af individets tanker, følelser, krop og relationer i forhold til det seksuelle, har jeg foretaget en refleksiv tematisk analyse af indsamlede semistrukturerede interviews med tre kvinder, der alle havde været udsat for seksuelle overgreb i voksenlivet og havde modtaget behandling ved CSO. Gennem de 6 faser der udgør en RTA, altså en dynamisk vekselvirkning mellem kodning, kategorisering og tematisering, fandt jeg frem til fem overordnede temaer på tværs af datasættet fra mine tre informanter. 1) *Seksualitet før og efter overgreb* viste, at der eksisterer et klart før og efter, når det kommer til individets seksualitet, hvor bl.a. et ellers rent positivt udgangspunkt nu var mere kompliceret. Fælles for informanterne var det, at de på forskellig vis oplevede at deres seksuelle lyst blev påvirket. 2) *Grænser* viste, hvordan det seksuelle overgreb havde betydning for kvindernes forhold til egne grænser, i forbindelse med sex. Flere oplevede at grænserne blev udvisket, samtidig udtrykte andre en større tendens til at have skarpe grænser og øget opmærksom på disse i seksuelle kontekster. 3) *Sex og følelser* viste, hvordan fremmede følelser i forbindelse med det seksuelle kunne dukke op, såsom en følelse af aggression og vrede, en større usikkerhed på sig selv og sin egen oplevelse samt en øget ængstelighed i forbindelse med sex. Ligeledes sås en følelsesløshed eller tomhedsfølelse, som kunne komme til udtryk som en afkobling mellem følelser og det seksuelle. 4) *Traumet i kroppen* viste, hvordan kvinderne oplevede forskellige reaktioner i forbindelse med sex post overgreb, der kan spejle klassiske traumereaktioner i form af frys, flygt og kæmp, kombineret med en generel øget ængstelighed. 5) *Relationer til mænd* viste, hvordan alle kvinderne i perioder efter overgrebet kæmpede med undgåelse af mænd og en underliggende frygt for, hvorvidt mænd vil dem det godt i seksuelle situationer. Samtidig oplevede flere et øget behov for at have tillid til deres seksuelle partner inden de havde sex.

Andet underspørgsmål omkring hvordan man gennem centrale begreber om seksualitet fra Laplanche, Stein og Saketopoulou kan forstå de fremanalyserede temaer, blev besvaret gennem den psykoanalytisk teoretiske læsning af de fremanalyserede temaer. En analyse af det empiriske materiale ud fra Laplanches forførelsesteori viste, hvordan det seksuelle overgreb kan siges at spejle den intromissoriske meddelelse og dermed ende som stagneret i den ubevidste enklave. Dette kan forklare det seksuelle overgrebs potentielt traumatiske karakter, da det således ligger hengemt uden tidslighed og dermed ikke, medmindre det bearbejdes, kan blive fortid. En analyse med Steins begreber om excess, andethed og affekt viser, hvor sårbart det kan være at indgå i en seksuel relation, og hvordan det at overskride en indre psykisk grænse i det seksuelle efter et overgreb kan være ekstra

vanskeligt og kræve stor tillid til partneren. Ligeledes kaster analysen et blik på, hvordan modsatrettede stærke affekter er på spil og gør kroppen og sindet til en ambivalent arena for både lyst og traume. Dette bekræfter, hvordan fornemmelsen af fremmedhed ved det seksuelle kan ses som forstærket efter det seksuelle overgreb. Lige såvel som det seksuelle gennem excess kan være med til at ophæve komplicerede affektive spændinger såsom angst, så kan det også kamme over og blive en grænseoverskridelse og være til skade for individet. Med Saketopoulous begreber om traumatophili og limit consent har jeg præsenteret en anderledes tilgang til traume og grænser. De anvendes til at folde et traumeperspektiv ud, der pointerer det nødvendige i at leve med de forudsætninger, der eksisterer efter traumet og finde en måde at leve *gennem* traumet i stedet for at tænke i at vende tilbage til en tilstand, før traumet indtraf. Det traumatophile perspektiv får os til at gentænke det grænseoverskridende som noget, der ikke i sin essens er forkert eller dårligt, men noget der, så længe det bliver inden for domænet af overvæld og ikke får traumatisk karakter nærmere kan bruges udviklende og tilbyde en 'gen-narrativisering' af traumet. Limit consent er i tråd med dette begreb, der udvider forståelsen af de psykologiske aspekter af samtykke. Saketopoulous begreber karakteriserer dermed det erotiske som noget, der i sin essens er grænseudvidende og risikofyldt, fordi det er et rum, der konfronterer os med sider af os selv og den anden, vi ikke ellers kender eller ser. En analyse af empirien gennem limit consent tillader os at forstå, hvordan der i det seksuelle rum kræves en overgivelse, der for individet med seksuelle traumer kan tænkes at være særligt vanskelig grundet det tillidsbrud, overgrebet udgør. De udvalgte psykoanalytiske begreber har dermed kunnet udvide forståelsen af de psykiske mekanismer, der ligger bag at overgrebet kan være med til at øge følelsen af fremmedhed ved det seksuelle både hos individet selv i form af fremmede følelsesmæssige reaktioner, og overfor den anden i kraft af manglende tillid og behov for samme.

I besvarelsen af sidste underspørgsmål angående, hvordan en diskussion af teoretiske og metodiske overvejelser kan nuancere validiteten af analyserne, argumenterer jeg for, hvorfor psykoanalytisk teori blev anvendt til analysen, hvilke fordele og ulemper der opstod ved dette, samt kritiske refleksioner over metodevalget. Det blev tydeligt, at psykoanalysen med sin teoretisering af det ubevidste giver mulighed for at belyse de bagvedliggende psykologiske og ubevidste dynamikker, der er på spil hos individet, hvor det ubevidste som begreb ikke skal forstås determinerende, men nærmere strukturerende for, hvordan individets reaktioner former sig. Det metodiske validitetsspørgsmål blev ligeledes diskuteret, hvor tydeligheden af kritiske refleksioner omkring til-

og fravalg og dermed en gennemgående gennemsigtighed omkring konsekvenserne af disse sikrer specialets integritet.

Perspektivering - to paradigmer

Jeg vil i det følgende perspektivere til, hvordan specialets resultater kan forstås i forhold til det paradigmeskel, der kan siges at eksistere mellem det psykoanalytiske og sexologiske perspektiv. Der vil løbende blive knyttet an til, hvilke implikationer, de forskellige perspektiver har for psykologisk praksis.

Den psykoanalytiske teori kan stilles op overfor et mere klassisk sexologisk paradigme, hvor det er de seksuelle vanskeligheder, der anses som en væsentlig årsag til fx mentale vanskeligheder og mistrivsel (Lins, 2018). Et sådant forhold antages i flere af de medtagede forskningsartikler, der undersøger sammenfaldet mellem seksuelle vanskeligheder og PTSD eller lignende psykiske traumereaktioner (Blais, 2018, 2020). Det psykoanalytiske paradigme vil i højere grad anskue, at psykiske vanskeligheder grundet det seksuelle traume er årsagen til de seksuelle vanskeligheder. Dermed bliver de seksuelle vanskeligheder, såsom nedsat lyst og mindre tilfredshed, noget der opstår grundet den psykiske indvirkning, det seksuelle traume har haft, ikke den anden vej rundt. Denne tanke bakkes op af Denis et al. (2020), der i deres litteraturreview finder, at de seksuelle vanskeligheder opstår netop grundet psykiske og somatoforme symptomer fra det seksuelle traume. En medierende pointe kunne være, at der nok ikke findes et af disse perspektiver, der er mere sandt end det andet, men at de hver især er udtryk for forskellig vægtning af enten det fysiologiske eller psykologiske som forklaringsårsag, når det kommer til sammenhængen mellem seksualitet og mentalt helbred. Det er imidlertid relevant at gøre sig det klart, hvilket perspektiv man anvender som kliniker, da man inden for sexologien går praktisk til værks med konkrete øvelser tilpasset den enkeltes seksuelle problemstilling. At supplere traumeterapi med sexologiske forløb blev anbefalet af Baggett et al. (2017), hvilket understreger, at man inden for det sexologiske paradigme har en direkte tilgang til at behandle seksuelle temaer i det terapeutiske rum. Implikationerne af denne tilgang kan tænkes at være, at man i mindre grad prioriterer at få udforsket, hvad problemet er, fordi det antages at man forstår det ud fra en overordnet beskrivelse af problematikken, og at disse seksuelle vanskeligheder er noget der skal 'løses' gennem en pragmatisk tilgang. Når den psykologiske 'udforskningsfase' udebliver, kan en mulig konsekvens tænkes at være, at man ender med at symptombehandle mere end at behandle den underliggende dynamik bag det oplevede problem.

De psykologiske implikationer af det psykoanalytiske perspektiv bliver, at man åbner op for spørgsmålet om, hvad seksualitet og traume i det hele taget er, i stedet for at antage viden om det. Dermed bliver det en mere forsigtig og afdækkende tilgang, hvor man går ud fra, at man ikke ved, hvad problemet er og først skal 'finde' det. Ligeledes ift. de seksuelle konsekvenser, der tilgås gennem en udforskning, hvor vi fra Laplanche kan drage en ydmyghed og forsigtighed, fra Stein en vigtighed i at kunne gennemgå den følelsesmæssige excess på et symbolsk plan i det terapeutiske rum og fra Saketopoulou en mere åben og nysgerrig tilgang til det, man ellers ved første øjekast kunne dømme som patologisk adfærd. At afdække det psykiske grundlag for, hvor den seksuelle problematik udspringer, kan formegentlig have den effekt, at der er større chance for at opfange de underliggende årsager til, at individet oplever de specifikke problemer. Dette vil dog nok ofte være en længerevarende terapeutisk proces, der også har den analytiske relation i fokus, idet seksualiteten bliver bragt i spil gennem overføring og modoverføringsdynamikkerne i det kliniske rum. En konsekvens ved at arbejde klinisk med emnet om seksualitet er, at det stiller særlige krav til opmærksomheden på overførings- og modoverføringsdynamikker. Netop fordi det er et emne båret af ubevidste og gådefulde elementer, gør dette modoverføringen unikt kompliceret (Stein, 2008 s. 620). Dette understøttes af Laplanches (2011b) pointe om, hvordan vores seksualitet på sin vis er nedarvet gennem vores primære omsorgspersoners ubevidste infantile seksualitet. Det er altså de ubevidste aspekter hos terapeuten, der ligeledes bliver vækket i terapi-rummet lige såvel som klientens. Dette kræver en øget opmærksomhed på egne tanker og følelser såvel som et ekstra ansvar for ikke at overføre egne intuitive tanker og normer til klientens situation. Ligeledes stiller det spørgsmålstejn ved, hvordan man bedst behandler emnet om seksualitet i det terapeutiske rum, når det netop er denne der er blevet krænket.

Litteraturliste

- Baggett, L. R., Eisen, E., Gonzalez-Rivas, S., Olson, L. A., Cameron, R. P., & Mona, L. R. (2017). Sex-Positive assessment and treatment among female trauma survivors. *Journal of Clinical Psychology*, 73(8), 965–974. <https://doi.org/10.1002/jclp.22510>
- Barbara, G., Buggio, L., Micci, L., Spinelli, G., Paiocchi, C., Dridi, D., Cetera, G. E., Facchin, F., Donati, A., Vercellini, P., & Kustermann, A. (2022). Sexual violence in adult women and adolescents. *Minerva Obstetrics and Gynecology*, 74(3). <https://doi.org/10.23736/s2724-606x.22.05071-0>
- Berg, R. (2000). Videnskabelige Kvalitetskrav. I *Den "gode" Politiker*. Pp. 114-119
- Bird, E. R., Seehuus, M., Heiman, J. R., Davis, K. C., Norris, J., & George, W. H. (2017). Sexual vs. Nonsexual Currently Most Upsetting Trauma: A Fresh Look at Attenuation of Sexual Response, Alcohol Intoxication, and Post-Traumatic Stress. *The Journal of Sex Research*, 55(7), 915–926. <https://doi.org/10.1080/00224499.2017.1380159>
- Blain L. M., Galovski T. E., & Peterson Z. D. (2011). Female Sexual Self-Schema After Interpersonal Trauma: Relationship to Psychiatric and Cognitive Functioning in a Clinical Treatment Seeking Sample *Journal of Traumatic Stress*, Vol. 24, No. 2, April 2011, pp. 222–225 (C 2011) University of Missouri-St. Louis
- Blais, R. K., Geiser, C., & Cruz, R. A. (2018). Specific PTSD symptom clusters mediate the association of military sexual trauma severity and sexual function and satisfaction in female service members/veterans. *Journal of Affective Disorders*, 238, 680–688. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2018.05.052>
- Blais, R. K., Zalta, A. K., & Livingston, W. S. (2020). Interpersonal Trauma and Sexual Function and satisfaction: The mediating role of negative affect among survivors of military sexual trauma. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(7–8), NP5517–NP5537. <https://doi.org/10.1177/0886260520957693>

- Brandi, U. & Sprogøe, J. (2019). *Det magiske øjeblik. Kvalitativ analyse skridt for skridt*. Hans Reitzels Forlag.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Braun, V., & Clarke, V. (2019a). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative Research in Sports Exercise Health*, 11(4), 589–597. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1628806>
- Braun, V., Clarke, V., Hayfield, N., & Terry, G. (2019b). Thematic Analysis. In: Liamputtong, P. (eds) *Handbook of Research Methods in Health Social Sciences*. Springer, Singapore. https://doi-org.ep.fjernadgang.kb.dk/10.1007/978-981-10-5251-4_103
- Braun, V., & Clarke, V. (2020). Can I use TA? Should I use TA? Should I not use TA? Comparing reflexive thematic analysis and other pattern-based qualitative analytic approaches. *Counselling and Psychotherapy Research*, 21(1), 37–47. <https://doi.org/10.1002/capr.12360>
- Brinkmann, S. (2014). *Det kvalitative interview*. Hans Reitzels Forlag, København
- Burgess, A. W., & Holmstrom, L. L. (1979). Rape- Sexual disruption and recovery. *American Journal of Orthopsychiaty*. 49(4), October 1979
- Campbell, R., Sefl, T., & Aherns, C. E. (2004). The impact of rape on women's sexual health risk behaviors. *Health Psychology*, 23(1), 67-74. <http://dx.doi.org/10.1037/0278-6133.23.1.67>
- Christensen, G. (2009). *Psykologiens videnskabsteori*. I udgave, 4. oplag. Roskilde Universitetsforlag

- Cohen, L. J., Roth, S. (1987). The psychological aftermath of rape: long term effects and individual differences in recovery. *Journal of Social and Clinical Psychology*, Vol. 5, No. 4, 1987, pp. 525-534 Duke University
- Cronin, P., Ryan, F., & Coughlan, M. (2008). Undertaking A Literature Review: A Step-By-Step Approach. *British Journal of Nursing*, 17(1), 38–43.
- Denis, I., Brennstuhl, M., & Tarquinio, C. (2020). Les conséquences des traumatismes sexuels sur la sexualité des victimes : une revue systématique de la littérature. *Sexologies*, 29(4), 198 217. <https://doi.org/10.1016/j.sexol.2020.05.001>
- Deliramich, A. N., Gray, M. J. (2008). Changes in Women's Sexual Behavior Following Sexual Assault Behavior Modification. Volume 32 Number 5 September 2008 611-621 © 2008 Sage Publications 10.1177/0145445508314642 <http://bmo.sagepub.com> hosted at <http://online.sagepub.com> University of Wyoming
- Derenne, J., & Roberts, L. W. (2010). Considering the effect of sexual trauma when teaching physicians about human sexuality. *Academic Psychiatry*, 34(6), 409 413. <https://doi.org/10.1176/appi.ap.34.6.409>
- DiMauro, J., Renshaw, K. D., & Blais, R. K. (2018). Sexual vs. Non-sexual trauma, sexual satisfaction and function, and mental health in female veterans. *Journal of Trauma & Dissociation*, 19(4), 403–416. <https://doi.org.ep.fjernadgang.kb.dk/10.1080/15299732.2018.1451975>
- Freud, S. (1905). Den infantile seksualitet. I: *Afhandlinger om Seksualteori*, København, Hans Reitzels Forlag 1985, s. 78-105
- Friesen, N., Henriksson, C. & Saevi, T. (2012). *Hermeneutic Phenomenology in Education*. 10.1007/978-94-6091-834-6.

- Gammelgaard, J. (2010). Psykoanalysens empiri. I S. Brinkmann & L. Tanggaard (Red), *Kvalitative metoder. En grundbog* (pp. 355-373). København: Hans Reitzels Forlag.
- Gammelgaard, J. (2014). Klassisk psykoanalyse, ego-psykologi og selv-psykologi. I Køppe, Dammeyer, J. (Red.), *Personlighedspsykologi – en grundbog om personlighed og subjektivitet* (Kap 6). København: Hans Reitzel.
- Giorgi, A. (1970). Psychology as a Human Science. A phenomenologically based approach. Harper & Row. Ch. 2: *Investigation of Psychology Conceived as a Human Science*.
- Giorgi, A (2009). Kap. 5 The phenomenological method. 106-128, I *Descriptive Phenomenological Psychology*.
- Hammers, C. (2013). Corporeality, sadomasochism and sexual trauma. *Body & Society*, 20(2), 68 90. <https://doi.org/10.1177/1357034x13477159>
- Herman, J. L. (2015). *Trauma and recovery: The aftermath of violence--from domestic abuse to political terror*. Hachette UK.
- Jacobsen, B., Tangaard, L. & Brinkmann, S. (2015). Fænomenologi. I Brinkmann, S., Tanggaard, L. (2015) *Kvalitative metoder: en grundbog*. Hans Reitzels Forlag, København
- Jones, H. R., & Lorenz, T. K. (2022). Higher sexual excitation is associated with an increase in sex linked substance use in women with a history of unwanted sexual contact. *The Canadian Journal of Human Sexuality*, 31(3), 432 442. <https://doi.org/10.3138/cjhs.2022-0020>
- Kelley, E. L., & Gidycz, C. A. (2016). Mediators of the relationship between sexual assault and sexual functioning difficulties among college women. *Psychology of Violence*, 7(4), 574 582. <https://doi.org/10.1037/vio0000073>
- Kilimnik, C. D., Boyd, R. L., Stanton, A. M., & Meston, C. M. (2018). Identification of

nonconsensual sexual experiences and the sexual self-schemas of women: Implications for sexual functioning. *Archives of Sexual Behavior*, 47, 1633-1647. <https://doi.org/10.1007/s10508-018-1229-0>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. 3. udgave. Hans Reitzels Forlag.

Køppe, S. (1992). Det ubevidstes eksistens. *Psyke & Logos*, 13(1), 184-200.

Laplanche, J. (1990). *Nye fundamenter for psykoanalysen: Urforførelsen* (1. udgave). Klim.

Laplanche, J. (1999). Implantation, Intromission. I: *Essays on Otherness* (London: Routledge) s. 133-137. 5 sider af I alt 279

Laplanche, J. (2011a). The Three Essays and the Theory of Seduction. I: *Freud and the Sexual*, Ed. John Fletcher, s. 249-265: 17 sider af i alt 318 sider. (International Psychoanalytic Books). ISBN 978-0-615- 57137-9

Laplanche, J. (2011b). Incest and infantile sexuality. I: *Freud and the sexual*, Ed. John Fletcher, s. 285-302: 18 sider af i alt 318 sider. (International Psychoanalytic Books).

Laplanche, J. (2011c). Starting from the Fundamental Anthropological Situation. I: *Freud and the sexual*, Ed. John Fletcher, s. 99-113.

Levand, M. A., Chando, S. C., Wolfe, M., Pillai-Friedman, S., & Love, E. (2018). The light in the shadows: therapeutic explorations of fantasy and fear. *Sexual & Relationship Therapy*, 34(4), 473–495. <https://doi.org/10.1080/14681994.2018.1486029>

Lins, K. K. (2018). *Samtalen om sex*. 1 udgave 2. oplag. Hans Reitzels Forlag, København

Lipinski, A. J., & Beck, J. G. (2022). Sexual functioning and satisfaction among college survivors of sexual violence: Examining PTSD symptoms and sexual schemas. *Journal of*

Interpersonal Violence, 37(3-4), NP2408-NP2427.
<https://doi.org/10.1177/0886260520935483>

Mark, K. P., & Vowels, L. M. (2020). Sexual consent and sexual agency of women in healthy relationships following a history of sexual trauma. *Psychology & Sexuality*, 2–14.
<https://doi.org/10.1080/19419899.2020.1769157>

Mark K. P., Vowels LM, Mullis L, Hoskins K (2023). Women's strategies for navigating a healthy sex life post-sexual trauma. *PLoS ONE* 18(9): e0291011.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0291011>

Merleau-Ponty, M. (1994). *Kroppens fænomenologi*. Danmark, Frederiksberg: Det lille forlag

O'Driscoll, C., & Flanagan, E. (2015). Sexual problems and post-traumatic stress disorder following sexual trauma: A meta-analytic review. *Psychology and Psychotherapy Theory Research and Practice*, 89(3), 351–367. <https://doi.org/10.1111/papt.12077>

O'Callaghan, E., Shepp, V., Ullman, S. E., & Kirkner, A. (2019). Navigating sex and sexuality after sexual assault: A qualitative study of survivors and informal support providers. *Journal of Sex Research*, 56(8), 1045–1057. <https://doi.org/10.1080/00224499.2018.1506731>

O'Callaghan, E., Shepp, V. & Bailey, C. (2023). Sexual Assault Impacts on Sexuality and Queer identity: A Qualitative Study of Queer Substance-Involved Sexual Assault Survivors. *Crit Crim* 31, 1063–1080.
<https://doi.org.ep.fjernadgang.kb.dk/10.1007/s10612024-09752-w>

O'Callaghan, E., & Lorenz, K. (2024). "I Think I Just like Having Sex": A Qualitative Study of Sexual Assault Survivors and Their Sexual Pleasure. *Sex Roles*, 90(9), 1169–1187. <https://doi.org/10.1007/s11199-024-01491-0>

- Orlando, J. A., & Koss, M. P. (1983). The effects of sexual victimization on sexual satisfaction: A study of the negative-association hypothesis. *Journal of Abnormal Psychology*, 92(1), 104–106. <https://doi.org/10.1037/0021-843x.92.1.104>
- Papaikonomou, M (2009). Rape and Trauma: A Case Study of a Journey of Recovery, *Journal of Psychology in Africa*, 19:2, 213-216, DOI: 10.1080/14330237.2009.10820281
- Person, A. I., Frazier, P. A., Selvey-Bouyack, A. M., Anders, S. L., Shallcross, S. L., & Simpson, J. A. (2024). Associations between sexual assault and romantic relationship functioning: A mixed- methods analysis. *Journal of Social and Personal Relationships*, 1–26. Advanced online publication.
- Rasmussen, R. (2010). *Psykoanalyse - et videnskabsteoretisk perspektiv*. Forlaget Drift
- Roald, T. og Køppe S. (2008). Generalisering i kvalitative metoder. *Psyke & Logos* 29 (1), s. 86-99
- Sandoz, E., & Louisiana Contextual Science Research Group. (2021). Beyond “yes means yes”: A behavioral conceptualization of affirmative sexual consent. *Behavior and Social Issues*, 1-20. <https://doi.org/10.1007/s42822-021-00066-y>
- Saketopoulou, A. (2023). *Sexuality Beyond Consent: Risk, Race, Traumatophilia*. NYU Press. <http://www.jstor.org/stable/jj.8784645>
- Sartin-Tarm, A., & Lorenz, T. (2022). Sexual trauma moderates hormonal mediators of women’s sexual function. *Current Sexual Health Reports*, 14(4), 207–221. <https://doi.org/10.1007/s11930-022-00337-8>
- Spinelli, E. (2005). An Introduction to Phenomenological Theory. In *The Interpreted World: An introduction to Phenomenological Psychology* (2nd ed) (pp. 5-34). London.
- Staples, J. M., Eakins, D., Neilson, E. C., George, W. H., Davis, K. C., & Norris, J. (2016). Sexual assault disclosure and sexual functioning: The role of trauma symptomatology. *The*

Journal of Sexual Medicine, 13(10), 1562- 1569.
<https://doi.org/10.1016/j.jsxm.2016.08.001>

Stein, R. (1998). The Enigmatic Dimension of Sexual Experience: The “Otherness” of Sexuality and Primal Seduction, *The Psychoanalytic Quarterly*, 67:4, 594-625, DOI: 10.1080/00332828.1998.12006067

Stein, R. (2007). Moments in Laplanche's Theory of Sexuality, *Studies in Gender and Sexuality*, 8:2, 177-200, DOI: 10.1080/15240650701225534

Stein, R. (2008). The otherness of sexuality: excess. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 56(1), 43–71. <https://doi.org/10.1177/0003065108315540>

Stockman, Dagmar & Verhofstadt, Lesley & Parys, Hanna & Mol, Jan & Littleton, Heather & Keygnaert, Ines & Lemmens, Gilbert & Uzieblo, Kasia. (2024). Coping With Sexuality Following Adult Sexual Violence: A Qualitative Interview Study of Adult Survivors' Experiences. *Traumatology*. 10.1037/trm0000521.

Stockman, D., Van Parys, H., De Mol, J., Uzieblo, K., Littleton, H., Keygnaert, I., Lemmens, G., & Verhofstadt, L. (2024b). Survivors' dating and romantic relationship experiences following adult sexual violence: A qualitative interview study. *Victim and Offenders*. <https://doi.org/10.1080/15564886.2024.2312468>

Van Berlo, W., & Ensink, B. (2000). Problems with sexuality after sexual assault. *Annual Review of Sex Research*, 11(1), 253–257.

Weaver, T. L. (2009). Impact of rape on female sexuality: Review of selected literature. *Clinical Obstetrics and Gynecology*, 52, 702– 711.
<https://doi.org/10.1097/GRF.0b013e3181bf4bfb>

- Zahavi, D. (2011). Den tidlige Husserl: Logik, erkendelsesteori og intentionalitet. I: *Husserls fænomenologi*. 15-69. København: Gyldendal.
- Zeuthen, K. (2003). Tilknytning, infantil seksualitet og seksuelle overgreb. S. 741-758. *Psyke og Logos*, København
- Zeuthen, K. E., & Køppe, S. (2014). Nyere psykoanalytiske teorier. I Køppe, S. & Dammeyer, J. (Red.), *Personlighedspsykologi – en grundbog om personlighed og subjektivitet* (Kap 7). København: Hans Reitzel.
- Öberg, K., Fugl-Meyer, K. S., & Fugl-Meyer, A. R. (2002). On sexual well-being in sexually abused Swedish women: Epidemiological aspects. *Sexual and Relationship Therapy*, 17(4), 329-341. <https://doi-org.ep.fjernadgang.kb.dk/10.1080/1468199021000017182>

Supplerende litteratur

- Andersen, L. E., (2020). Projekt 2017 - 2019: Behandling af senfølger hos voksne udsat for seksuelle overgreb efter det 18.år. *Center for seksuelle overgreb*. København, Rigshospitalet
- Anklagemyndigheden (2023). Seksualforbrydelser: 4.1. Straffelovens § 216 – voldtægt. (sidst besøgt d.14/01/2025).
<https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c43bd07bc15ec0/VB/11c19d55-3bac-492c-9690-c7f997ccfed4#i98a8738ae>
- Center for Seksuelle Overgreb (CSO), (2025). Reaktionen efter et seksuelt overgreb. (set d. 14/01/2025).<https://www.rigshospitalet.dk/afdelinger-og-klinikker/julianemarie/center-for-seksuelle-overgreb/undersogelse-og-behandling/Sider/Reaktioner-efter-et-seksuelt-overgreb.aspx>
- Det kriminalpræventive råd (2025). Fakta om voldtægt. (sidst besøgt d.31/01/2025)
<https://dkr.dk/vold-og-voldtaegt/fakta-om-voldtaegt>

Pedersen, M. L., & Balvig, F. (2023). *Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelserne 2005-2022*. Justitsministeriet Slotsholmsgade 10 1216 København K ISBN 978-87-94425-15-5 ISSN 2245-8425

Wingender, A. M. (2024). Center for seksuelle overgreb Årsstatistik 2023. Rigshospitalet

Erklæring vedr. brug af generativ AI-software i eksamener/ Declaring the Use of Generative AI Software in Exams

Den nuværende politik på Institut for Psykologi vedrørende brug af generativ AI-software og store sprogmodeller (AI/LLM'er) er som følger:

Medmindre andet er angivet, er det på Institut for Psykologi ikke tilladt at bruge generativ AI-software og store sprogmodeller (AI/LLMs), såsom ChatGPT, til at generere nyt og kreativt indhold i skriftlige eksamener. Dog kan studerende anvende AI/LLMs til at forbedre præsentationen af deres eget originale arbejde, for eksempel i form af tekstredigering, argumentvalidering eller forbedring af programmeringskode. Studerende skal i alle opgaver angive i et bilag, om og hvordan AI/LLMs er blevet anvendt; dette bilag tæller ikke med i opgavens sidetal. Studienævnet har vedtaget denne politik for at sikre, at studerendes skriftlige eksamener nøjagtigt afspejler deres egen viden og forståelse af stoffet.

I overensstemmelse med denne politik erklærer jeg, at AI/LLMs blev ikke brugt til at forbedre nærværende skriftlige eksamen.